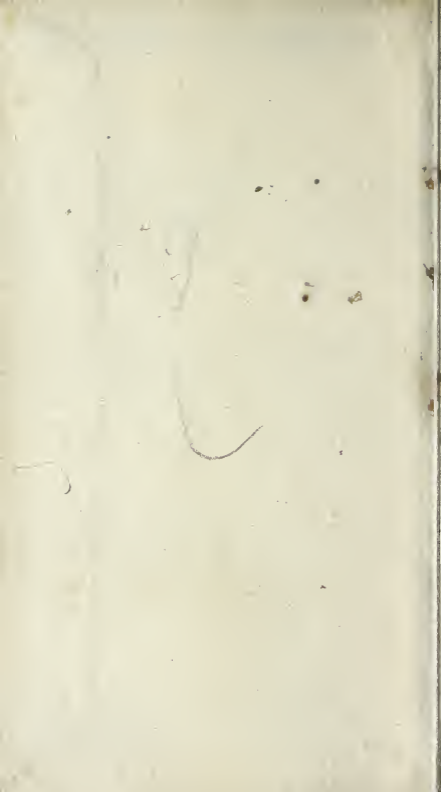

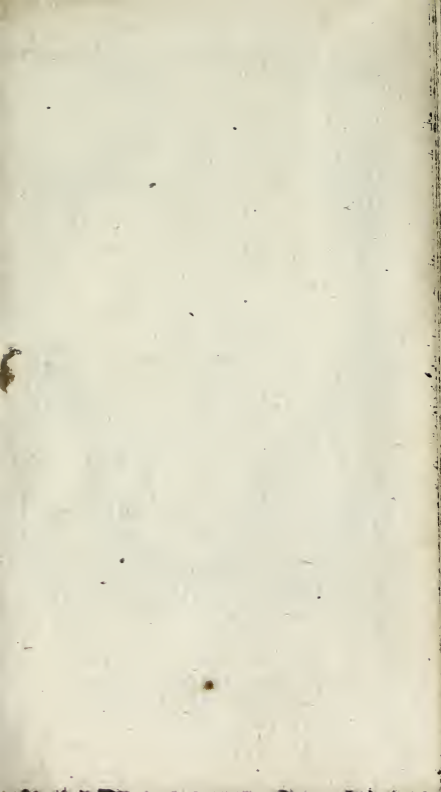
3 voll

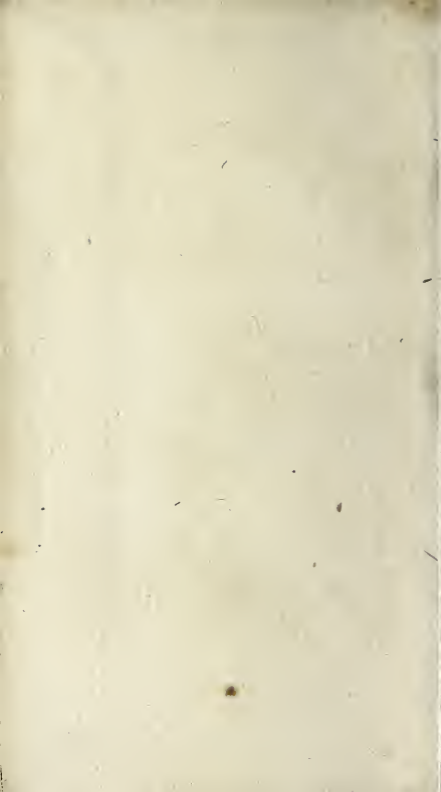
458

B. 10 B

9 plates

ZOSTRIATI

DE

ÆTERNITATE

considerationes

coram

Ser.^{mo} vtriusq; Bavariæ Duce,

S.R.I. Archidapifero,

Electore,

MAXIMILIANO

et Ser.^{mâ} coniuge

ELISABETHA

explicatæ;

Eisdem inscriptæ

et dedicatæ,

Ab

HIEREMIA

DREXELIO

è Societate

IESV

COLONIÆ AGRIPPINÆ.

Sumptibus CORNELII abEGMONDT

et Sociorum. MDC XXXI.

MAXIMILIANO

ET

ELISABETHÆ

Sereniss. Principibus, Com.
Palat. Rheni, Bojorum
Ducibus,

Dominis Clementissimis.

ÆTERNITATEM, Sere-
nissimi Principes, quam
auribus accepistis, nunc
etiã reverente ac supplici ma-
nu, serenissimis manibus con-
mitto. nec id facerem, nisi cre-
derem, cogitationibus vëstris
ÆTERNITATEM quotidie
sic interesse, ut cœlum sit in o-
culis, **ÆTERNITAS** in pe-
ctore, nec enim **PRINCIPES**
ANIMOS alia ulla magis im-
plere potest, quam **ÆTERNI-
TATIS** cogitatio. Brevius qui-
dem opusculum suscipere non
potuissem, sed nec longius.
Theologis unum **NUNC & IN-
STANS** est **ÆTERNITAS**;
A 2 quo

DEDICATORIA.

quo quid esse potest brevius ac contractius? at vero etiam, hoc ÆTERNITATIS NUNC tam longum est, ut nullis unquam sæculorum tractibus sit finiendum; quo quid potest esse longius? quæcunq; temporum diuturnitas ad ÆTERNITATEM collata, breve quid est, & simillimum momento. ita omnem annorum vel extensissimã seriẽ, non longissimis tantum, sed infinitis spatiis excedit ÆTERNITAS. Atque hujus ÆTERNITATIS umbra in unius libelli angustias redacta, ad Serenitatum Vestrarum genua, ultro sese atque ex debito submittit, sibi que lucem ab his geminis serenissimis sideribus perpetuam pollicetur. Permittite, Serenissimi Principes, huic umbræ suam impetum. umbra suum solem sequitur; hæc eo audacius ad Serenitates Vestras

DEDICATORIA.

stras procurrit, quo certius geminos à se soles repertos credit, ÆTERNITATIS vere capaces. Serenissimæ stirpis in nostrū ordinem innumera merita, nunc ideo non attingo, quia hoc uno jam augeri rogo, ut pictam hanc ÆTERNITATIS umbram, Serenitates Vestræ dignentur sua clientela nō excludere. Monachii sexto Nonas Iulii, anno à pariente Virgine C I O C I O X X.

Serenitatum VV.

Infirmus cliens

Hieremias Drexelius
è Soc. I E S V.

A 3

A D

T Y P O G R A H V S
A D
I V V E N T V T E M
S T V D I O S A M.

A G E nunc , precor , piarum
Siliens Iuventa rerum .
Cupiens salutis undas
Bibere ex aqua perenni ,
Sacra quam caro profudit
Habitantis astra Christi .
Celeri fugit volatu
Properatque cuncta secum
Resecare falcis ictu
Nimum rapace T E M P V S .
Quid ad hæc caduca vertis
Oculos tuos inepte ?
Refer ad superna cali
Loca cogitationem :
Loca qua volantis avi,
Fugiunt fugacitatem .
Loca qua voracis Orci
Superant rapacitatem .
Vbi nulla sunt timenda ,
Vbi cuncta sunt amanda .
Ibi tu manens iuventus
Inhians bono superno ,
Animam B E A T I T A T I S ,
Sapidi irremota vini
Fluviis inebriabis .
Ibi T E M P V S omne calcans
Remanebis intra abyssum .

BENEVOLO
LECTORI.

NEcdum, benevole Lector, scribendorum librorum finis est: alii alios excipiunt, & in amplissimas bibliothecarum familias, quotidianis augmentis excrescunt: qui tamen haëtenus hunc sibi laborem sumpserit, scio neminem. **ÆTERNITAS** velut in tabella hïc proponitur, non legenda solum, sed multo magis cogitanda, perpendenda, diu noctuque vigilantissima mente versanda. In verbis harendum non esse pramonco: penicillo volante & rudi hęc **ÆTERNITATIS** lineamenta ducta sunt, & compluribus locis plus insui & pietati dandum erat, quam Latinitati. Neque vero convenit fugientes voculas sectari, cum calum quarimus, cum domum **ÆTERNITATIS**, brevi eam ingressuri, contemplamur. Itaque te rogo, mi Lector, ne hac tantum animi causa, aut levando fastidio inspicias. Hęc vere seria ad animum, salutem, calum, immortalitatem spectant. in aliis joculari liceat aut naufragare; hïc nemo satis vigilaverit. Vale & vive **ÆTERNITATI**.

Fons sapientiæ verbum Dei in excelsis &
ingressus illius mandata Æterna Eccll. C. 1.

*Infans cum Fato et Naturâ; stultus
cum ÆTERNITATE ludit:
sapiens dominabitur astris.*

DE ÆTERNITATE
CONSIDERATIO
PRIMA.

Quid sit Æternitas.

INTERROGATUS Simonides ab Hierone Rege Siculo, inquit Cicer. lib. primo de Nat. Deorum. quid Deus sit, diem unum huic considerationi petiit: elapso illo, nondum sibi liquere dixit, & biduum in eandem deliberationem postulavit. Elapso & biduo, triduum sibi deposcit, denique id unum respondit, quo plus cogitaret, plus cogitandum occurrere; minus atque minus expediri se, quo diutius in hac cogitatione luctaretur. Cogitaturis nobis de Æternitate, primum omnium illud se offert quærendorum principium, quid est Æternitas? Boëtius lib. 5. de Consol. prosa 6. ait, esse interminabilis vitæ totam simul & perfectam possessionem. Nemo ægre ferret, si dicamus id sciri non posse, & quo plus indagetur, plus indagandum relinquere, & quomodo enim definiri possit, quod nullos habet fines? si quis urgeat & vel umbratilem delineationem cupiat; negando id fieri facilius quam affirmando putamus. ita de Deo Plato in Timæo: Quid Deus sit, ait, non

2 C O N S I D E R A T I O

novi ; quid non fit , novi . Ita Hipponensis Præsul August. serm. 64. de verbis Domini, veram illam apud superiores beatitudinem depingit, omnem cujuscunque mali cogitationem ab ea removendo : Facilius , ait , invenimus quid ibi non sit , quam quid sit. In cælo non est dolor, non tristitia , nulla penuria , defectus nullus , non morbus, non mors , nullum malum. Ita & de **Æ T E R N I T A T E** loqui possumus. quidquid enim in hac vita videmus , & per exteriores sensus admittimus, **Æ T E R N U M** non est. Quæ enim videntur (ait D. Paulus 2. Cor. 4.) temporalia sunt , quæ autem non videntur , **Æ T E R N A** sunt , ita dicere licet ; hoc meum gaudium , hæc voluptas mea & deliciæ ; hic thesaurus , honor iste ; hoc superbum ædificium , hæc vita mea , fluxa sunt ; caduca sunt , **Æ T E R N A** non sunt. ita quocunque digitum intendamus, moritura ostendimus. vulgi voces sunt : hæc structura æterna est , hoc monumentum immortale. ita & impatientes æternos suos dolores esse queritur. Sed breves nimium sunt æternitates istæ quas facile est verbis comprehendere ; de vera æternitate quidquid dicamus , minus dicemus. Sic Augustinus in Psal. 63. Quidquid vis , inquit , dicis de æternitate : ideo autem quidquid vis , dicis , quia quidquid dixeris , minus dicis. Sed ideo necesse est

ali-

aliquid dicas, ut sit unde cogites, quod nō potest dici. Trismegistus in Asclepio suo; Anima, inquit, horizon est æternitatis & temporis; qua enim immortalis, æternitatis est particeps, qua vero corpori à Deo infusa, particeps est tēporis. Antequam vero ulterius progrediamur, ordini servando videamus quid priscaevi homines, quid Romani, Græci, Ægyptii, alique de Æternitate senserint. Certe agnoverunt hanc, & varie depinxerunt.

I. *Varii veterum de æternitate sensus
& pictura.*

Primo, repræsentarunt æternitatē per Annulum, seu Circulum, qui principio caret & fine, nulla sui parte incipit, nulla desinit, quod divinæ æternitati proprium. Ita cum Deus æternus, & ipsius duratio proprie dicatur æternitas, Ægyptiis circulus Deum significabat. Persæ olim putabant à se tunc quam maximos honores deferri Deo, si editissima conscensa turri, cæli circulum, illum apellassent. quin & Turcis in more positum (uti Pierius fusius docet) mane ex altissima specula vociferari: Deus semper fuit, semperque erit: simul & Mahometem suum salutare. Saraceni etiam Deum circulum nominabant. Mercurius ille Trismegistus, quem dixi, nominatissimus Philosophorum { qui tot libros scripsit
quot

4 C O N S I D E R A T I O

quot nullus mortalium; si Seleuco & Menæco credimus) Deum sphæram intellectualem esse dixit, cujus centrum sit ubique, circumferentia nusquam, quia nusquam majestas Dei & immensitas terminantur. Ea de causa veteres Diis suis templa struxerunt rotunda, sic Numa Pompilius Romæ rotundam ædem fertur sacrasse Vestæ, sic Augustus Cæsar, Agrippæ nomine Diis omnibus templum rotundo ambitu dedicasse, & inscripsisse Pantheon. Hinc & Pythagoras ut Deum sempiternum ostenderet, à discipulis suis circumactu corporis adorari jubebat, & à Numa, teste Briffonio, statutum ut Deum adoraturi in orbem sese converterent. Ergo Deus priscis est circulus, sed circulus sine peripheria seu circumferentia & cujus cætrum est ubique, quoniam omnium principium simul & finis est Deus, *Iob. c. 36.* meritissimo exclamat: *Ecce Deus magnus vincens scientiam nostram: numerus annorum ejus inestimabilis.*

Deinde repræsentarunt prisci æternitatem per sphæram & globum. Ita Faustinae Imperatrici moneta cusa hac forma & effigie: globus erat cui infidebat Imperatrix, manum alteram protendens, sceptrum tenens altera cum inscriptione, **Æ T E R N I T A S.** hinc veterum multi, mundum, quia rotundus, æternum fuisse censuerunt, quibus apte Divus Basilius respondet: *Circularis*

ris sit mundus , at circuli principium est centrum .

Tertio , Æ T E R N I T A T E M priscis significabat & sella , qua æternam quietem designabant. Nafamones Africæ populi , majorem partem non tantum sedentes expirare , sed etiam hoc situ humari volebant , quasi jam æternitatem & longam illam à laboribus cessationem adiissent. uti subinde hodieque Reges & Cæsares , in subterraneis mafoleis componuntur sedentes taciturna & lugubri majestate. Romanis etiam usitatum , mortuorum Imperatorum fusiles statuas, similibus sellis effulcire , ut qui jam fruantur æternitate. Sunt homines qui secum ipsi ratiocinentur sæpius in hunc modum : En ego à curis & laboribus tam male adhuc habitus & oppressus, quin respiro , quin paulo non nihil , quin labores hos & molestos , & longos desino ? diu satis laboratum est ; laborent tantundem & alii , quantum ego : quiesco jam igitur, & cesso. Ita sellas sibi ponunt & ferias indicunt , sed ô non diu duraturas ! sellam locant , & quietem amplexantur , sed nec loco suo , nec suo tempore , quã vere & sancte aureus ille de Christo imitando libellus (lib. 2. cap. 12.) aurem nobis vellicat his verbis : *Dispone & ordina omnia secundum tuum velle & videre, & non invenies , nisi semper aliquid pati debere , aut sponte aut invite , & ita*
crucem

6 C O N S I D E R A T I O

crucem semper invenies. & ; Tota vita Christi crux fuit & martyrium, & tu quæris requiem & gaudium? Ergo sella in cælo locanda est, non hîc; inter tot turbas quieta non stabit, & ut parcant sellæ huic omnia, mors demum evertet. requies vera speranda nulla est, nisi æterna. si tamen ulla sit quies in hac vita, ista erit: totum se, suaque omnia Deo Deique voluntati penitus committere, illi ex toto fidere, cætera omnia vana ducere. Ita nos instruens Ecclesiasticus c. 12. Confide, ait, in Deo, & mane in loco tuo. extra hanc animi quietem turbæ meræ, merum mare & magni fluctus, & præsentis inferi. sed ad præscos redeo.

Quarto, per Solem & Lunam adumbrata est præscis Æ T E R N I T A S. Sol semper reviviscit, tametsi quotidie videatur mori, & à seipso sepeliri; semper resurgit, licet quotidie in præceps eat & occidat. ita & Luna nunquam non recrescit & diratur, post menstruâ suam paupertatem. Catullus bene monet in suis hendecasyllabis:

Soles occidere & redire possunt;

Nobis cum semel occidit brevis lux,

Nox est perpetuo una dormienda.

Apud inferos certe perpetua isthæc nox erit, sed sine somno: nemo illic dormit, quia hic dormierunt cum vigilandum fuisset: illic ergo vigilant post sōnum in peccatis non longum, quem
ipsi

ipſi tamen , ſi potuiſſent , longiſſimum feciſſent, imo æternum. Alia longe ratio in cælo. Eccleſia Romana canit de Chriſti Martyribus : Lux perpetua lucebit Sanctis tuis & æternitas temporum, hęc quies , hęc voluptas eſt , poſt labores & vigilias non diuturnas.

Quinto, per Baſiliſcum monſtratur à veteribus ÆTERNITAS. animal hoc omnium venenatiſſimum eſt, & ſolum, ait Horus Niliacus , humana vi manūque interfici nequit. imo tam virulentum eſt , ut herbas necet ſolo afflatu, animalia cetera fuget vel ſibilis ſuis , aves conticeſcere faciat quā primū a deſſe auditur. Refert Ælianus , in Africæ ſolitudine jumentum defeciſſe, & ad illius cadaver, velut ad convivium complures ſerpentes conveniſſe , at ſolo baſiliſci ſibilo fugatos, arenis ſeſe abdiſſe. Æternitas quæ vel in gaudiis, vel in tormentis erit, à nullo præcidi, minuique, multo minus tolli aut declinari poterit. nec mirum ſi omnes , quibus eſt integra ratio , per terrefaciat vel leviter cogitata. infinita ſunt hujus baſiliſci volumina, immenſi & involubiles gyri orbefque. heu tremendum draconem ! Hęc ad nos paululum divertamus . Fit nonnunquā, cum in ſemet deſcendit quiſpiam , & inſtituendæ conſeſſioni conſcientiam rimatur , ut copioſos ſerpentum nidos, & tota viperarum agmina reperiatur, mireturque ſecum ipſe ; Et quæſo unde
tan-

8 C O N S I D E R A T I O

tantum veneni in meo pectore, unde tot pingues colubri, tot gravia, tot mortalia peccata? unde tantus lacertulorum exercitus, unde tot foedæ & libidinofæ cogitationes? horreo ipse tam numerosam pestem. ne mireris, causâ rei facile pandemus. generandis serpentibus valde aptus est locus & humidus & neglectus. en, duplex causa, & humor loci, & negligentia eorum qui curare deberent. idem profus est in animo humano. si pleraque omnis cura impendatur corpori, delicate id tractetur, laute nutriatur, epulis saginetur, voluptatibus mulceatur; animum, incolam illius, in humido habitare fatendum est. si jam accedat incuria & neglectus divinorum, vix ulla salutis ratio habeatur, modo saluum corpus, modo corpori bene sit, quicquid fiat animo; si deinde confessio sit rara, & fere perfunctoria, quid mirum plurimos hinc nasci serpentes, plurimas reperiri letales noxas? At, ô bone Christiane, immitte pectori tuo hunc basiliscum, admitte cogitationem de **Æ T E R N I T A T E**, & senties paullatim evanescere virosas has bestias. fateris ipse cor tuum scatere his anguibus, signum ergo est te raro hactenus aut nunquam de **Æ T E R N I T A T E** cogitasse. emenda, & vel jam incipe assidue illud in animo volvere: *Momentaneum quod delectat, aeternum quod cruciat.*

Sexto, in hunc denique modum pingebatur **Æ T E R N I T A S**: Antrum statuebatur ingens, formidabile, hoc circumplexu suo cingebat serpens, & in revolutione ista caudam sibi admordebat. ad antri dextram stabat juvenis, amœni & floridi vultus, arcum dextera & duplices sagittas, læva citharam gerens. huic in ipso antri aditu senex sedet oppositus, & attentum in tabellam vultum defigens scriptitat, si quid vel cœlestis globi motus, vel adstans juvenis dicter scribendum. ad lævam hujus spelæi matrona sedet exercitato vultu & cano capite. ad ostium specus quatuor sunt gradus, alius alio altior, primus ferreus, secundus æneus, argenteus tertius, aureus quartus. in his ludentes & vagabundi pueruli oberrant, lapsus & periculorum securi. hæc pictura est, picturæ sensus est iste: Antrum **Æ T E R N I T A T I S** incomprehensibilitatē significat, vipera in orbem replicata, Tēpus; juvenis, Deum, in cujus manu cœlum, terra, inferi: terra & tartarum tela Numinis excipit, cœlum citharam duntaxat novit & gaudia; senex ille fatum, seu, quod Deus ab æterno effatus est; femina, Naturam; distinctas ætates & sæcula, gradus distincti. puelli per gradus discursantes, res creatas designant, maxime hominem in rebus suæ salutis ludibundum, & in ipso **Æ T E R N I T A T I S** ingressu jocantem. Eheu, mor-

IO CONSIDERATIO
tales, diu satis lufimus in ipfis fummis
periculis : Æternitati proximi fumus, in
illius aditu confiftimus dum vivimus.
leviffimo mortis impulfu fit , & jam in
tota fumus ÆTERNITATE. non
opus eft ut mors magnis viribus in nos
pugnet aut longo tempore : momento
præcipitatur, & e gradibus iftis devol-
vimur in ÆTERNITATIS Ocea-
num. Cogitate , vos qui in gradibus his
luditis , & omnia ália quam ÆTER-
NITATEM cogitatis , forfan hodie
aut cras in illa futuri .

II. Arcanus Scriptura fensus aperitur.

CAput hoc de pictura & typo Æ-
TERNITATIS, facra pagina
divina veritate non incommode
Dan. 3 interpellabit. Nabuchodonofor Rex Ba-
bylonius, cum tres Hebræos juvenes im-
pia juffa detrectantes, in accensam for-
nacē conjici juffiffet, flamma super for-
nacē effufa eft cubitis quadraginta no-
vem. Res omnino miranda, nec fine cer-
to myfterio. ecquis rapaciffimæ flam-
mæ volatilem altitudinem tam accurate
mensus eft , quis illuc afcendit & men-
foriam regulam applicuit , & cubitos
non quinquagenos, fed novenos tantum
fupra quadagenos deprehendit ? neque
vero ita loqui solemus , fed viginti, tri-
ginta, quinquaginta numeramus , etfi
paullo plures fint aut pauciores quos
numeramus. hîc unicus cubitus ad
quin-

quingagesimum numerum deesse dicitur. mysteriū hīc est & arcanus sensus. Numerus quingagesimus Iubilæum olim significabat : at flammæ in Orciniana illa Babylonia , etsi supra omnē modum tam in corpora quam ipsas etiam animas sæviant , & immane quantū supra omnes hujus vitæ cruciatus excreſcant , nunquam tamen eo pertingent, ut Iubilæi gratiam attingant. apud inferos Iubilæum nullum est , nulla venia, tormentorum finis nullus. nunc illud Iubilæum est , non singulis tantum centenis aut quingagenis annis; singulis diebus est, singulis horis, momētis. una pars horulæ veniam nunc impetrare potest, quam non potest tota illic **Æ T E R N I T A S**. una jam diecula plus debitorum potest dissolvere, quā in lustralibus ignibus ipsi toti anni , aut sæcula .

Huic & aliam divinæ paginæ explicationem addamus. Cum Iordanē Dei populus transfret, aquæ inferiores in mare solitudinis (quod nunc vocatur mortuum) descenderunt , usquequo omnino deficerent, & Ecclesiasticus : *Est, inquit, qui multa redimat modico pretio.* duo hæc testimonia scripturæ conjungit Galfri-
Ios. 3.
Eccel. 20.
Clave-
vallis.
in
Cant.
 dus & super iis sic differit : Si perennis tibi amaritudo debetur, & evadere potes, percipiens temporalem, magna utique parvo pretio redemisti. Fateor, mare est in quo navigas , sed mare mortuū & quantas gratiarū actiones debes Deo,

quod mare falsum, insanū, intransmeabile merueras, & ecce illud tibi mari mortuo misericorditer commutavit, utinam per mare mortuum ad terram viventium valeas pertransire. Comparat hic scriptor omnia hujus vitæ adversa mari mortuo, æterna vero supplicia mari falso & intransmeabili. nemo utrumque evadit. aut hoc aut illud navigandū est. Quid agis, ô homo (exclamat D. Chrysostomus) cœlū paras ascendere, & interrogas ne qua tibi difficultas occurrat. quicquid faciamus, hoc mare mortuū transeundum est. penes nos est an in tranquillum portum beatitudinis appellere

Ecc. I. velimus. Fons sapientiæ, verbum Dei in excelsis, & ingressus illius mandata æterna. Per mare hoc mortuum, in regionem vivorum, via alia non patet, quam via mandatorum Dei. Oraculū liquidissimum habemus: *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata.* per hos fines aditur Æternitas. Quod si ab hujus ævi Theologo quærat: *Quid est ergo aternitas?* Est circulus (dicet) in se recurrens, cujus centrum S E M P E R, circumferentia N V S Q V A M, hoc est, N V N Q V A M F I N I R I. *quid est Aternitas?* est orbis undiq; rotundus, sui que similis, in quo non est principium nec finis. *quid est Aternitas?* rota quæ semper volvitur, & volvetur in omne volubilis ævum. *quid est Aternitas?* est annus jugitur revolutus, qui ubi moritur & occidit, ibi & renascitur rursum.

Cornelio de Lapide

fumque oritur. *quid est Aternitas?* fons
 jugis, in quo per mæandros aquæ ad
 suam semper refluent originem, ut iterū
 fluant. *quid est Aternitas?* perennis sca-
 turigo, juges emanans aquas, sed aquas
 vel benedictionis suavissimas, vel ama-
 rissimas maledictionis. *quid est Aterni-
 tas?* Labyrinthus innumeris sese gyris in-
 torquens, qui ingressos perpetuo circū-
 ducit, circumagit & perdit. *quid est A-
 ternitas?* Est abyssus spirarum & revolu-
 tionū; est spira semper gyrans & circu-
 lans in immensū. *quid est Aternitas?* an-
 guis orbiculatim in se reflexus, caudam
 ore complectens, qui in sui fine rursus
 semper incipit, & incipere nunquā desi-
 net. *quid est Aternitas?* est duratio sem-
 per præsens, est unum perpetuū HODIE,
 quod non transit in præteritū, aut futu-
 rum. *quid est Aternitas?* est ævum ævorū,
 ait Dionysius, quod non interit, sed eo-
 dem modo semper se habet. *quid est A-
 ternitas?* Est principiū sine principio, sine
 medio, sine fine. est juge, interminatum,
 semperque inchoans principium: in quo
 beati beatam vitā continuo auspiciantur,
 novisq; voluptatibus perpetuo affluunt:
 in quo damnati semper moriūtur, post-
 que omnē mortē mortisq; luctā, rursus
 jugiter mori & cū morte luctari incipi-
 unt. quamdiu Deus erit Deus, tādīu beati
 erunt beati, tamdiu regnabūt & trium-
 phabunt; tamdiu damnati infandum ar-
 debunt & clamabunt: *Cruciamur in hac*

C. IO.
 de di-
 vinit.
 nomin.

14 C O N S I D E R A T I O
flamma, cruciandi & torquēdi Aeternū.

III. *Aeternitatis locus, cur mansio dicatur.*

De
quo
Leon-
tius
Neap.
Cyprov.
episc. in
vita S.
Ioannis
eleemo-
synarū
c. 26.
inter-
prete
Ana-
stasio
S. R. E.
Biblio-
thec.

Alexandrinus Pontifex Ioannes, sum-
mæ pietatis vir, ad ægros visebar sæ-
pius, sociū habebat quandoq; Troilum
Episcopum, numorū magis quam ægro-
torū amantem. huic in aurē infusurrans
Ioannes: Amabo, inquit, frater, amicos
S. Christi juvemus. calidus ad hæc Troilus
& animi morbū vafre diffimulans, pecu-
niā omnem, quā tunc servus rebus emē-
dis aliis secū ferebat, egenis dari præce-
pit. nec ita multo post febricula cœpit
tentari, quā ei creavit avaritia. Audiit hoc
Alexādrinus Patriarcha, & morbi caus-
sam, quæ erat, facili conjectura affecu-
tus, tantundē argenti, quantū nuper in-
ter ægros distributū, secū ipse ad febricē-
tem attulit, & , producto nonnihil ser-
mone: Iocabar, inquit, nuper, & à te stipē
ægrotis rogabā, cum ea servo meo dees-
set. & en bona fide mutuos Philippeos
refero, & gratias ago. Vidit Troilus præ-
sentē monetā, & mox docilis illa febris
remittere, & æstus mitigari, & omnia
jam melius habere, itaq; & ad prandium
valentior surgere, & una ire ad mēsam:
secundū meridiē finitisque epulis Troi-
lus domi dormire cœpit, & suaviter
meridiari. vidit hīc per somniū amplif-
simas ædes, & in illarū fronte supra ja-
nuā titulū: *Mansio aterna & requies Troili
Episcopi.* gaudet somnians, sed mox aliud
videt

videt & dolet. adest qui adductis secum operis serio imperans : Tollite , inquit, hanc ædium inscriptionē, & istam ejus loco suffigite: *Mansio æterna & requies Ioannis Archiepiscopi Alexandria, emptæ libris triginta argenti.* horruit ad somnium istud Troilus, nec vanum esse voluit, & ex avaro atque immiti , multo liberalior, in egenos præsertim, evasit. hoc illi vel in somnis *Æterna illa mansio* visa persuasit.

O beatæ mansiones , & ideo beatæ quia æternæ ! Quam cupit Christus ut tabernulas nostras , & tuguriola brevi ruitura fastidiamus , illas amemus , ad illas properemus **MANSIONES Æ-** IOHANN.
TERNAS : *In domo patris mei*, inquit, **14.** *mansiones multe sunt :* nemo hinc arcerur nisi à seipso : locus neminem excludit, longè quam amplissimus; tempus neminem expellit, mansio illic est, & quidē **MANSIO ÆTERNA.**

O æterne, misericors Deus : ô æterna veritas , ô vera charitas , ô chara æternitas ! cæcitati nostræ sic medere , ut è præsentibus & brevibus ærumnis agnoscamus futuras, horribiles, æternas pœnas. duc nos & doce nos, ut bona peritura sic possideamus , ne amittamus æterna ; commissas noxas sic lugeamus, ut supplicium evadamus æternum ; sic nos geramus in hospitio, ne **MANSIONIBVS ÆTERNIS** excidamus; sic progrediamur in via , ne repellamur à patria .

Incurvati sunt colles mundi, ab itineribus
ÆTERNITATIS eius. Habac. C. 3.

Basiliscus, Salamandra, Phœnix, amulus aureus, mons
igneus ÆTERNITATIS in terrâ monere possunt:
æternos in celo facere non potest nisi beata
ÆTERNITAS.

17

CONSIDERATIO

SECUNDA.

In quibus natura representet Æternitatem.

ÆTernitatem ergo agnoverunt etiam idololatræ, qualemcunque illam, quam & per certa signa descripserunt, Deus enim illis manifestavit, ita ut sint inexcusabiles. Quanto jam commendatior debet esse hæc cogitatio Christianis, quibus Æternitas aliter longe meliusque depingitur. propter quod inexcusabilis es, ô homo, quisquis saluberrimam hanc Æternitatis memoriam etiam monitus, tradis tamen securæ oblivioni. Sæpe tibi in oculis sunt anuli & circuli, sphærulæ & globi, sellæ & sefforii lectuli; sol & luna oculos identidem incurrunt. & hæc aspecta Æternitatis tibi memoriam ingerunt. Sed & Natura ipsa, bona mater, ea in publicum proponit, quorum aspectu audituque ad Æternitatem meditandam invitaris.

Memorat Solinus, Arcadiæ lapidem, (Asbestos dicitur) ubi flammæ semina conceperit, continuis pæne ignibus ardere. ideo in delubris olim & sepulchris ex illo lampades concinnabantur. cuius etiam D. Augustinus meminit. Ad-
do Plinium, Volaterranum, Dioscoridē, lib. 21. de Ci-
plures alios qui mirâ referunt de lini vit. c. 5

quodam genere. varii hoc nominis est, nam Asbestinum, Carystium, Indicum, sed & vivum vocatur. hoc igni non tantum non consumitur, sed lavatur & extergitur. Ideo Regum aliquot cadavera rogis injicienda & cremanda, tali linteo fuerunt obvoluta, vitandæ confusioni cinerum, & his ab illis distinguendis. Ex hoc lino mantile habuit Nero, quod contra gemmas atque aurum pretiosum æstimabatur. En tibi ducem & magistrā naturam, quæ digito id monstret quod suam in ignibus mortem non reperiat. ita damnati omnes ardebunt & non deflagrabit, urentur perpetuū, & nunquam consumentur, quærent in his flāmis mortem, non reperient. recte A-

*Horolog
sapien-
tia.*

mandus exclamat: O væ æternum, nunquam finem habiturum! ô finis sine fine, mors gravior omni morte; semper mori, & non posse unquam emori. ita

*Is. cap.
vlt.
Apoc.
cap. 9.*

divinus Isaias: *Ignis eorum nunquam extinguetur.* & Apocalypticus ille angelus: *Desiderabunt mori & mors fugiet ab eis.*

Salamandram in ignibus vivam aliquanto certe tempore durare posse, præter Aristotelem, Plinium, Galenum, Ælianum, Dioscoridem, etiam D. Augustinus credidit. frigidissimum hoc animal est, ex imbris natum; sol & siccitas mors illi sunt, hinc in flammis, Plinii sensu, perinde ut glacies durat. è pelle illius lychni fiunt perpetuis lampadibus instruendis. Bonus Deus qui Salamandram

dram

dram è terra & luto producit, formavit & hominem ex eodem scilicet auro, sed natura longe nobiliori; minuit eū *Pfal. 8.* paullo minus ab angelis: certe idem illi quod angelis regnum assignavit, post vitæ tirocinium habitandum. Sed homo *Pf. 48.* cum in honore esset, non intellexit; cōparatus est jumentis insipientibus & similis factus est illis. Sua ipse malitia talem se fecit Salamandrā, quæ in flammis æternis, seu viveret semper, seu semper moreretur. In igneis illis inferorum ergastulis omnia æterna sunt, sex tamen præcipue ista.

I. *Quenam apud inferos sint æterna.*

1. **D**amnatus ipse æternus, immortalis est. nullus alterum, nec se ipsum ullus poterit interimere. quærent mortem & non invenient eā. *Apoc. 9.* Imo hoc ipsum moriendi desiderium, quod scient nunquam explendum, ingens illis tormentum erit.

2. Carcer ipse æternus est: ruere non potest, non effringi, non suffodi. montibus atque rupibus obseratus est. hæ feræ atque repagula nimium firma sunt, nulli concessura egressum. Si quis damnatorum ante judicii diem inde ad nos commeet, Deo id permittente fit, sed suos ille secum inferos circumfert, è cruciatu non immunis. Occurrit hîc duorum Theologorum disputatio non vana, de situ locoque corporum apud inferos. illo-

illorum alter Geometer simul non rudis, in hunc fere modum differebat: Certum est è Christi ore maximam hominum partem damnandam, ita ut beatorum pauci sint futuri, ad incredibile illum numerum damnandorum. Veritatis verba sunt: *Intrate per angustam portam, quia lata porta & spatiosa via est, quæ ducit ad perditionem, & M V L T I sunt qui intrant per eam, quam angusta porta, & arcta via est, quæ ducit ad vitam, & P A V C I sunt qui inveniunt eam!* quæso te, crediturne hoc in mundo? num hæc Christi verba esse censentur? Sed ad institutum. terræ medium & centrum, inferorum sedes est, & qui possit hæc (enimvero dimetiatur) tot milliones hominum satis capere, nisi dicamus corpus illic à corpore penetrari? Non hoc necesse est, ait alter, sed erunt sicut haleces in dolio, inter quos arcte compressos sal tantum medius est: ita inter damnatos ignis, aut erunt sicut lateres in calcaria fornace; alter alteri hæret, flammæ vis omnes penetrat. divina scriptura clare assentitur, alia tamen similitudine: *Sicut oves in inferno positi sunt, mors depascet eos.* non erunt ut oves in pascuis, sed ut in macello jam jugulatæ, & in cumulum unum projectæ. Ergo & damnatorum locus æternus.

Matt.
7.

Ps. 48.

3. Non minus æternum est Ignis ille nullis unquam sæculis extinguendus. Christus apud Matthæum nimis quam

quam clare præmonet: *Discedite à me Matt. maledicti in ignem æternum. audis? Æ. c. 25.*

T E R N V M. hunc ira divina suscitatur nunquam sopiendum; Isaias attestatur: Flatus domini sicut torrens sulphuris succendens eam, nocte & die non extinguetur, in sempiternum ascendet fumus ejus. Pariter relata sunt, inquit Augustinus, hinc supplicium æternum, inde vita æterna: dicere ergo, vita æterna sine fine erit, supplicium æternum habebit finem, valde absurdum est. Quis cunctabitur plene converti?

4. Æque ac cætera æternum Vermis est, & conscientia ob præteritam vitam afflictissima & desperatissima. Vermis eorum non moritur, prædicit Isaias. Hoc olim poetæ è sacris litteris in fabulas transtulerunt; quid enim aliud Virgilianus ille Tityus, qui quotidie advolanti vulturi jecur præbet erodendum ac lacerandum, quodque proxima semper nocte in novam lanienam renascitur: quid hoc aliud nisi vermis iste, & conscientia perpetuis moribus discerpenda?

5. Ad eandem spectat æternitatem gehennæ sententia ultima, & omnium novissimum judicis Christi decretum, decretum heu irrevocabile, immutabile, æternum. nulla ab hoc ad alium judicem appellatio aut provocatio, nulla quæ apud Iurisconsultos replica aut triplica, revisio nulla, nullæ comperendinationes,

aut

aut induciæ: quod semel hujus judicis ore pronunciatum est, revocari non potest in omnes omnino æviternitates.

Offic. mort. Noct. 3 Resp. I. mater nostra, Romana Ecclesia fideliter nos monet, sæpiusque illud occinit: Peccantem me quotidie, & non me pœnitentem, timor mortis conturbat me, *quia in inferno nulla est redemptio, nulla, nulla*; sed æterna desperatio. sanguis Christi, etiam recens fusus in Golgothæo monte, & ad satisfaciendum efficacissimus, ad damnatos tamē non pertigit. Si jugum domini, inquit Bernardus, jugum pœnitentiæ, suave non creditis in seipso; vel hoc non ignoratis, quia suavissimum est comparatione illius, de quo dicitur: *Ite in ignem æternum.*

6. Quod sine caret apud inferos, est pœna damni, quam vocant, æterna divini aspectus privatio, quæ cum omnibus aliis inferorum tormentis & cruciatibus finem nullum habebit, neque enim hîc ulla esse potest satisfactio. & quamvis hæc tormenta durent aliquot mille miliones annorum, tamen nec unicus quidem dies, imo nec horula, nec momentum quieti & respirationi concedetur. tormentorum quidem varietas erit & vicissitudo, sed in majorem pœnam & dolorem. Christus disertissime

Matt. cap. 7. & 22. & 24. præmonuit per Matthæum non semel: Filii regni ejicientur in tenebras exteriores, ibi erit fletus & stridor dentiū, fletus

fletus in igne, dentium stridor in frigore & glacie. Qua ratione igitur homo tam sui quam Dei oblivisci, & quomodo adeo in pecudem degenerare, imo in saxum & rupem indurescere potest, ut, cum inexplicabiles illos & infandos cruciatus æternitate tota duraturos cogitat, nil formidet, non horreat, non sibi ipsi dicat: Re ipsa in via sum ad æternitatem, & forsitan via hæc brevi finietur: in gradibus æternitatis jam sedeo, quovis levissimo impulsu hinc præcipitor in immensam voraginem, quod si tam molestum & intolerabile videtur, unicam solum noctem vigilantibus & inconnivis oculis, in molli tamen lecto, suspirare & gemere, ob capitis aut alterius membri, ob dentium aut calculi dolores, cum serum mane vix expectari potest, cum sol in via hæerere creditur, cū nox una videtur hebdomas: & tamen in plumis cubatur, spes est mansuetioris diei, solatium & subsidium à medico expectatur. Ah! quid erit ergo in flammis, mille atque mille & iterum mille annis noctes diesque vigilare, esurire, sitire, ardere, membris omnibus extreme cruciari, refrigerium nullum, quietem nec minimam sperare, desperare omnia, atque sic ustulari & torqueri per infinitas sæculorum myriadas, & finem horum non tantum nullum esse, sed nec ullum sperari posse. Ibi, inquit Thomas de Christi imitatione, erit una hora

*Lib. I.**c. 24.*

gra.

24 C O N S I D E R A T I O

gravior in pœna, quam hîc centum anni in amarissima pœnitentia. Ibi nulla requies est, nulla consolatio damnatis.

Psal. 6. O domine ne in furore tuo arguas me,
Pf. 24. neque in ira tua corripias me. Delicta
 juventutis meæ & ignorantias meas ne
 memineris. Perii, nisi parcas, ô Deus.

I I. *Cur gehenna sit æterna.*

Hic ad rem nascitur quæstio à cunctis sciri dignissima, quomodo fieri possit, ut Deus misericors ille & bonus, & cujus misericordia super omnia opera ejus, nihilominus tamen vel unicum letale peccatum, vel momēto, vel sola etiam cogitatione patratū, justissime puniat in omnē prorsus æternitatem, ita quidem ut illud nunquam satis puniri queat, & quotquot annorū millia peragantur, tamen nunquam dici possit: jam satis punitū est hoc crimen, jam satisfecit reus iste, jam cogitationem malignam, qua Deum offenderat, eluit. Et hæc optimorum Theologorum mens est, solam morosam delectationem mortale peccatum esse. delectationem morosam vocant eam, cū quis impuram & libidinofam cogitationem animo volvens, non quidem statuit re patrare quod cogitat, sed cogitatu illo suo sciens & volens immoratur, & delectatur. Ergo cogitationi unicæ rogos æternos Deus decreverit? & quæ hæc æqualitas est, peccato momē-
 taneo,

taneo, quod nemini noceat, supplicium æternum statuere? ut quid beatus David vociferatur: Confitemini domino, *Pf. 13.* quoniam bonus, quoniam in æternum misericordia ejus, ut quid hoc vices septies repetit, si Deus tam severus est? Ad hæc respondent D. Augustinus, D. Gregorius, D. Thomas Aquinas, alii: *Thom. 1.2.9. 87. art. 5. ad 2.* Culpam in quovis mortali peccato ex natura sua esse infinitam, quia peccati injuria est in infinitam Dei majestatem. accedit & illud, quod qui moritur peccati letalis conscius, nec dolet admissi, tantundem facit ac si æternum peccasset, si quidem ei æternum vivere concessum fuisset, peccandi voluntatem nõ amisit iste, sed vitam, semper peccaturus, si semper victurus; ita non peccare desit, sed vivere. Insuper & istud hinc considerandum: damnatum hominem, quantumcunque debitorum persolvat, nunquam tamen satisfacere, cum enim ut hostis, apud Deum in gratia non sit, solutio ejus digna non est quæ acceptetur, quando nec ipse homo est acceptus. sed nec debitorum quidquam persolvit talis, cum nihil faciat, sed solum patiatur eas, quibus invitus plectitur, pœnas. ab exemplo res magis patebit. Debet quis vicino mille philippeos, quos ab illo accepit, domum suam censui perpetuo subjiciens, pensum quotannis soluturus. intra viginti annos totidem philippeos persolvit vicino,

26 C O N S I D E R A T I O

quot ab eo accepit. num ergo ab omni jam debito liber, nil restat solvendum? totum omnino pecuniæ caput; quod tam integre solvendum remanet, ac si nil unquam fuisset exolutum. ea enim talium conventorum lex est, ut numeratæ pecuniæ caput semper integrum permaneat, etsi reditus annuus semper persolvatur. sic prorsus damnati quidquid demum pœnarum persolvant, ære tamen alieno nunquam exeunt. æterni debitores, perpetui Deo tributarii. Isaïas vaticinatur: Et erit fortitudo vestra ut favilla stuppæ, & opus vestrum quasi scintilla, & succendetur utrumque simul & non erit qui extinguat.

Isaïas

c. I.

Suet.

lib. 3.

c. 6.

Tiberium Cæsarem olim, narrat Suetonius, in recognoscendis custodiis cuidam pœnæ maturitatē precanti respondisse: *Nondum tecum in gratiam redii.* Christus justissimus judex, non tyrannus, non Tiberius est, sed, etsi damnatus quispiam post mille annos in flammis exactos mortis maturitatem roget, idem tamen ei responderet: *Nondum tecum in gratiam redii.* roget hoc idē post alios mille annos; idē audiet: *Nondum tecum in gratiam redii.* roget hoc post centum millia annorum, non aliud respondebitur. roget hoc post aliquot milliones annorum, idem semper Christus judex opponet; *Nondum tecum in gratiam redii,* nec redibo; redire olim volui, gratiam meam millies atque mil-

ies

lies tibi obtuli, sed tu repulisti eam. amicus esse volui, imo pater, sed tu noluisti esse filius. dissimulavi, tacui, expectavi, quadraginta, quinquaginta, sexaginta annis, si forsitan mutares animum & vitam, sed nulla secuta est seria aut cōstans pœnitentia; despexisti omne consilium meum, & increpitationes meas neglexisti; exosam habuisti & detraxisti universæ correptioni meæ. cō- *Prov.*
 ede igitur fructus viæ tuæ, tuisq; con- *c. I.*
 filiis saturare. Ego in interitu tuo ridebo æternum, nec aliud tibi justitia mea postinfinita sæcula respōdebit, quā quod *nondum tecum in gratiam redierim.* O superi! ô Deus! ô peccatum, ô præcipitium humani generis, in barathrū tormentorum, in Æternitatis luctuosissimam abyssum! sed justus es domine & *Psal.*
 rectum judicium tuum. Iustum est, *118.*
 æquum est, ut qui per pœnitentiā oblata nunquam uti voluit misericordia, per pœnam semper intentata puniatur justitia.

III. *Alii ad Æternitatem naturæ ductus.*

Sed ad naturæ magisterium redeo circa æternitatis considerationem. Thermæ reperiuntur in montibus & scopulis, tanta talique sonantium aquarum collisione & murmure, ut qui illuc valetudinem curaturi conveniunt, si primo thermarum ingressu, certum *Felix. Faber lib. 2. de rebus Sueru- sm- cis.*

28 CONSIDERATIO

fymphoniæ genus, & instrumenta sibi musica se audire imaginentur, tam assiduo fragore aures illis obtundantur, ut musica initio suavissima, imaginatione diuturna in fastidium & cruciatum abeat: ii vero qui tympanum sibi, aut sonorum magis instrumentum imaginati sunt, demum pæne insaniant, ob molestissimum assidue obturbantem strepitum. Etiam hîc ad cogitandam Æternitatem ducimur. sub montibus illis inferorum claustris clamor ille, ploratus, fragor, ululatus qui primo ingressu cœpit, nunquam desinet, aures & non imaginationem tantum cruciabit assidue, nec assuetudine quidquam horum mitigari poterit. ita è contra inter beatos cæleste illud Trifagion, Sanctus, Sanctus, Sanctus, non tantum nec minimum tædii creabit, sed nova semper voluptate audietur.

Christus cum Samaritana femina collocutus, mentionem æternitatis æternæque vitæ ultra quam vigesies injecit, & ;
Joan. 4 Qui autem biberit ex aqua quam ego dabo ei, non sitiet in æternum, sed fiet in eo fons salientis in vitam æternam. Utinam & nos cum Samaritide hos fontes sitiremus, & seriis precibus rogaremus: O domine, da mihi hanc aquam, ut non sitiam: da, ô Christe vel guttulam hujus aquæ, vel aliquod saltem desiderium æternæ vitæ.

Sed aliud habet quod monstret Natura.

tura. Anno post Virginis partum octogesimo primo (uti Suetonius, Dio & *Suet. in Tit. c. 8.* Plinius Secundus fusius memorant) Calendis Novembribus, hora septima, ad *Dion. Tit. Plin. ep. ad Tacit.* montem Vesuvium in Campania horribilis flammaram eruptio facta est, quæ præcessit inusitata siccitas, & graves terræ motus: auditi etiam subterranei sonitus, velut si tonitrua mugirent: dein mare fremere & magnum fieri, cælum omne resonare, quasi montes in conflictum corruerent, tum vero ingentia saxa subsilire, mistis fumo flammisque, aër omnis infici, sol ipse occultari, unde plerisque persuasum, mundum in chaos redigendum, aut igne absumendum. tanta namque copia cineris effusa est, ut terram, mare, aërem compleret, hominibus, prædiis, pecoribus maximo illato damno, piscibus atque volucris necatis, duabus urbibus, Herculano & Pompejis, dum populus in theatro spectaret, penitus obrutis. Atque hæc aliaque id genus cavernosa præcipitia & montium juga, quæ continuis ignibus flagrant, nec tamen unquam consumuntur aut deflagrant, viva exempla à Deo hominibus data esse, incendii apud inferos **Æ T E R N I**, quo fontium corpora semper urentur, nunquam comburentur. Tertullianus imprimis, Minutius, & Pacianus declarant. *Tertul. Apoc. c. 48.* Vide, mi homo, quam etiam hinc natura

30 CONSIDERATIO
ra solerter præeat & manu ducat ad
contemplandā ÆTERNITATEM.

Ipsū denique tempus nostrum; si-
gnū est & quasi vestigiū Æternita-
tis. Cuperet natura, è signo signatum
disceremus, nostroque tempore Æter-
nitatem illam metiremur. Augustinus:
Inter temporalia, inquit, & æterna hoc
interest, quod temporalia plus diligan-
tur, antequam habeantur, vilescant au-
tem cum advenerint, non enim fatiat
animum, nisi incorruptibilis gaudii vera
& certa Æternitas: Æternū vero ar-
dentius diligitur adeptū, quam deside-
ratū; quia ibi plus adeptura est chari-
tas, quam fides credidit, aut spes desi-
deravit. Ah! quomodo non fudet no-
bis terra, brevī deserenda, cum cælum
aspicimus, æterno dominio possiden-
dū?

In
Sent.
sent.
270.

C O N.

*Appensus es in statera, et inventus
es minus habens. Dan. C. 5.*

*ÆTERNITATEM non æstimat, qui
monetam suam accuratiùs, quam
suam vitam ponderat.*

33

C O N S I D E R A T I O
T E R T I A .

*In quo potissimum Æternitatem suam
Romani veteres collocarint .*

Plinius Secundus : *Beatos puto ,* *Epist.*
ait, aut facere scribenda, aut scribe- *2. ad*
re legenda ; *beatissimos vero qui-* *Tacit.*
bus utrumque. ita tribus modis cense-
bant Romani sui nominis famæque
æternitatē ad posteros transmitti posse.
Primo scripserunt, & præclara & mul-
ta. sed non præclara omnia, non casta &
sancta universa. nævos etiam suos, tur-
pitudines & libidines chartis commi-
serunt, via ad Æternitatem non honesta
& regia. Quot etiam libri, auctores
suos moriendo anteverterunt, & ad Pla-
tonis animum, similes fuerunt hortis
Adonidis, tam cito mortuis quam natis:
non diu placebant, quæ cito placebant.
At vivant sane Romanorum omnium
libri perpetuum, nemo tamen eorum
à suo libro aliquid in se vitæ transferre
poterit.

Deinde non scripserunt tantum Ro-
mani, sed & fecerunt scribenda, facino-
ra docto ac eloquenti calamo digna, &
hæc varii discriminis. siquidem in plu-
rimis æternitatem quæsi verunt, in nullo
invenisse fides nostra nos docet. magni
fuerunt, non negamus, in rebus civili-
bus & bellicis, domi forisque ; admi-

34   C O N S I D E R A T I O
randi fuerunt in artibus & scientiis;
magnifici & effusi in spectaculis & do-
nis, obstupescendi in ædificiis, mauso-
læis, sepulchris, statuis. exemplo sint
hæc pauca brevissime perstricta.

Ludos fecit Augustus suo nomine &
sumptu vices quater, expensis ærarii
vices ter, nullus horum infra quingen-
ties aut millies H S. stetit. sunt nostræ
monetæ 250000 philippeï, seu, bis
millies quingenti millia coronatorum;
sesqui tertius millio. & hæc tanta pecu-
niæ vis in unicum tale spectaculum ef-
fundebatur: infimus & parcissimus sum-
ptus in singulos ludos ab Augusto edi-
tos, erat quingenties H S. ipsi 125000
philippeï, hoc est, millies ducenta
quingenta millia coronatorum. Ne-
ro totum theatrum illevit auro; omne
choragium & instrumenta comica fecit
aurea. accedebant missilia seu sparsio-
nes, hoc est, lignæ tesserae in vulgus
spargendæ, quibus inscriptæ totæ do-
mus, agri, fundi, prædia; mancipia,
servi, jumenta, argenti & gemmarum
sæpe maximus numerus. harum tessera-
rum aliquam quisquis exhibuit, mox id
accepit quod inscriptio designavit.

Idem Nero gregario militi in dona-
tivum numerari iussit centies H S. sunt
25000 philippeï, hoc est, ducenta
quingenta millia coronatorum. Agrip-
pina mater, in mensa hunc tantum pe-
cuniæ numerum expandi iussit, ut vel
sic

fic tacite filii effusionem reprehenderet, & coërceret. notavit Nero se moneri, & alterum tantum addi præcipiens; nesciebam, ait, me tam parum dedisse.

Idem Imp. Teridati regi ut hospiti, novem mensibus Romæ agenti, in singulos dies constituit viginti millia philippeorum, sunt quinque milliones & quadringenta millia coronatorum in totos illos novem menses constituta. abeunti dedit viaticum, millies H S. seu duos milliones & medium. de ædificiis quid memorem.

Caligula Imp. mari pontem fecit ad tria miliaria. Templâ Romæ fuerunt quadringenta viginti quatuor, pleraque magnifica. Domitianus in solam Capitolii inaurationem, ipsos septem milliones impendit.

In amphitheatri faxeis gradibus commode sedere poterant spectatorum 87000; in superiore parte per ambitum stare 12000; universim 99000.

Præter plurima alia, duodecim publica fuerunt balnea ab Imperatoribus structa, in quibus gratis lavabatur. In thermis Antonini fuerunt è polito lapide 1600 fellæ, & commode tot homines simul lavare poterant. In balneo Hetrusci ait Plinius omnia fuisse argentea, canales, labra, solum ipsum. sed ad alia.

Romæ tot fere statnæ fuerunt quot homines. præter infinitas æreas, marmo-

36   C O N S I D E R A T I O
moreas, eburneas, etiam argenteæ & aureæ. Domitianus in Capitolio auream habuit centum librarum; Commodus & Claudius aureas, harum singulæ mille librarum. Claudius in rostris etiam argenteam habuit. hinc Præfectus certus, Comes Romanus dicebatur, & multus ei miles, ut tantum statuarum populum custodiret.

Via Appia, vir expeditus quinque diebus habuit quod percurreret. ab urbe Capuam usque protendebatur hæc via, tam lata, ut duo currus obvii libere commearent: tam firma, ut laxi nihil aut soluti appareret, perinde ac si saxū esset unicum. plures tales fuerunt viæ. Incredendum est quod de aquæ ductibus fide digni scribunt. Claudius Imperator impendit in aquæ ductum septem milliones auri & medium. sexcenti homines alebantur tuendis tantum aquis. Hæc certe magna, & quædam ob nimiū luxum reprehendenda. fuit tamē quod ædificia illa splendidissima superaret, vix tamen honesti nominis. Cloacas Romæ habuerunt seu subterraneos forniceas cum perfluentibus aquis, ad evhendas totius civitatis sordes. Cloacarum istarum tam multæ, tam amplæ, & longæ, ut inter orbis miracula non immerito censerī possint. De his in specimen satis, quæ ei, scio, minime sunt incredibilia, qui veterum Romanorum opes & potentiam primoribus labris libavit,

Lex 1. Iustitia.

Iuste imperare : omnem iniustitiæ fucum & pigmenta odisse.

2. Modestia in sensu.

Tot honorantium & salutantium linguis non extolli, sed meminisse hominem se esse.

3. Dei timor & amor.

Ad Dei cultum maxime propagandū, humanam potentiam omnem Majestati divinæ famulam facere, timore Numinis & amore.

4. Cœli desiderium.

Ardentius amare regnum illud æternum, in quo potestatis consortes nulli timentur.

5. Ignoscendi facilitas.

Ad veniam pronum & facilem esse, tardum ad vindictam, & illam solam quam tuendæ Reip. poscit necessitas.

6. Misericors liberalitas.

Asperiora decreta, misericordiæ lenitate, & largitate beneficiorum temperare

7. Continentia.

Luxuriam, quanto esse posset liberior, tanto castigatiorem habere.

8. Moderatio affectuum.

Malle in affectus pravos, quam in quasvis gentes dominari.

9. Submissionis, & orationis studium.

Hæc omnia non inanis gloriæ, sed æternæ felicitatis studio facere : nobilissimum submissionis, & orationis sacrifici-

erificium nunquam negligere.

Has leges Augustinus ipse, ad Mundi *Dicto*
 valvas suffixit, velut omnium Principum *l. de civ*
 illustre speculum. Nunc vos, ô Romani, *Dei.*
 quantum à janua harum legum aber-
 rastis? ut taceam pro uno ferme innu-
 meros Deos in veneratione apud vos
 fuisse. Nam Roma sibi magnam videba- *S. Leo*
 tur assumpsisse religionem, quod nul- *Serm.*
 lam respuebat falsitatem, & cum pæne *I. nat.*
 omnibus dominaretur gentibus, om- *Apost.*
 nium gentium serviebat erroribus.

Sed ut hæc fileam omnia, quam va-
 num illud & ridiculum, omnem suam
 æternitatem post se relinquere velle in
 membranis & chartis, in marmoribus
 & faxis, in amphitheatris, pyramidibus,
 sepulchris ac mausolæis. & ubi nunc
 faxea hæc est æternitas? Romæ pæne
 idem quod Hierosolymis contigit. Apo-
 stolorum unus magistro Christo stru-
 cturam Hierosolymæi templi demon-
 strans: Magister, ait, aspice quales la-
 pides & quales structuræ? respondit
 Christus: *Vides has omnes magnas adifica-
 tiones? non relinquetur lapis super lapidem
 qui non destruat. ita nihil æternum in
 hoc orbe. Et ubi nunc vetus urbs Ro-
 ma? quæritur: & dici potest, hîc fuit.
 ubi qui eam ædificarunt? perierunt
 omnes; nec cineres illorum novimus. Et
 nos ipsi eadem hac via sequemur, post
 aliquot annos umbra, pulvis, nihil. Heu
 res mortalium vel maximorum parvæ!*
 heu

40   **C O N S I D E R A T I O**
heu validissimorum instabiles ! quid enim illa omnia nunc, aut ubi sunt? evanuerunt. ubi supra fidem cumulatæ opes? defluerunt. ubi cælo certantia opera? non apparent. sic cuncta quæ nobis magna sunt, umbra sunt & somnium, si cum æterno & æternitate comparentur. debile nimis & ex luto fundamentum est, super quo tota vaneſcentis gloriæ fabrica extruitur. non ita saxis & marmoribus æternitas inſculpitur. Recte Lactantius: Mortalia sunt opera mortalium. Babylonem, Trojam, Carthaginem, Romam fuisse credimus: oculis fidem quod faciat, vix cadaveris pars superest. ita septem orbis miracula, sic aureum Neronis palatiū, Diocletianæ thermæ, Antoniniana balnea, Severi Septizonium, Coliſſæum Iulii, Amphitheatrum Pompeji, vix sui vestigium & nomen in libris reliquerunt, & hoc quam diu?

I. *Quantum Romani à vera Æternitatis via aberrarint.*

Luc.
6. 1.

NAzarethi in arcano sanctissimæ Virginis conclavi mentionem injicit Angelus de regno *cujus regni non erit finis*. Tale non fuit Salomonis, quod quadringentis tantum annis duravit, usque ad cladem Babylonicam. tale Romanorum non fuit, sed nec Persarum, nec Græcorum fuit tale. Vbi enim nunc regna illa sunt, olim florentissima,

tissima, ubi antiquissimæ illæ monarchiæ? quantus olim Nabuchodonosor in Chaldea & Syria, & post hunc Balthasar? ab his in Persiam migrarunt sceptræ & Mediam ad Cyrum & Darium. nec hîc diu permanserunt; in Græciam translata ad Alexandrum Macedonem, Magnum Regem & diu bellicosum, diu fortunatum, sed ubi bellica virtus cecidit, etiam fortuna defecit, & hinc in Italiam cum sceptris migravit ad Iulium Cæsarem, & Octavianum Augustum. At ubi nunc hi omnes? tu, mi Christiane, regnum quære, *cujus regni non erit finis*. Numantiam, Athenas, Carthaginem, Spartam suos delevit finis; regni, quod supra nos, non erit finis. Rex illius æternus est, æterni incolæ. *Dominus regnabit in æternum, & ultra.* *Exod. tra.* In quæ verba Origenes: Putasne, *c. 15.* ait, in sæculum sæculi Deum regnaturū? regnabit adhuc, vel ultra, & quodcunque dixeris, illud de regni ejus spatiis semper tibi propheta dicet: Et adhuc; five ultra. Et nunc, inquit Isidorus, regnum hoc sempiternum, immensum ex *Isidor. Clari- rius.* omni parte beatum, omni generi hominum promissum est, & tamen de illo altum inter nos silentium est. quotus enim quisque est, qui vel minimam diei particulam in hoc secum expendendo impendat? de hoc commemoret? hoc uxori, hoc liberis, toti hoc familiæ inculcet? alia omnia garrimus; cœli vix

42 C O N S I D E R A T I O

ulla est mentio, aut certe rarissima. in laudando natali solo plerique omnes diferti sumus; nostram illam verissimam patriam laudare pæne erubescimus. in eam nimirum piæ colloctionis defuetudinem multi deveniunt, ut, nisi sterilissimas nugas, subinde etiam lascivas spurcicias turgentibus buccis effundant, inurbanos se & infestivos haberi putent. Hoc vere est toto cælo errare. æternis inhiandum est corde, & ore, cogitatibus & colloquiis, nec ulla speranda est vera gloria, nisi æterna.

Ioan. Hebræi proceres, ut contra Christi
c. 11. potentiam, ad politicam illam æterni-
v. 47. tatem, viam sibi sternerent, frequentem
senatum adesse iusserunt, & stolidissima
prudencia, quod maxime metue-
bant, in caput suum decreverunt. de
his in frequenti curia deliberantibus

Tract. eleganter Augustinus: Pontifices, in-
49. in quit, & Pharisei sibi consulebant, nec
Ioan. tamen dicebant: Credamus. Plus per-
sub fin. diti homines cogitabant, quomodo nocerent ut perderent, quam quomodo sibi consulerent ne perirent. Et tamen timebant, & quasi consulebant, dicebant enim: Quid facimus, quia hic homo multa signa facit? si dimittimus eum sic, omnes credent in eum, & venient Romani, & tollent nostrum locum & gentem.

Ioan. Temporalia perdere ti-
c. 11. muerunt, & vitam æternam non cogitarunt,
v. 48. runt, ac sic utrumque amiserunt. Ita fit; hæ-
no

nostrarum cogitationum vanitas est & affectatum ludibrium. & qui sumus nos? quæ sunt nostra? Hodie floremus, commendamur, placemus, cras flos languescet; displicebimus tam iis, quibus hactenus placuimus, quam Deo cui nunquam placere studuimus. cœlum negligimus, terram non retinemus; Dei favorem non acquirimus, mundi perdimus, hinc & hinc deploratissima orbitate miseri. Si mors parceret felicibus in hoc orbe, reperirent fortasse hic quandam gloriam, quandam inquam, nam vera nulla est, nisi quæ in cœlo, & æterna: sed nulli mors parcit; in tenebris semper videt, nec videtur, expectat ut ex insidiis incautos invadat. quo deducet, si male viximus? ad sævæ regna Proserpinæ & judicantem Æacum. Ibi neminem liberabit nobilitas, neminem teget potentia, neminem eripiet hominum applausus, sed solius domini favor & gloria illa, quæ per gloriæ fugam comparata est. Non est vera gloria, nisi æterna.

Hebræus Sapiens, Sapientiam regi- *Prov.*
nam depingit, quam pone comitantur 3.
duæ famulæ, dextra Æ T E R N I T A S,
læva Gloria. nullius est pretii Gloria, si
absit Æternitas, quam nos Christiani
expectamus: manentem civitatem hic *Ad*
non habemus, sed futuram inquirimus, *Hebr.*
æternam in cœlis. In memoria æterna *13.*
erit justus. stipem, mi Christiane, das

44   C O N S I D E R A T I O
pauperi, inhianti gulæ subducis escam,
castitatis hosti resistis; non grandia sunt
hæc opera, nec multi temporis; facti
tamen memoria, sed & merces erit
æterna.

Matt.
24.

Quantillum Magdalena Christi pedibus impendit, quam cito id obsequii perfecit, & tamen orbi universo innotuit. Alii alia in Magdalena suspexissent, roseam oris pulchritudinem, blandam formæ venustatem, amœnum juventutis florem; raram gratiam, opes magnas, favores maximos, gratam affabilitatem, festivos applausus: nullam hæc ei laudem, sed dedecus compararunt. at officium vel pedibus præstitū, eleemosynā non grandis, æternam illi gloriam, immortale nomen conciliarunt. *pradicabitur in toto mundo*, Christo teste, non fuit opus hoc incisum marmori, non ære Cyprio efformatum, non in foro promulgatum, non ad tubas & tympana proclamatum, tamen hætenus duravit, durabitque æternum, & *pradicabitur in toto mundo*, si actionem spectes, reprehendit eā avarus œconomus Iscariotes, culpavit & turgidus Pharisæus Simon; si materiam, unguentum erat, ut summum 30 aureorum; si locum, privatus; si testes, pauci; si personam, infamis femina; & tamen *pradicabitur in toto mundo*. quot Imperatores victrices aquilas in hostium castris plantarunt? quot bellicosi duces numerosissimos exerci-

ercitus laudabiliter administrarunt? quot providi gubernatores amplissimos populos sapienter rexerunt? quanti reges, insignia, statuas, castra, civitates condiderunt? quot viri eruditi omnem cerebrum in novas inventiones, per calamum instar chymicorum distillarunt in chartas, ut inter memoria dignos reponerentur, qui tamen silentii nocte & oblivione involuti jacent. At opus justi unicum, æternam confert memoriam, ab omni vetustate & invidia immune, à sapientibus, ducibus, regibus, Pontificibus reverentia & silentio, auditur, legitur; *predicabitur in toto mundo.* solum itaque bene & vivere & mori, via est ad æternam immortalitatem. Ite nunc mei Romani, & æternitatem in statuis & marmoribus quærite, nunquã reperturi. Ego potius optem & malim quod D. Hieronymus in rebus gestis Pauli Eremitæ optans: Hieronymi peccatoris, ait, memineritis, cui si Deus optionem daret, præferret tunicam Pauli, malletque eam cum meritis suis, quam purpuram regum cum suis regnis. Nos Christiani ne pecuniæ nostræ jacturam faciamus, versuram facimus: imo ante nos in alium orbem præmittimus, cœlum illam recipit. & hoc tuto fit, & à fidissimis tabellariis eo defertur, sed non aliis quam mendicis, & pauperibus. pauca illis damus & vilia, pro his in cœlo maxima recepturi. ita Christus

Luc.
c.16. promisit & præcepit : *Et ego dico vobis, facite vobis amicos de mammona iniquitatis, ut cum defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula.* Sed à Romanis ad alios transeamus.

II. *Melior priore ad Æternitatem via.*

DArius, clade sua notissimus ille Rex Persarum, in exercitu suo decem millia Persarum habuit, quos immortales vocavit, ideo (uti Cælius Rhodiginus explicat) non quod plane nunquam morerentur (ubi enim illi tales?) sed si quis horum aut nece aut morbo numerum minuisset, confestim substituebatur alius, nec unquam plures erant paucioresve decem millibus. ita & Darius immortalitatem aliquam & muneris æternitatem confinxit, sed brevis admodum hæc fuit, Dario totoque ipsius exercitu funditus pereunte. Dario Medo precantur olim satrapæ : Dari Rex in æternum vive. Ah! quam inane hoc votum, & quam curta hæc est Æternitas! annis septuaginta, aut octoginta summum vivimus, æternum tamen nos vivere inter somnia optamus. Non immerito certe Xerxes, qui ex Asia subjugandæ Græciæ (Herodotus narrat) duos exercitus terra marique secum eduxit, nimirum ter & vicies centena millia, septemdecim millia, sexcentos, exceptis iis, qui militi servierunt; hos omnes cum è monte prospiciens

Lib.8.
c.2.
& l.25
c.1.

Dan.
c.6.

ciens oculis obiret, in lacrimas solutus hoc aspectu, idcirco se flere dixit, quod post 50 aut 60 annos è tot centenis millibus, viris tam robustis & selectis, vix ullus esset superstes futurus.

Æternitates nescio quas fingere nobis possumus, interea tamen omnes morimur & quasi aquæ dilabimur in terram. 2. Reg.
6. 14.

Alius & melior beatæ typus Æternitatis excogitatus est Constantino- poli. Anno post parientem Virgine- m 459 Ecclesia Constantinopoli- tana ævo Gennadii Episcopi, aucta est novo & nobilissimo D. Ioanni Baptistæ sacro cœnobio Acœmetarum, hoc est, insomnium, qui juges & pervigiles diu noctuque laudes Deo concinere consue- rant, hac ratione: cœnobitæ omnes in tres classes divisi sunt, ut ita, cum pri- ma classis partem aliquam divinarum laudum finiisset, secunda ordiretur, se- cunda quoque finiente, tertia incipe- ret. ex hoc pio instituto suum aliquod cœlum urbs habuit; sic illic repræsen- tata cœlestis Æternitas, qua tota Deus sine ullo fastidio & nausea inter sum- mas voluptates laudabitur. quam jure exclamat divinus psaltes: Beati qui ha- bitant in domo tua domine, in sæcula sæculorum laudabunt te. omnium tunc beatorum vox erit, quæ olim in rupe Taboreja Petri fuit: *Bonum est nos hic esse.* nam uti Divus Bernardus in Canti- ca; Opulentia, inquit, multa nimis est

48. C O N S I D E R A T I O

Æternitas, sed & hoc addit: Æternitas, nisi perseveranter quæsitâ non invenitur. Sed à te, beatissime Bernarde, illius quærendæ modum flagitamus. Audite igitur Patris optimi documentũ: P A V P E R T A T E, M A N S V E T V D I N E, F L E T V renovatur in anima similitudo quædam & imago Æternitatis omnia tempora complectentis. P A V P E R T A T E meremur futura: beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum, ubi pauperes spernuntur & deseruntur, ubi cor una cum pecunia in arca concluditur, ubi numi ad avaritiæ regulas expenduntur, ibi paupertatis affectus & amor nullus est, sed nec ullus æternitatis. M A N S V E T V D I N E vero præsentia nobis vindicamus: beati mites quoniam hæreditabunt terram. Quærat hic quispiam, quid homo ille in quo nihil est mansuetudinis aut patientiæ, è quo vix unquam mitius verbulum auditur, quid tandem lucri habeat è sua illa intractabili impatientia, quid illi commodi ferat toties indignari, sævire, fremere, vociferari, tumultuari, omnia velle perfundare, neminem vel paullo humanius affari? certe aut bonorum talis jacturam patitur aut famæ; frequenter utriusque. nam quod habet opum, non possidet, sed custodit ut molossus, cujus est tantum allatrare, invadere, mordere. famam, si quam habet, impatientiæ titulo,

Serm.
2. de
Omn.
S S.

lo, non auget; cœlum, priusquam habeat, amittit. Demum L V C T V præterita quoque recuperamus, quæ prodige amissimus peccando, sed hic luctus non unius horæ aut diei fit necesse est, quid enim de filio illo sentiamus, qui matris funus deducit humentibus non nihil oculis & atro pallio, eodem tamen aut altero statim die, & siccis ridet oculis, & pullam vestem in prasinam viridemque commutat. hoc non est serio lugere, tam brevi finire luctum. simillimum nos facimus, ah, nimis frequenter: confessione piaculari nos hodie & communionem sacramunimur, dolemus peccasse, cras iterum hilariter peccamus; & sæpe gravius priorem vitam detestamur, & tamen revocamus; ejuramus commissa scelera, & eodem die iterum patramus. ita eadem omnino lingua, qua Christum in fontem proclamamus, hac eum cruci addicimus, germani fratres Pontii Pilati, qui uno eodemque ore Messiam nostrum & vitam donandum pronuntiavit, & in crucem raptandum: homines prorsus instabiles, nec in re ulla constantiores quam in vitiosa vitæ consuetudine repetenda. heu, plurimum lunæ in pectore gestamus. subinde pietas tam serio nobis placet, ut nulla pæne hilaritas intercedere tam sanctis officiis possit. fronte dejecta & ad omnem remissionem irascente supercilium induimus, sed heu non dura-

50 C O N S I D E R A T I O
turæ sanctitatis. mox odisse incipimus
hanc ipsam pietatem, & in contrarium
acto torrente, repetimus quem omise-
ramus & luxum & luxuriam. ita tam
faciles amicitiam cum Deo factam sol-
vimus, quam inviti facimus. dum hæc
agimus, ecce tibi revocata pietas adest,
tristique pœnitentia lasciviam rursus
expellit, donec etiam illius pœnitentiæ
pœnitere nos incipiat. ita raro conti-
nuis studiis Probitatis laboriosam ima-
ginem intuemur; levi nutu ad pristinam
immunditiam defluimus. hinc omnium
voluptatum ac vitiorum genera menti
nostræ subjicit, hæc tanta vitæ incon-
stantia: palam quidem V I R T U T E M
adorare videmur; intus & in animo
operoso cultu deveneramur VITIVM.
hæc via ad æternitatem non est, nisi ad
illam quæ meros cruciatus, & tormen-
ta habet perpetua, maxima.

Sed deligamus è Christianis Catho-
licis unum aliquem corporis voluptati
deditissimum, deducamus ad succensum
& flammis tumultuantem furnum, &
ex eo hunc in modum quæramus: Quan-
tum tibi voluptatis deposcis pro eo, ut
in hoc furno diem unum nudus consu-
mas? respondebit indubie: Non totum
ego mundum, non omnes mundi volup-
tates mercede vel dono ferrem, ut in
his flammis diem unum torqueri me
permitterem. at paciscamur ulterius:
Quid præmii petis, & medium dunta-
xat

xat diem in hoc igne duras ? Pone, dicet, quicquid velis deliciarum & pretii, tantis ego tormentis hoc non emo. at ut conveniamus tandem : Quid præmii postulas aut voluptatis, & ardentem hunc clibanum ingrederis, in eoque vel horam unicam perseveras ? respondebit utique: Da quicquid petere possit vel avarissimus, vel impudentissimus, comparandum id non est cum unius horæ infandis ejuscemodi ustulationibus & doloribus. Quod si recte rationique congruenter responderit, qui sit, ô Deus, quod ob lucrum exiguum & vile, ob honorem fallacem & fugitivum, voluptatem spurcam & non longam, à tam multis parvi pendatur supplicium æternum ? ut horam unam in ignibus simus, persuaderi nobis non potest, posito in præmium terrarum orbe; & æternos inferorum ignes non formidamus, modo vel lucrum invitet, vel honor arri-deat, vel alliciat voluptas. meliora, inquis, spero, & infinita Dei bonitas non tam male ominari me jubet de futuris & æternis. ita loqui solemus, nec impia hæc verba sunt, sed facta reclamant. temerarium hoc est & nimis periculofum, vitam in vitiis traducere, & æternitatem inter beatos expectare. ad damnationem satis est vel unicum peccatū. An nescis quid Christus comminetur ? *Qui dixerit fratri suo, fatue, reus erit gehennæ ignis.* *Matt.* An nescis quid Christus pro-5. hibeat?

- Ibid.* hibeat? *Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, jam mœchatus est eam in corde suo.* An nescis, quid Christus præmonet? Non omnis qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum cælorum; sed qui facit voluntatem patris mei qui in cælis est.
- Matt.* An nescis, quam multos Christus foras
7. excludat? *Qui diligit patrem aut matrem plus quam me, non est me dignus: & qui non accipit crucem suam & sequitur me, non est me dignus.* An nescis, quam aperte
- Matt.* & serio illud ingerat? *Multi sunt vocati, pauci vero electi, P A V C I, P A V C I.*
10. An nescis, quoties ad vitæ emendationē hortetur? *Nisi conversi fueritis & efficiamini sicut parvuli, non intrabitis in regnum*
- Matt.* *cælorum. Si manus tua vel pes tuus scandalizet te, abscinde eum & projice abs te, bonū tibi est ad vitam ingredi debilem vel claudum, quam duas manus vel duos pedes habentem mitti in ignem aeternum. Si pœnitentiam non habueritis, omnes similiter peribitis.* & addit: *Contendite intrare per*
- Luc.* *angustam portam; quia multi, dico vobis, quaerent intrare & non poterunt.* An nescis etiam, quam explicite D. Paulus recenset ea omnia, quæ beatam Æternitatem intercludunt? *Manifesta sunt opera*
- Ad Gal. 5.* *carnis, quæ sunt, fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria, idolorum servitus, veneficia, inimicitia, contentiones, amulationes, ira, rixa, dissensiones, secta, invidia, homicidia, ebrietates, commessationes, & his similia, quæ prædico vobis, sicut prædixi, quoniam*
qui

qui talia agunt , regnum Dei non consequentur. Quod si quis vel unius ex enumeratis conscius sibi est, nec ita dolet ut modum omnē exquirat illius peccati deinceps vitandi ; interea vero vanissimum illud S P E R O , S P E R O , sibi ipse occentet ; hujus spes nulla est, sed mera temeritas. Periculum adire plagarum & verberum, tolerabile malum est : centum aut mille florenos incertæ aleæ committere, non summa jactura est : caput & vitam in discrimen conjicere, non maximum damnum est : at vero salutem cum corporis tum animi æternam periculo tanto exponere , adeo in incertum vivere , verbis sperare, factis huic spei contraria facere, hoc omnium malorum supremum malum est , hoc summa jactura , hoc damnum vere maximum : hoc audacia & temeritas perniciosissima , hoc stultitia & dementia extrema. Intelligite hæc qui obliviscimini Deum : ne quando rapiat, & non sit qui eripiat. *Pf. 49.*

I I I. *Hanc viam sollicite esse indagandam.*

I Deo nullus sit Christiani sanguinis homo, qui non sæpius seipsum aliosque , quos Dei loco habet , interroget : Quid faciam ut beatam Æternitatē consequar ? istane vera est via , qua eo ad illam, quam quæro , Æternitatem ? operis quidem aliquid facio , sed illud quan-

54 CONSIDERATIO

quantillum est quamque exiguum? aspiro quidem gaudia immortalia & æterna, sed num hæc opera mea adeo pauca, adeo languida & frigida præmio digna sunt æterno? pervenire quidem ad portum cupio, sed viam horreo paulo molestiorem, cum tamen ea via ad cælum sit tutissima & optima, quæ asperrima & angustissima. Hæc oris divini Veritas pronunciat; clamat Christus, & monet: Intrate per angustam portam, quia lata porta & spatiosa via est, quæ ducit ad perditionem, & multi sunt (eheu multi sunt) qui intrant per eam, quam angusta porta, & arcta via est, quæ ducit ad vitam, & pauci sunt (eheu pauci sunt) qui inveniunt eam.

Matt.
7.

Luce.
13.

Nec clamare desinit, aut monere: Contendite intrare per angustam portam, quia multi, dico vobis, quærent intrare, & non poterunt. ô quam formidandum atque tremendum est illud, **M V L T I**, & illud, **P A V C I**! in te sua miseri & in rem æternam nimis temerarii fallimus nosmet, & in **P A V C I S** illis cælo adnumerandos, nescio an speremus nos, an somniemus. Utinam dum dies sunt salutis & tempus acceptabile, attentiosem oculum in Æternitatem subinde emittamus, atque hunc in modum nobiscum ipsi ratiocinemur: quid tandem est hoc omne quod ego patior, aut alios pati conspicio, quid est hoc totum ad Æternitatem? imo si cum D

Paulo

Paulo enumerare possim tot labores & pericula quod exantlavit ipse, atque iis, quæ ad Corinthios, litteris recensuit: si famam, si inique, si graves inimicitias & injurias, si morbos & egestatem tolerem: imo si cum Paulo lapidibus insternar, si virgis cædar, si naufrager; quid hæc omnia ad supplicia æterna? In omnibus igitur adversis rebus cogitandum mihi erit: *Omnis consumptionis vidi finem.* Psal. 118.

Daniel vates, variis recensitis calamitatibus, subdit: *& hoc, usque ad tempus.* Dan. 6. 11. Vbi, ubi estis ærumnosi, afflicti, calamitosi, quid vestris vos lacrimis sepelitis, quid per vanos impatientiæ questus vitam vobis omnem acerbam redditis? solatium habetis, & ingens, ab ipso tempore. Diversæ vos calamitates exercent? ne despondete animum: erit hoc solummodo *usque ad tempus*. Contumeliæ vos lacerant, injuriæ fatigant, mala plurima perturbant? lamenta mittite, erunt hæc omnia non nisi *usque ad tempus*; non usque ad infinita sæcula vestri sese gemitus extendent; ad exiguum tempus stillabunt lacrimæ, non æterna ducetis suspiria, brevi dolore perfungemini, ad immortalem felicitatem transaturi, clarissime id affirmat Ecclesiasticus: *Vsque in tempus sustinebit* Ecc. 1. *patiens, & postea redditio jucunditatis.* Sed & vos, ô beatuli, ô cara Mundi progenies, ne cornua sumite, omnis vestra

vestra felicitas quā brevi carcere, quamque angustis cancellis clausa est! *usque in tempus* triumphabitis; *usque in tempus* beata vestra durabunt somnia, post tempora non longa, jubebit vos Mors fortunæ larvam ponere, & inter turbam stare coget, tanto tunc vere miserriores, quanto antea brevi figmento beatiore. Ergo *usque in tempus* omnia. Sola nullas temporis leges admittit Æternitas. Sive ergo corpus meum patiatur sive animus; bona seu honores adimantur; dolores an tristitia, curæ vel alia me quæpiam afflictio interior vel exterior exerceat, picta sunt hæc omnia, & momentanea ad æternas pœnas. Nam ubi post extremum iudicii diem quinquagies milleni anni transierint, supererunt adhuc quinquagies milleni milliones annorum transituri: iis etiam, ad nostram numerandi rationē, transactis, alii atque alii, & denuo alii annorum milliones transigendi restabunt, & hoc sine fine. Et quis hæc cogitat? quis perpendit ista? Conamur quidem aliquando æterna sapere, sed adhuc in præteritis & futuris rerum motibus cor nostrum volitat plenum vanitate. quis tenebit illud & affiget, ut paullulum stet, & paullulum ad se rapiat splendorem semper stantis Æternitatis?

Aug.

lib. II.

confess.

p. II.

Optime fecit Myrogenes, cum Eustachius Hierosolymorum Archiepiscopus

pus ad eum munera missitaret, modeste recusans: Hoc, ait, unum pro me ora, ut liberer ab æterno cruciatus. nec Tullius à vero aberrans: Sapienti, inquit, nihil *Cic. 36* potest videri magnum in rebus huma- *Tusc.* nis, cui æternitas omnis totiusq; mun- *29.* di nota fit magnitudo. sed Tullio longe melius Franciscus, paupertatis sincerus amator, & verus Æternitatis contem- plator: Modica, inquit, hîc voluptas, sed pœna post immensa: modicus hîc labor, sed gloria post æterna: Elige. multorum vocatio, paucorum electio, omnium retributio.

Quisquis igitur peccato letali obstri- ctus est vel unico, maturet pœnitentiam: satius est & suavius, ait Guerri- *Ser. 4.* cus, fonte purgari quam igne. Pœni- *de Pœn-* tentiæ tempus nunc est; præoccupet *rif.* pœnitentia pœnam. qui timet pruina, *Iob.* irruet super eum nix. Qui minora de- *c. 6.* trimenta metuit, ad maxima deveniet: qui levem pœnitentiæ laborem fugit, gravissimas tartari pœnas incurret. ita D. Gregorius: Nonnulli, ait, dum temporalia adversa pertimescunt, districtio- ne se æternæ animadversionis objiciunt. huic D. Paucianus accedens: Memen- tote, ait, quia apud inferos exomologe- sis non est, nec pœnitentia tunc tribui poterit, consumpto tempore pœniten- di: festinate dum in via estis. sæcula- res ecce ignes timemus & carnificum ungulas expavescimus. compareate cum

his æternas torquentium manus, apicesque flammaram nulla ætate morientium. quæ pulchre Ambrosius ad Virginiem lapsam in hæc verba consignat: *Pœnitentia non verbis agenda est, sed actu.* hæc autem sic agitur. Sic tibi ante oculos ponas de quanta gloria rueris, & de quo libro vitæ nomen tuum deletum sit; & si te jam credas prope ipsas positum tenebras exteriores, ubi erit fletus oculorum, & stridor dentium sine fine. cum hæc certa fide, sicut est, anteconceperis; quia necesse est prævaricatricem animam tartareis pœnis & gehennæ ignibus tradi; nec aliud remedium constitutum est post baptismum, quam pœnitentiæ solatium; quantumvis laborem, quamtamvis afflictionem subire esto contenta, dummodo ab æternalibus pœnis libereris. Urgent ægrum morbi corporis ad corporis purgationem; urgeant etiam nos morbi ad animi purgationem, urgeat salutis aviditas, urgeat æternæ mortis, æternique cruciatus horror, urgeat æternæ vitæ æternæque gloriæ consequendæ spes. quicquid animum purgat id amplectamur, quicquid inquinat fugiamus: inquinat autem imprimis luteum corpus. Fidelissima prorsus hæc D. Ambrosii admonitio est.

Christe Iesu, da, ut omnia vana hæc & fluxa sic possideamus, ne perdamus æterna: sed viam teneamus illorum, de
qui

quibus eximie Augustinus : Multi , ait ,
desiderio salutis , sub jugum liberi ve-
niunt , & paullo ante sublimes ac elati ,
humilia affectant ; cupiunt esse quod
ante despexerant , & odisse incipiunt
quod fuerant : præsentium hospites , fu-
turatorum appetitores , **Æ T E R N A M**
illam patriam suspirant : abstinentiam
deliciis , somno vigilias , paupertatem
divitiis anteponunt ; arduum contra vi-
tia laborem , voluptatem computant :
inimicos diligunt , nullis injuriis fran-
guntur , propter **Æ T E R N A M** retribu-
tionem . Ecquis non extreme laboret
tui amore , **Ô Æ T E R N A R E T R I B U -**
T I O !

cogitavi dies antiquos, et annos ÆTERNOS
in mente habui. Ps. 76.

*Etenim sagittæ tuæ transeunt: vox TONITRVI tui
in ROTÁ. Præsentium pœnarum sagittæ transvolant,
horrendi vox tonitruus (Ite maledicti in ignem
ÆTERNVM velut rota est, æternum volvenda .*

C O N S I D E R A T I O

Q V A R T A.

Quomodo S. David Aeternitatem sit meditatatus, & qua illius in hoc imitandi ratio.

Quod Deus apostatas angelos, & homines in extremo iudicio damnatos æternum sit puniturus, tam durum aliquibus & incredibile visum est, ut etiam Origenes tanti ingenii, tam præcellentis doctrinæ, tam peritus scripturarum, ausus sit in libris periarchon docere, damnatos & dæmones gratiæ restituendos, postquam in ignibus contractam culpam satis eluissent, hunc præter ceteros D. Augustinus erroris damnat & convincit. *lib. 21. de Civitate Dei c. 23. & seq.* reperiuntur hic error non paucos qui assentirentur. per Hispaniam Aniti hæretici eum disseminarunt, diversis interpretationibus. Alii damnatos omnes, solos alii Christianos; isti Catholicos tantum, illi solos eos qui largiores fuissent in dandis eleemosynis, ex Orco liberandos putabant, quos tamen Angustinus erroris non argueret, nimis tamen aperte divina pagina refutaret. *Discedite à me maledicti in ignem aeternum. Matt. Et; Ibunt hi in supplicium aeternum. Et; Iusti autem in vitam aeternam.* *c. 25.* nullahic glossata; nullæ opponi possunt ex-

plicationes. Vnde Pfaltes divinus, rex David, duo maxime tempora cordi habuit, nec tam præteritum quam futurū *Ps. 76.* observans: *Anticipaverunt, ait, vigiliis oculi mei, turbatus sum & non sum locutus. Quid tibi somnum abrupit, beatissime Propheta? quæ hæc antelucana negotia, unde hoc silentium & animi perturbatio? causam audite: Cogitavi dies antiquos, & annos æternos in mente habui.* En, hoc est quod illi somnum rupit, præteritos cum futuris æternisque annis contulit, neque hoc solum fecit interdium: *Et meditatus sum nocte cum corde meo, & exercitabar, & scopebam spiritum meum.* Et quod hujus nocturni exercitii est incitamentum? *Nunquid in æternum projiciet Deus, aut non apponet ut complacitior sit adhuc?* En, ut formidet & horreat æternitatem, ut divina judicia pertimescat, ne perpetuis in se pœnis Deus animadvertat. Et quis meditationis istius est finis, aut effectus? *Et dixi, nunc cœpi.* Ita momento pæne, seipso factus est melior, non distulit, non procrastinavit, non in deteriores annos emendationem conjecit. nunc cœpi, nunc sanctius vivam, non post horam primum, aut diem. Si ita possem, dicat quis, meditari æternitatem, ut meditatus est beatus David, forsan etiam illud, **N V N C C O E P I,** promptus & hilaris pronunciarem. at ego curis quotidianis involutus, laboribus

ribus impeditus, officiis distractus in mille partes, inter homines ago, multum mali video audioque, ita vix locus est apud me tam salubri de æternitate cogitationi; in circulis, in conventibus, in symposiis, ejus generis colloquia nostra non sunt, ut vagabundam per multa mentem ad æternitatis considerationem affigamus. in conviviis quidem, nugis & cyathis res agitur; seria jam pridem hinc exulant: conventus & circuli tam tetrica vix admittunt. nova ex Italia, Galliis, Hispania petuntur: nimis vetera sunt & sæpius decantata quæ è cælo, ex inferis feruntur nova; hæc jam scimus. quid opus talia ad fastidium toties repetere? sic æternitati cogitandæ vix aptus uspiã locus, vix commodum unquam tempus reperitur. Veritas te amet, mi Christiane, quam hæc vere dixisti! utinam culpam, quam agnoscis, etiam emendes. nimis hoc clarum est, & oculis creditur, nullam pæne in mundo æternitatis curam esse, cum tamen non desint, quæ partim illius nos sæpius, partim quotidie moneant.

Rom: Ecclesiæ ritualis liber in Episcoporum inauguratione, hæc illis verba recitanda esse monet: *Annos æternos in mente habe.* Cum summus Pontifex recens electus solenni ritu ad facellum deducitur, est qui præeat, & ardentem suppam concutiens, ter hæc ingemi-

64   C O N S I D E R A T I O
net: *Pater sancte, sic transit gloria mundi.*
Quam salubri pioque instituto quoti-
die ad omnium actionum initium &
finem nos ipsi nobis repeteremus: *An-
nos aternos in mente habe;* præsertim cum
est peccandi occasio, cum dæmonis
suggestiones urgent, cum lædendæ Con-
scientiæ instat periculum, ô tunc A N-
N O S Æ T E R N O S in mente habe.

I. *Diversa ad Aternitatem cogitandam
admonitiuncula.*

Philippus Rex Macedo, per nobilem
Ephebum quo vis mane ter sibi dici
jussit: P H I L I P P E H O M O E S.
suæ mortalitatis nunquam oblivisci vo-
luit, quo cautius ageret inter mortales.
Censeo ego, nullum debere esse Chri-
stiani & Catholici sanguinis hominem,
qui non suus ipse quotidianus sit moni-
tor, dicatque sibi consideratius ter mi-
nimum; Æ T E R N V M, Æ T E R-
N V M, Æ T E R N V M. Quare, dispo-
na domui tuæ, quia morieris tu, ait
Ezechiaë regi Propheta, & non vives.
Erit vesper cujus tu posterum mane vi-
surus non sis, aut erit mane, cujus non
sis habiturus sequentem vesperem. ita
ergo tu tua negotia perage, ne lædas
Conscientiam; eo te rebus perituris
crede, ne per eas pereas perdaque
æterna.

Isaias
6. 38.

Mos est in Germania & bonus, ut
cum

cum sub crepusculum lumen infertur conclavi, simul etiam addatur Christianum illud : Deus det nobis lucem æternam. In templis ante sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, perpetui luminis lampas excubar, nuntiatque adesse **LUMEN GENTIVM**, & luminis conditorem. quid hæc nisi admonitiunculæ ad cogitandam æternitatem ? Est etiam aliqua in carceribus æternitas, sed infamis & horribilis, ad perpetuas trirèmes, ad perpetuos carceres damnari grave supplicium est, & multis ipsa morte tristius videtur. morbis aliisque ærumnis pressi, quandam itidem sibi æternitatem imaginantur, unde & voces illas audimus sæpius : Nempe hoc assidue ? ficcine æternum affigar lecto ? perpetui dolores isti tolerandi ? itane semper vexabor & cruciabor ? æternitates istæ breves sunt, & suo fine clauduntur.

Sed ad carceres redeo eosque perpetuos, quos multi sponte & ultro ingrediuntur, & omnem illic vitam volentes consumunt. atque hi, religiosi sunt viri feminæque, quibus non est difficile Dei causa æternum mundo valedicere, & sacris sese ergastulis mancipare. Monasterium est Baviaræ, quod ab S. Altone nomen trahit, & in duas classes virorum & feminarum divisum, ut sic distinctum & duplex cœnobium illud Constantinopolitanum, de quo antea, fere

E 5   æquet,

66 C O N S I D E R A T I O

æquet, in continuis diu noctuque decan-
 tandis Dei laudibus. Hic ergo moris est,
 cum virgo sacrum velamen in templo
 accipit, & Christo in Sponsam initia-
 tur, finitis publice sacris omnibus, nova
 Christi nuptia in monasterium dedu-
 citur per sacrarium; præeunt illâ qua-
 tuor e monialibus, & laudabili cere-
 monia feretrum præferunt; ingressis
 omnibus sac. is virginibus, fores clau-
 duntur & obserantur, perinde prorsus
 ac si novæ Christi Sponsæ diceretur:
 Vide, mea Virgo, ut quod jam incipis,
 rite constanterque perficias. Cogita te
 nunc viam hac ingredi, non regressu-
 ram nisi mortuam. mundus, & quic-
 quid est mundi, deserendum tibi est, &
 nec cogitationibus quidem illuc am-
 plius revertendum, tuus tibi Christus
 sit omnia. Et en per hanc januam transis
 in domum Obedientiæ, nec redibis per
 hanc, nisi in hoc, quod vides, feretro,
 cum ultimum iter facies ad sepulchrū,
 super humeros tuarum sororum. ad cœ-
 lum tibi via semper aperta est, hac li-
 cet expatiari & excurrere, non ad mun-
 dum, non in patriam, non in paternam
 domum, vivam enim te jam sepelimus,
 & tu ipsa tuas is exequias. Hoc multis
 spectatoribus lugubre videtur & mœ-
 stum spectaculum. Hem, inquiunt, æ-
 terna cavea sic includi, uno semper lo-
 co delitescere, omnem ad parentes re-
 ditum esse præclusum, voluptatibus

procul degere, ante mortem sic sepeliri? horremus nos; prætant alii atque aliæ, non sequimur. At dicite vos, quæso Mundi alūnuli, est quod ex vobis sciscitetur Isaias vates: Quis ex vobis poterit habitare cum ardoribus sempiternis? Illud vobis videtur intolerabile pauculis annis ad vitam sancte ducendam, ad cælum tutius & certius obtinendum, ad beatam in cælo Æternitatem promerendam, ad aspectum Dei æternum assequendum includi, cum tamen ii qui religiose casteque vivunt, sincerius gaudium percipiant, quam qui quotidianis deliciis & voluptatibus abundant, & diffluunt. At dicite vos etiam, nunquid damnatis sandapila præferetur, quæ significet, illos jam ablegari ad rogos, & ignis supplicium, sed post aliquot annorum centurias, mortuos in feretro efferendos, ô quam optata hæc esset & mitis sententia. at, *expectant mortem, & non venit.* Mille & mille atque iterum mille annis expectabunt, sed necdum veniet, ipsi tamen expectant, etsi sciunt se frustra expectare. quisquis cælum & teipsum amas, mature **ANNOS ÆTERNOS** in mente habe.

De non absimili monasterio, si ingressus spectetur, narrat Rufinus Aquilejensis: Apud Thebaidem, inquit, Isidori monasterium tam amplum quam nominatum est, laxissimis mœnibus sep-

Isa.

c. 33.

Iob

c. 3.

Rufin.

lib. 2.

c. 17.

68 C O N S I D E R A T I O
septum, hortis, puteis, & omnibus ad
vitæ usum necessariis liberaliter instru-
ctum, ne ulla cuiquam ansa detur, vel
caussa cogitandi excursus. hæc enim
cœnobii lex est immobilis, ut qua quis
semel pedem intulit, hac nunquam effe-
rat amplius. ad cœlum & ad sepul-
chrum solū, non alio egressus patebat,
Et mirum videatur, inquit Rufinus,
quod hac lege ingressos, non legis neces-
sitas, sed ipsius vitæ beatitudo retineat.
opus eorum omne est, precari, Deum
laudare, religiosis studiis navare ope-
ram. quæ omnia ea obeunt industria
vitæque sanctimonia, ut multi inter eos
thaumaturgi, & qui patrandorum mi-
raculorum gratia polleant. Ea vero vi-
vunt temperantia & singulari vitæ præ-
rogativa, ut nullus inter eos morbus
fit nisi ultimus, hoc est, ipsa mors, quæ
omnium ubique claustrorum seras ve-
ctesque convellit, nec se ullis quantum-
vis ferratis ostiis sinit excludi. Et nun-
quid hoc etiam monasterium, aliquam
Æternitatis umbram præ se tulit? sed
progrediamur.

II. *Æternitas omnes Arithmetica nu-
meros & leges transiit.*

C Ommunis & notissima proponi
solet circa Æternitatem Arithme-
tica, quam infantes in scholis do-
centur, & est hæc, sit mons, ajunt, è
minu-

minutissimis arenulis, instar totius terrarum orbis, aut mole & magnitudine illo major, singulis vero annis non nisi granulum unicum dematur ab angelo: quot annorum millia, & iterum millia, & denuo millia; quot centena millia; imo quot millia millionum abibunt, donec mons subsidere appareat & decrescere? sedeat jam Arithmetices magister, & calculum moveat, numerumque colligat, quot anni sint abituri, dum mons dimidius, & dum totus abeat, sic ab angelo tam lente ablatum. nos quidem vix aliter istud capimus, ac si nullus esset omnino futurus finis. sed errat gravissime imaginatio nostra, & halucinatur turpiter in eo, quod non satis potest assequi. re vera istius tanti montis ultimum tandem numeraretur granum. At *ÆTERNITAS* longitudine incomparabili excedit, (nihil certius) quia finiti ad infinitum nulla est comparatio, proportio nulla. nullos admittit limites *ÆTERNITAS*, nullos fines. ergo damnati tam longo tamque incomprehensibili annorum spatio ur̄entur in assiduis flammis, dum mons tantæ magnitudinis, dicto modo posset alio transferri. sed tantum abest ut eo tempore futurus sit tormentorum modus & finis, ut tunc dici possit, jam primum incipit *ÆTERNITAS*; nihil decessit *ÆTERNITATI*, adhuc est integra. post mille annos, post centum

70   C O N S I D E R A T I O
tum millia annorum, necdum finis, necdum medium, necdum principium est Æ T E R N I T A T I S. sed ejus mensura est S E M P E R.

Eandem hanc Arithmetices rationem circa Æternitatis negotium, eodem prorsus sensu, verbis paullo aliis, hujus ævi Theologus explicat, quæ tibi, Lector, omnia integre & bona fide admitter, neque enim hæc unquam satis aut dici aut commendari, aut inculcari possunt. Vide, inquit, quam *longa* sit *Æternitas*? quamdiu regnabit Deus & Sancti? quamdiu ardebunt damnati in gehenna? I N Æ T E R N V M. quantum est Æ T E R N V M? cogita centum millia annorum, nihil cogitasti respectu *Æternitatis*: cogita decies centena millia annorum, imo sæculorum; nihil adhuc ex *Æternitate* decerpisti: cogita mille millones annorum, æque integra adhuc restat *Æternitas*: cogita mille cubos mille millionum annorum, hoc est 1000000000000000000000000000000, sunt millies, millies, millies, millies, millies, millies, millies, millies, millies millena millia annorum: cogita, inquam, tot annos in flammis transigendos, & necdum inchoasti *Æternum*: cogita tot millones cuborum, quot sunt guttæ in mari; necdum ad principium *Æternitatis* pervenisti, æque *Æterna* restat *Æternitas* gaudiorum Sanctis, & tormentorum damnatis. O

Cornelius de
Lapide
in c. 15
Exodi
v. 18.

Iesu parce, o Iesu, Iesu serva; miserere mei, o bone Iesu, ne precipiter in hanc damnatorum **Æ T E R N I T A T E M**.

Quod si Deus diceret damnatis, impleatur terra arena minutissima, ita ut totus orbis hisce arenæ granulis repleatur, à terra usque ad cœlum empyreū, & millesimo quoque anno angelus veniat, dematq; ex hoc arenæ cumulo unum granulum, eumque post tot millenarios annorum quot sunt granula, ea exhausserit, liberabo vos à gehenna. Ô quam exultarent damnati; damnatos se non æstimarent. nunc autem post omnes hos millenarios, restant alii, & alii millenarii, in infinitum, in **Æ T E R N V M**, & ultra. Hoc est pondus grave **Æ T E R N I T A T I S**, quod opprimit damnatos: cogita, Ô peccator, cogita hoc pondus tibi imminere, nisi respicias.

Guilielmus Peraldus, Episcopus Lugdunensis, vir per quam religiosus & doctus, hunc ipsum innumerabilem annorum numerum apud damnatos, alia nobis ratione meditandum subjicit: Si damnati, ait, singulis diebus non nisi unam extillarent lacrimulam, cum omnibus adhuc extillandis guttis asservandam, demum plus funderent lacrimarum, quam mare habeat aquarum; Omnes enim maris guttulæ in numerum & mensuram redigi possunt, cum Deo difficile non sit dicere: tot maris guttæ sunt,

*Tom. 2
Summa
ma.
Virt.
par. 7.
de 8.
beatiss.*

72   **C O N S I D E R A T I O**
sunt, & non plures. At vero damnato-
rum lacrimæ, & numerum omnem re-
spuunt, & mensuram. Eheu, quam non
cogitamus illa, & quam peccamus li-
bere, totiusque nos Æternitatis reos
constituimus, brevi plerumque, & spur-
ca voluptatula.

Sed & hac ratione calculum pona-
mus, dum damnatorum annos expendi-
mus: sit è membranis scheda palmum
lata, tam vero longa, ut totius terræ
globum ambiendo complectatur: hæc
continuis & arcte sibi junctis novena-
riis perscribatur ad omnem illam lon-
gitudinem; quis jam ille Arithmeticus,
qui numerum hunc exprimat, quis
mons qui tot grana contineat, quis
Oceanus qui tot guttas possideat? &
tamen hoc non est Æ T E R N I T A S,
ulterius illa protenditur, neque sic cir-
cumscribi se patitur; est longior, est ex-
tensior: quousque tandem? I N I N F I -
N I T V M. Sic ortuum, mi Christiane,
nondum in lapidem atque saxum in-
duruit, fieri non potest, ut hæc cogites,
& immensum illud Æ T E R N I T A T I S
barathrum non horreas: si ullus in te
sensus est, hîc erit. at, quod supra de-
monstravimus, nimium pauci hæc co-
gitant, & inde salutis tam securi vivunt,
ac si cælum nullum esset, nullus Deus,
nulli inferi, æternitas nulla; nullum
omittunt diem quem peccatis non one-
rent, quasi id solum laborent, ut ulti-
mo

mo vitæ suæ die, peccatorum summam reperiant quam maximam. atque sic ludibundi adeunt æternitatem, non aliter atque si de carcere aliquot duntaxat hebdomadam ageretur. hi tales, inquit Gregorius, lacrimarum causas tripudiantes peragunt, & mortis suæ negotium ridentes exequuntur. O vere cæcitas, & obliviosa insania! pro vita brevissima, pro æternitatis umbra, supra vires laboramus, pro æternitate vera vitæ felicissimæ, non dico supra vires, sed nec pro viribus laborare dignamur: hanc autem vitam non acquirere, est mortem sempiternam incurrere, quæ juxta quod fit tormentum tormentis omnibus hujus vitæ gravius, simul etiam hoc habet, quod æternitate tota nulla fit futura horula quæ quietem, ne dum finem mali adferat.

III. *Considerata æternitatis effectus.*

ET hoc est quod tam multos Christianorum, tot sanctorum martyrum adeo paratos promptosque fecit ad quosvis cruciatus, ad quamcunque mortem, ut cum in summis doloribus, in suomet volverentur sanguine, nihilominus tam animosi, & hilares, tam constante vultu, & ridente ore tormentibus insultarint: ANNO SÆTERNOS in mente habuerunt.

Et hoc est quod tot hominum millia,

& inter hæc tot prius impios in solitudines egit, in monasteria & cœnobia conclusit, à vita molli & voluptuaria, ad severam rigidamque traduxit: A N N O S Æ T E R N O S in mente habuerunt. Et possent nominari homines religiosi complures, qui etiam nū vivunt, & fatentur, ex hac una Æternitatis cogitatione totum sibi mundum cœpisse desipere ac displicere. talis fuit beata Teresa, novæ per terram Hispaniam religionis parens.

Et hoc est etiam quod religiosis viris ac feminis, omnibusque aliis severas vitæ leges amplexantibus, facilia reddit omnia & jucunda. hæc Æternitatis cogitatio laborem omnem levem esse persuadet & brevem: hæc eadem preces, studia, vigiliæ commendat, & amabilia efficit. hæc famem condit atque sitim, omnemque paupertatis defectum mitigat. hæc cilicia, rigidos lectos, flagella, & quamcunque vitæ asperitatem facit tolerabilem & gratam. quisquis A N N O S Æ T E R N O S in mente habet, & quotidianis meditationibus altius atque altius illos sibi imprimit, nulli labori cedit, nullis frangitur incommodis. huic tu si regnum offeras, si delicias & voluptates maximas, ille tamen hæc omnia suo statu vel pauperrimo non mutet. & talis de nulla re aut homine queritur, omnia perfert, omnibus se submittit, nam il-

Iud assidue cogitat, & quam hoc atque hoc, & istud, & illud, modicum quid est! patiar itaque & durabo, non durabit hoc æternum. horula est qua hostes mei me premunt: eja pergite detractores, lacerate me invidi, non subtraham me vobis; hæc est hora vestra & potestas tenebrarum: ego diem Domini expecto; diem æternum. & quid lamentis me conficiam? tota hæc vita, unius horulæ mors est, nec difficilis est victoria, triumphus æternus. quid furibundi maris expallescam minacias? jam portum video. Nunc quidem imbres, & tempestatum furor in capita proborum detonat, at non & olim sic erit semper, nisi Dei hostibus. Vaticinatur Daniel: *Multi, ait, de his qui dormiunt in terræ pulvere, evigilabunt; alii in vitam æternam, & alii in opprobrium ut videant semper.* Dan. c. 12.

In præca lege Deus Mosi præcipiens: Fac tibi, inquit, duas tubas argenteas ductiles; si semel clangueris, venient ad te principes & capita multitudinis Israël; si autem proluxior atque concisus clangor increpauerit, movebunt castra. Duabus his tubis comparandæ geminæ voculæ: **N V N C, & S E M P E R.** lex mundi est: Nunc læti simus, nunc carpamus gaudia; nunc fruamur bonis dum sunt; venite, nunc coronemus nos rosas antequam marcescant, nunc ubique signa lætitiæ relinquamus. Qui

unam tantum hanc tubam attendunt, & ad solum N V N C aurem utramque arrigunt, ii sæpe vivunt perinde ac si illud S E M P E R nunquam secuturum esset. Ideo castra non movent, peregrinos se esse suavissime obliviscuntur, quocunque lasciva caro invitat, benevoli sequuntur, toti aut in struendis opibus, aut in fruendis voluptatibus: adeoque illius N V N C clangor aures illis obtundit, ut ad optima monita surdi, secuturum S E M P E R non audiant. ii vero qui utramque hanc tubam, prout Ecclesia quotidie illis sexcenties clangit, auribus & animo admittunt, illudque brevissimum N V N C, cum prolixissimo ac æterno S E M P E R conferunt, non diu deliberant, castra movent, vivunt ut peregrini, carna stringunt, in itinere se esse meminerunt, divitias & voluptates in patriam præmittunt, malunt illis S E M P E R frui in cælo, quam N V N C in terra. Certum est, quisquis concisum hunc & prolixiorem clangorem hujus utriusque tubæ, mente seria attentaque percipit, & præsentia futuris, transitura æternis confert, ille mox abitum parat, sepulchrum circumspicit, funebre linteum exponit, feretrum sibi locat, sua omnia componit ad iter, ubique meminit in via se esse ad Æternitatem, illudque ea de causa secum assidue pertractat: Poterone de omnibus dictis, factis, cogita-

gitatis Deo rationem reddere? & quando redditurus sum? quam ille sententiam in me pronuntiabit? N V N c ergo mihi moriar, ut & mihi & Deo vivam S E M P E R. Bene homini illi, qui mature jam, idque quotidie, Æternitatem sic cogitat. quicquid agamus, hac via perveniemus, & forsan brevi, ad portam Æternitatis, ubi totam ante nos Æternitatem videbimus: mors suprema vitæ hora, ad hoc ostium nos sistet, cogetque ingredi. hoc nos moribundi sæpius, & verbis & gestu docent.

Obiit anno Christiano M D C V I, x Calendas Apriles Iustus Lipsius, vir eruditione & scriptis clarissimus: sæpe is sibi cum Augusto Euthanasian & facilem mortem exoptare consueverat, liberum etiam in illa necessitate, & intrepidum animum; utrumque votis accidit: nam unis tantum quatuor diebus, summum hoc egit, M O R I. toto hoc tempore nec scriptorum à se, nec studiorum ullum omnino verbum fecit. Imo cum solatii à Stoicis magnam illi materiam superesse, quispiam insurraret: Illa sunt vana, respondit, digitoque in Christi crucifixi prope adstantem imaginem intento: *Hæc est*, ait, *vera patientia*, mox magno spiritu subjecit: Domine I E S V, da mihi patientiam Christianam. morbi invalescentis initio, prima illi cura fuit, sacris Pœnitentiæ, Eucharistiæ, Extremæ Vnctio-

nis, purgari, muniri, foveri Sacramentis. piorum precibus assidue ardentique expetitis, & in altum oculis manibusque moribundis sublatis, sic pie ipse precatus est : O mater Dei, ad sis famulo tuo cum tota Æternitate decertanti, & non me deseras in hac hora, à qua pendet animæ meæ salus æterna.

Habemus hîc, mi Christiane, viri Catholici exemplum nobile : nos itidem à Christo Deo, & à Beatissima Virgine Dei parente, eadem quotidie efflagitemus, & ardente animo de die sæpius dicamus : O Christe I E S U, ô mater Dei, ad sis famulo tuo cum tota Æternitate luctaturo, & non me deseras in illa hora, à qua pendet animæ meæ æterna salus.

Magister bone, quid boni faciam, ut habeam
vitam ÆTERNAM. Matth. c. 19.

Facilius est, camelum per foramen acus transire
quam diuitem in regnum Dei. Marc. C. 10.
Vix vno in corde morantur, diuitiarum et
ÆTERNITATIS amor.

C O N S I D E R A T I O

Q V I N T A.

*Quomodo alii, etiam improbi, Æternitatem
sint meditati.*

Vetus Patrum historia narrat, hominem religiosum, super Psalmo octogesimo non meditatum, ad illa demum verba devenisse: *Quoniam mille anni ante oculos tuos, tanquam dies hesternæ que præterit, atque hîc hæsisse, nec illud satis potuisse capere, qua tandem ratione mille anni, & una diecula conferri inter se possunt. hîc submissam à Deo ajunt aviculam, quæ cantus dulcedine ita delinivit hominem, ut longissimum, quo auscullat, tempus, vix fuisse horam putarit. Spiritus, ubi vult, spirat. Non tantum proborum multum S. Davide æternitatem meditati sunt, sed & improbi, & pæne contra quam volebant.* *Ioan. 3*

Refert Benedictus Renatus, hominem vanum & impium, & ad Mundi leges ex amussi factum, cui Fulco nomen, qui uti jejuniis, ita vigiliis inassuetus, & ut in aliis, sic & in somno nil sibi deesse patiebatur: una tamen nox illum deprehendit, qua, ut alias, in utramque aurem stertere non poterat; vigilare illum cogebat inusitata prorsus insomnia; è latere in latus se vertit, nec tamen somnum conciliare potuit; diē

82 CONSIDERATIO
esse voluisset; hinc spiritus domini flare
coepit, quamvis in ignota terra, nam
cogitationes bonæ in isto hoc homine ad-
modum erant raræ; incipit ergo è rædio
vigiliarum cogitare varia. occurrit hinc
animo: Ecquid præmii poscis, & sic
decumbis biennio aut triennio conti-
nuo, in tenebris, sine amicis, in leni
morbo, sine ludo & comestationibus,
in vinculis istis, sed tamen plumeis, sed
tamen etiam sine conviviali & theatra-
li hilaritate. Et certe solus ego eximius
& immunis non abibo: in morbo cu-
bare debebo, velim nolim, nisi morte
repentina & subita obeam, quod Deus
nolit (bonus hic ventus, bonæ cogita-
tiones) quem autem lectum habiturus
sum, cum ex isto me mors dejiciet?
corpus putrescet sub terra; ita alios,
ita omnes video tractari post mortem.
quid autem fiet anima in altero mundo?
non omnes, credo, mortales uno loco
conveniunt. ubi ergo illi, ubi isti? an
non præter cælum flammæ piaculares,
an non & inferi sunt? ah, qualis ibi
lectus erit damnatorum? quot annis
illic jacebunt? quo, post initium, anno
flammæ illæ cessabunt? Christus certe
in ignem æternum non solum minatur
mittendos impios, sed mittit: res ni-
mis clara, nimis certa est. ergo æternū
in flammis ardebunt? ergo mille & ite-
rum & iterum mille anni non sufficiēt
ad eluenda brevis vitæ peccata? æter-
num

num ergo non videbunt solem, non cœlum, non Deum, æternū miserimi? ah! ah! His talibus cogitationibus adeo infomnis est factus & vigil, eoque progressus, ut noctes diesque ceteros, hæc cogitata æternitas illum sit infectata. voluit excutere molestos hos animi vermes; non potuit, ludos, pocula, sodales, symposia non intermisit: ita morosas Conscientiæ querelas, cum inter alios fuit, minus audit, cum solus ad se rediit, non effugit. inhærebat animo æternitas, & urgebat. tandem statuit emendare vitam, & melioribus se studiis dare. Et quid ego, ait ipse secum, miser hîc ago? fruor mundo, nec fruor. multa patior quæ nollem, multis careo quæ habere vellem. fervio: sed quis mihi mercedē? facile vidi hætenus quæ sint Mundi præmia, cum diu servieris. & fac frui me deliciis, quascunque optare possem. & quamdiu hoc durabit? nec in crastinū quidem certus sum vitæ; satis id probant quotidiana funera. ô æternitas si tu nō esses! ô æternitas si extra cœlum sis, vel in mollissimo lecto injucunda eris & acerba. ægre quidem abstrahimur ab iis quibus insuevimus, durum est à lautioribus epulis, largioribus poculis, carioribus sodalibus sic avelli. at si cunctemur, mors prævenit, & rapit hæc omnia. quid ergo differs? quin honestam tibi necessitatem indicis? Age, alius ero, aut nullus. vita hæc nimis
mili

84   C O N S I D E R A T I O
mihi brevis est, nimis est longa Æternitas. alio nunc eundum est. non muto:
ita pergo: Salve nunc mihi ô Diva
P E R E N N I T A S.

Fecit quod dixit, & sacræ Cisterciensium familiæ se addicens, probe vixit, pie mortuus est.

O æternitas, quam pauci sunt qui serio de te cogitent, quam multo pauciores qui perpendant & inhæreant! omnia alia quærentur, sola vilis est æternitas. divitiæ cogitantur, sed fluxæ & relinquendæ: honores ambiuntur, sed brevi adimendi: voluptates amantur, sed quæ malum & acerbum habent finem: quies desideratur, sed quæ non diuturna est: amicitia expetitur, sed quam mors dirimit: conversatio passim in voto est, sed non ea quæ in cælo. abundantia quæritur, sed eo loco ubi defectura est. quod si æternitatem cogitarem sæpius, certe in res tam brevis ævi, nostra minus calerent desideria. testem do D. Bernardum: Æternis inhiant fastidio sunt transitoria.

*Bern.
Epist. 3*

Sunt autem qui nescio quam æternitatem ore volvant, & quædam ejurent æternum vitanda. audiuntur quandoque ejuscemodi promissa: In æternum suspectum hunc & peccati fautorem locum cavebo: hominem illum, illam feminam, illum in malo socium æternum non adibo amplius, comestiones illas, & istas choreas æternum evitabo: satis est

est semel, satis est toties hîc & illic, cum his & illis peccasse. Bene, mi homo, proponis, & quia peccatum metuis, etiam peccati periculum jure fugis. sed utinam tam sancte ferves, quam facile promittis. Aliquando vix dies aut horæ abeunt pauculæ, cum idem omnino facis quod adeo ejurasti, & execratus es. Considerate hîc agendum est, & fortiter. nil temere Deo promittendū; quod vero promissum, sancte constanterque servandum est. exemplis admodum luculentis docemur, quam puniat Deus, si fidem illi datam frangamus.

I. *Hominis & araneæ labores collati.*

ALia est æternitas, sed pessima, quā sibimet pollicentur ii, qui cælum sibi struere volunt extra cælum, & beati esse antequam mortui. Propter hoc, ait Isaias, audite verbum domini, *Isaias*
viri illusores: dixistis enim, percussimus foedus cum morte, & cum inferno fecimus pactum. ô insani, quam nulla est hæc vestra æternitas! nil stabile aut perpetuū in hoc carcere. Regius vates eleganter id explicans: *Anni nostri*, ait, *Pf. 39.*
sicut aranea meditabuntur. Non potuisset brevius & melius. quid enim aliud sunt omnes anni nostri, nisi continua exercitatio & laboriosa meditatio? totum vitæ nostræ tempus vanis laboribus, multis doloribus, variis timoribus, crebris suspicionibus, sollicitudinibus pene
innu-

innumeris exercetur; sicut aranea cum
 fila filis necit; catenatus & continuus
 est noster labor, continua suspiria, jam
 ut illo fruamur, jam ut istud amoliamur
 à nobis. multa facimus & laboriosa
 suscipimus, & heu nescimus quod ara-
 nearum telam teximus, grandi labore,
 raro successu, nullo effectu. *Anni nostri
 sicut aranea meditabuntur.* Aranea labo-
 riose telam suam orditur, diu multum-
 que discurrit, hac illac circuit, in idem
 sæpius redit, seipsam consumit, dum suã
 illam multiplicium filorum rotulam ab-
 solvat. exenterat & eviscerat sese, ut
 suum istud perflatile tentoriolum ex ar-
 te concinnet. quod ut sublime suspen-
 dat, affigat, firmetque, sexcenties it &
 redit, nec visceribus suis parcat, libenter
 ea in tenuissimam hanc texturam im-
 pendit. cum vero tralucidum hoc & sub-
 tilissimum conopeum jam pendet alli-
 garum, & textile hoc opus absolutum
 est, ad levem scoparum ductum omnis
 labor intercidit & perit; misella vero
 aranea vel in tela sua interficitur, vel
 ea velut laqueo trahitur ad mortem, pe-
 de obterenda. ita imprudens animalcu-
 lum, aut funebre sibi ipsi linteum nevit
 quo involveretur, aut restim confecit
 quo necaretur. Ita prorsus homines, in-
 star aranearum, multis sese laboribus ex-
 hauriunt, ut in altum emergant, ut vo-
 luptatibus affluant, ut opes struant, ut
 retineant, & augeant. hisce conatibus
 omne

*Alii
 aliud
 sentiunt:
 non li-
 tigo.*

omne suum ingenium impendunt, & sæpe valetudinem; discurrunt, fatigantur, sudant, enervantur; uti aranea viscerum egestu. & cum omnia fecerint, telas aranearum habent & textrinum opus, ad capiendas muscas. sæpe suo ipsi operi immoriuntur; dies quos geniales sperabant, fatales inveniunt; sepulchrum est, quod palatium esse censebant. sic anni nostri velut aranea meditantur: vere maximam partem meditantur tantum, plurima namque facturos nos proponimus, pauca facimus, & plerumque quæ rectius non faceremus nullam habent perpetuitatem, ad quæ tanto molimine tendimus, & plerumque non pervenimus. ita pactum cum morte, foedas cum inferno nullum est. tabescimus omnes & morimur. hoc pessimum, quod ita cæci adæamus æternitatem, quam nunquam exhibimus.

Guerricus, cum audisset in templo legi è libro Geneseos: Factum est omne tempus quod vixit Adam nongenti triginta anni, & mortuus est. Et facti sunt omnes dies Seth nongentorū duodecim annorum, & mortuus est. factique sunt omnes dies Enos nongenti quinque anni, & mortuus est. Et facti sunt omnes dies Mathusalem nongenti sexaginta novem anni, & mortuus est, &c. ita mortem concepit animo, & se quoque moriturum, tam valide impresit menti, ut demum in S. Dominici leges

88 C O N S I D E R A T I O
ges jurarit, quo mortem sanctius obi-
ret, & tutius adiret beatam æternita-
tem, quando hîc nulla est reperienda
Æ T E R N I T A S.

II. *Quæ in mundo sit omnium opti-
ma quæstio.*

Matt.
19. **R**efert D. Matthæus, venisse ado-
lescentem ad Christum, qui quæ-
stionem proponeret. Probus fuit
hic adolescens, quod ex D. Marco licet
conjicere, nam genu flexo venit, & Ser-
vatorē interrogavit in hæc verba: *Ma-*
Matt.
19. *gister bone quid faciam, ut vitam æternam*
percipiam? Præcepta nosti respondit
Christus, si vis ad vitam ingredi, serva
mandata. Philippis in urbe Macedoniæ,
custos carceris Paulo & Silæ ad ge-
Actor.
c. 16. nua accidens, quærit: Domini, quid
v. 30. me oportet facere, ut salvus fiam? Op-
tima quæstio; nil melius, nil & utilius
potuissent hi quærere: Sed, ô bone
Deus, ubi hæc quæstio in Mundo? per-
petuæ ubique quæstiones volant, hæc
una fere nusquam. plerunque suis se-
quæstionibus produnt homines, protra-
huntque in lucem vel simplicitatem, ve-
curiositatem, vel latentem alium animi
morbum. qui adeo gnave quærit, ubi
venale sit vinum bonū, satis aperit quic-
curæ sibi sit. quærit alius, ad quod non
possit non erubescere auditor: satis hîc
patet, cor plenum esse eo quo os abun-
dat. plena sunt omnia quæstionibus, se-
quan

quam rarum est, ut alter alterum inter-
 roget: Putasne hæc via ad cælum du-
 cat? Omnium quidem vitiorū hoc est,
 maxime libidinis & luxuriæ, ut cum
 quis profundū petit & incipit submer-
 gi, non facile serio sinceræque animo
 quærat: Istone vivendi genere beatam
 æternitatem obtinebo, sicine itur ad
 astra? Sed tamen ii omnium minime
 hoc quærent, quibus jucunda & suavis
 est vita; qui parum mœroris sentiunt
 & afflictionis, aut si sentiunt, omnia
 agunt, ne sentiant; P A T I, apud illos
 extremū malorum est: modo ipsis nunc
 bene fit, quicquid fiat aliis, quicquid
 futurum sit in illa, de qua nil cogitant,
 æternitate. Quotidianū illorum carmen
 est: Cælum cœli domino, terram autē
 didit filiis hominum. nec desunt eis,
 corporis & animi vires, quibus homi-
 num conatus ad momentum effugiant:
 sed ut in longas illas summi judicis ma-
 nus sine effugio incidant, & longissimas
 scelerum suorum luant pœnas. quod si
 Deus arcanissimis suis judiciis hominē
 rejiciat, reproberque, & ex impotentis
 animi libidine permittat vivere, plera-
 que illi omnia prospere & feliciter eve-
 nire sinit, ne miser bis puniatur, hîc &
 illic, & si quid boni fecit, mercedem
 statim recipiat. de ejusmodi male fortu-
 natis hominibus, vere pronunciavit il-
 lud Psaltes regius: In labore hominum *Pf. 72.*
 non sunt, & cum hominibus non fla-
 gel.

90 CONSIDERATIO
gellabuntur: ibunt in adinventionibus
suis. & hic est miserrimus vitæ status, si
qui esse potest. quia quem Deus desti-
navit ducere in viâ beatæ illius æterni-
tatis, huic certe non parcit, sed *assiduat*
illi flagella. Ex innumeris testibus sisto
unicum, sed magnum; nil simile multis
retro sæculis visum auditumq; censeo.

Eccli.
c. 30.

III. *Quomodo Deus hic puniat, ut ibi par-
cat; inauditum exemplum.*

ANno post Virginis partum mille-
simo centesimo octogesimo quin-
to, Andronicus Orientis Impera-
tor, tertio imperii sui anno, ab Isaacio
Angelo victus, duabus gravibus ferreis
catenis collo injectis, & compedibus
oneratus, verbis contumeliosissimis ex-
ceptus; ita demum ornatus ad Isaacum
perductus est. hîc illi sævities & tyran-
nis exprobrata, facta omnibus licentia,
quidlibet in illum audendi. jucundum
fuit irritatis, ab hoste vindictam sume-
re. itaque impinguntur ei colaphi, ter-
gum ignominiose pulsatur, barba velli-
tur, capilli trahuntur, dentes excutun-
tur: in publicû deinde protrahitur, om-
nium ludibriis exponitur, etiam à mu-
lierculis pugnis cæditur: post dextra ei
præciditur, & sic mutilus in furum &
latronum ergastulum detruditur, sine
cibo, sine potu, sine cujusquam officio,
Paucis elapsis diebus, alter ei oculus ef-
foditur, ipse sic fœde habitus, & uno
tan-

tantum oculo unaque manu deformis, curta inſuper brevisque tunicella male amictus, capite raſo & glabro infamis, ſcabioſo camelo averſus imponitur, ludicra ex alio corona caput præcingitur, cameli cauda pro ſceptro lævæ inferitur : ſic per forum triumphi forma, lenta pompa deducitur. hic plebs petulantiffima, & circumforanea ſordida turba, efferatis animis in eum fecit impetum, nulla habita ratione, quod is nudius tertius fuiſſet Imperator, regio diademate redimitus, ab omnibus laudatus, cultus, celebratus, adoratus; quodque & ipſi jurejurando fidem ſuam & benevolentiam erga illum obſtrinxiffent: furor omnibus miniſtravit arma, clavas alii in caput impegerunt, ſordibus alii nares opplerunt; alii ſpongiarum, hominum, pecudumque excrementis & oleo plenas in faciem expreſſerunt, verubus alii latera pupugerunt. illi lapidibus, hi luto petiverunt, iſti rabidum canem, fungum alii & bardum proclamaverunt. Impudens muliercula, ollam è culina raptam bullientis aquæ plenam, in tranſeuntis iſtius imperatoris caput effudit: nemo erat qui ei non male faceret. Ita demum ſummo ludibrio in theatrum perductus, & mox camelo detractus, inter duas columnas pedibus ſuſpenſus eſt. Qui ſexcenta mala jam perpeſſus fuerat, virum tamen & heroem ſe geſſit plane Chriſtianum. lamentari, & ejulare,

lare, aut fortunam accusare audire non est; & frustra id fecisset: cum Deo cœpit rationes ponere, & noxarum veniã orare, illud enim solum identidem ingeminabat: *Domine miserere, Domine miserere.*

Miser Andronice, quod tanta ferre cogaris; felix, quod patienter feras, & agnoscas peccata sic esse expianda. Sed nec suspenso furibunda turba, dum vixit, pepercit: direpta tunicula, varie manibus agitarunt, & lacerarunt. ferocior unus ensem per pendentis alvum ad intestina adegit. duo alii periculum facturi, utrius gladius esset acutior, ambabus annixi manibus, aversum corpus transfixerunt. hîc miserrimus Imperator, mutilatam dexteram ægre admovit ori, calidum ex ea sanguinem, ut multi putabant, ob recentem plagam, adhuc stillantem, exacturus; sic misere vitam abruptit. Diebus aliquot interjectis, ex infami furca detractus, sub theatri fornicẽ pecudis instar projectus est, dum humaniores aliqui in locum alium transtulerunt, eum tamen à nemine sepeliri permisit Isaacius. O Andronice, ô Imperator Orientis, quantum tibi Deus fecit gratiam, qui hæc te pati voluit paucis diebus, ne perires omnibus diebus; brevi tempore miser fuisti, ne esses æternum. nec dubitem quin ANNO S. ÆTERNOS in mente habueris, cum hæc tam fortiter toleraris.

Scrip-

Scriptis hæc qui ævo illo vixit Nicetas Choniates, qui & Andronicum ab eo commendat, quod fidei Catholicæ tenacissimus fuerit, simul & devotissimus D. Paulo Apostolo, cujus Epistolas, præ manibus, & nunquam non apertas habere consuevit. Neque vero Apostolus istud obsequii gratis sibi deferri est passus; curam gessit sui cultoris Andronici, cui cum exitium immineret, imago Apostoli auro exornata & in æde sacra collocata, ubertim illacrimasse visa est, quod ostentum, ipse statim Andronicus, non aliter atque venturæ cladis nuncium accepit.

O Christiani, ANNOS ÆTERNOS in mente habete; sic, quicquid malorum ferendum est, longe facilius perferetis: breve videbitur, quicquid cum æternitate confertur. *Id enim quod in presenti est momentaneum & leve tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate, æternum gloriæ pondus operatur in nobis.* Hinc tã serio clamat & precatur Augustinus: Domine, hîc ure, hîc seca, modo in æternum parcas. Et D. Fulgentius, etsi sanctissimus, morti vicinior, septuaginta diebus antequam finiret, identidẽ clamabat: Domine, da mihi modo patientiam, & postea indulgentiã. Hæ illius voces & vota fuerunt, usque dum exhalaret. Certe Deus iis omnium minime parcit, quos per totam æternitatem secum retinere decrevit.

*Ædificationem ex Deo habemus, domum non
manufactam ÆTERNAM in cælis. 2 Cor. 5.*

*Nemo meas miretur ædes; palatium hîc habito
amplissimum, cum ÆTERNOS orci carceres et
ÆTERNAS cæli MANSIONES cogito.*

CONSIDERATIO

S E X T A.

*Quomodo sancti Patres, Ecclesia, Scriptura
aeternitatem meditandam ingerant.*

Ritus Catholicus est, statis anni diebus supplicare & circumire, Dei & Divorū honori augendo. Æmulatur id dæmon: habet & ipse suos qui supplicent & circumeant. Vidit hos regius vates: *Impii in circuitu ambulant. Vi-* *Psal.*
tam suam sic instituunt, ut à convivio ad *I I.*
convivium, à deliciis ad delicias, à scelere in scelus. hic illorum circuitus est; & cum putant hunc nequitiae circuitū pæne completum, & utcunque circumnatum libidinis suæ orbem, denuo incipiunt, ad priora & antiqua redeunt, dum mors ita circumeuntibus non vocata occurrat.

Liberi Iob hanc inter se legem statuerunt, ut in orbē transirent dies convivii; alteri ab alteris invitarentur. Optimus illorū parens probe advertit, orbicularē hunc convivorum transitū sine peccatis vix futurum: *Propterea mittebat ad eos, Iob. I.*
& sanctificabat illos, consurgensque diluculo offerebat holocausta pro singulis. Vti ergo impii voluptatum circuitione gaudent, & in bonis dies suos ducunt, ita Deus circuitum cum illis instituet, sed perpetuum, sed in tormentis, sed æternum.

- Psal.*
76. Idem hoc beatus David prævidit : *Etenim sagittæ tuæ transeunt , vox tonitruû tui in rota.* Famès, bellum, pestilentia, ærūnæ, morbi, calamitates, mors ipsa, ad-versa denique omnia, quæ ante mortem primam nos premunt, Dei sagittæ sunt, sed transvolant; alatæ sunt , celerrime ab his ad illos atque alios transfiliunt.
- At vero vox tonitruû, vox iræ & furoris divini in inferorum ergastulis, velut rota circumagetur, idque æternis sæculis; rota hæc veluti si pulvere tormentario stipata sit, ubi semel ignem conceperit, ardebit in omnes æternitates. *Ignis succensus est in furore meo, & ardebit usque ad inferni novissima.* Est alius hîc circuitus, isque etiam æternus: ab inexplicabili frigore ad immensos ardores , & ab his ad illud iterum regressus erit. Ad nimiū calorem, inquit Iob , ab aquis nivium transeat. Quod expressius & stridor dentium , & oculorum fletus designat. Horribilem hanc & incomprehensibilē Æternitatis rotam , quo plenius depingamus , ordo postulat , ut qua ratione sancti Patres cum Ecclesia, hæc cum divina scriptura in hoc conveniat , ostendamus. Variæ ab his admonitiones sunt, quas si attendamus , æternitatis non facile obliviscemur.
- Deut.*
32. *Ignis succensus est in furore meo, & ardebit usque ad inferni novissima.*
- Iob.* 24
calorem, inquit Iob, ab aquis nivium transeat.
- Matt.*
22. *stridor dentium, & oculorum fletus designat.*

I. *Sanctorum Patrum & Ecclesia circa
hoc responsa.*

EX omni numero Sanctorum Patrum, quinque porissimum audiendi sunt qui diversis temporibus vixerunt : Augustinus , Chrysoftomus, Gregorius , Bernardus , Laurentius Justinianus.

Prima hinc est quaestio , sed quæ vana & stulta videatur. Quid facilius aut tolerabilis sit , triduo pati capitis , oculorum , dentium vel calculi dolores , vel viscerum tormina, vel (si quid alii sunt acuti dolores) noctes diesque somnum non videre, sine omni pæne respiratione torqueri ; aut certe de pisce, in quo fel compressum est , frustillum edere. ridicula prorsus & otiosissima quaestio: multo quam suavius est, totum ejusmodi felleum piscem devorare, quam diem duntaxat unicum tantos perpeti dolores: illi piscis amarities nec vitam auferet, nec ex se morbos creabit; os solum, quod acerba respuit , maxime conquereatur. Recte responsum est. iuterea vero quot hominum millia primum eligunt seu verbis, seu facto ipso; quoties in exhortationibus , in confessionibus, concionibus clamatur , quam diserte & aperte prædicatur : En, agitur de animæ vestræ salute æterna; æterni vos cruciatus manent , si hac via porro eatis : Christus aliam monstravit , aliam ixit :

redite , resipiscite , satis diu aberratum est. in voluntate vestra situm est cælo frui, aut excludi : Deus volentibus non deest. habent quidem amaroris aliquid abstinentia & jejunium , criminū confessio & corporis castigatio , sensuum custodia & victoria sui ; vita casta & continens , non est negotium cuius facillimum : quicquid id est, ferendum est aliquid. *Nonne oportuit & Christum pati, & sic intrare in gloriam suam ?* ne terreat brevis labor : pauculis annis, aut forsan diebus tantum , fortia & **A G E R E & P A T I** necesse est , quies & gaudium erunt æterna. vincit omnia qui se vincit , qui se continet , qui pravis affectibus suis violenter resistit, idque propter cælum, propter Christum, propter beatissimam æternitatem : Christus suis post resurrectionem apposuit piscem prunis impositum , quo doceret quanta forent adhuc sustinenda : vitam amœniam & suavem non esse cogitandam : lapidandos, flagellandos, crucifigendos, excoriandos , hanc enim viam esse ad lætam olim resurrectionem , & æternitatem inter beatos ducendam : omnia quæ videmus modica esse & exigua, nec comparanda cum immortalis , & quæ nondum videtur, beatitudine. Hæc dicuntur, sed hæc non curantur. Et hic ille felleus piscis est , qui toties in concionibus, in libris apponitur , nam hæc aliaque his similia sæpe sæpius ingeruntur

tur & inculcantur, leguntur atque audiuntur, & tamen non creduntur, parvi penduntur, curis aliis & oblivione sepeliuntur. & quoties ipsa etiam Conscientia concionatoris vices agit, & salubria hæc monita obtrudit, instat, dehortatur, vellicat; nihil efficit: frustra omnia. nam multis nec concionator persuadet nec Conscientia. contra obducunt illi, & sua etiam axiomata regerunt: *Modo hic bene: futura sunt incerta: presentia modo commode habeant: nullus mortuorum revertitur, non enim est qui agnitus sit reversus ab inferis: venite ergo fruamur bonis.* hæc illorum sunt cantilenæ. Sed propositam quæstionem definiat Augustinus: Melius est, inquit, modica amaritudo in faucibus, quam æternum tormentum in visceribus. ita prorsus, vere melius est in hoc quam altero mundo contracta debita solvere: longe satius est sexaginta aut septuaginta hinc annis corpus exercere continuis & quotidianis jejuniis, flagellis, ciliciis; quam illic vel uno die in tormentis detineri. sed alius è SS. Patribus succedat.

S. Chrysostronus secundam proponit *Hom.* quæstionem. Si quis, ait, intra centum *20. ad* annos, una solum nocte suave lætumq; *pop.* somnium vidisset, centenis ob id annis puniretur, an somnium hoc appetendum esset? quod autem, inquit, est somnium ad centum annos, hoc est præsens
vita

vita ad futuram, imo multo minus; & quod est gutta ad pelagus, hoc anni mille sunt ad futuram æternitatem. &

Hom. alibi hoc confirmans: *Tempori, ait, in-*
28. in finito quid conferes? quid sunt decem
ep. ad millia annorum cum sæcula cogitas in-
Hebr. finita? nonne quantum est stillicidium minimum, abyſſo comparatum? Noli poſt hanc vitam ſpectare finem, ubi pœnitentiæ remedium nihil valet, ubi lacrimæ cadunt, ſed nihil profuturæ; verum etſi quis ibi dentibus fremat, etſi linguam ardentem exerat, digito guttã inſtillabit nemo, ſed audiet illa quæ dives audivit. detur igitur quod per totam vitam noſtram voluptati vacaverimus, ſed quid hoc ad sæcula infinita? hîc enim & bona & mala finem habent, illic autem immortales pœnæ; hîc ſi ardeat corpus, egreditur anima, illic vero incorrupto corpore reſurgente, ſemper anima comburetur: peccatores enim incorrupti reſurgent, non ut honorentur, ſed ut immortaliter permanean in tormentis.

Post Chryſoſtomum D. Gregorius reſpondet ad illud cum quæri ſolet, An non celerior ſeſe inſinuet ebrietas cum in cella bibitur ad dolia, quam cum in triclinio? Glorietur cœleſtis ſponſa Salomonis ore: Introduxit me rex in cellam vinariam, ordinavit in me charitatem. In quæ verba S. Gregorius ita diſſerens: Quid per cellam, inquit, vinariam

riam congruentius quam ipsam arcana-
 nam æternitatis contemplationem ac-
 cipimus? Et certe quicumque cogitatio-
 nem hanc de æternitate paullo altius
 in animum demiserit, gloriari poterit:
 Ordinavit in me charitatem; nam me-
 liorem servabit ordinem amoris, seip-
 sum minus, plus atque ferventius Deū,
 & propter Deum, ipsos etiam inimicos
 amando. Sed & hoc habet isthæc co-
 gitatio, ut qui eam paullo largius deli-
 bat, ebrius fiat, sed ebrietate optimorū
 desideriorū, quæ non eant nisi ad emen-
 dationem vitæ, ad cœlestem patriam, ad
 æternas voluptates. Apostolis expro-
 bratum est, ebrios esse musto; erant cer-
 te, sed ex hac cella, quamvis autem D.
 Gregorius æternitatis sæpius memine-
 rit; illud tamen ab ipso brevissime si-
 mul & verissime dictum est: *Momenta-
 neum quod delectat, æternum quod cruciat.* Iob. 19.
 hîc merito quivis optet cum Iobo: Quis
 mihi det ut exarentur in libro, stylo
 ferreo, nimirum hæc ipsa verba; *Mo-
 mentaneum quod delectat, æternum quod
 cruciat.* liber huic scripturæ aptus, cor
 hominis est; calamus aut stylus ferreus,
 seria meditatio; liquor purpureus, Chri-
 sti sanguis. & hæc verba sic insculpta
 pectori, tum maximevolvenda sunt, &
 crebrius iteranda, cum voluptas ab-
 blanditur, cum libido stimulat, cum in-
 vitat luxuria, cum refragatur caro, cum
 spiritus flaccescit, cum peccati occasio
 est aut periculum.

S. Bernardus quarto loco venit, paulo post ad præmittendam quæstionem responsurus. Vita humana ea est, ut homines sint diversissimi sensus, quemadmodum diversissimi sunt vultus. Reperiuntur qui continue & graviter affligantur, ut pæne succumbendum putent afflictioni. hunc egestas, illum morbus, istum occulta debita, coræ alium, hunc injuriæ aut calūniæ ita premunt & perturbant, ut qui pusillanimes sunt & impatientes, nonnunquã mortem sibi optent, ad flumē aut ad restim properent, sic enim miseri finē ærumnis imponendum arbitrantur, cum earū faciant initium, cui nullus concedetur finis. Contra probi alii & ad omnē Dei voluntatem paratissimi, nec cito mori cupiunt, nec diu vivere. vult Deus illos mori? idē volunt & ipsi. vult cito mori? hoc ipsum & illi volunt. vult diu vivere? non resistunt. ita idem illis cum Deo & *velle* & *nolle* est. Præter duo hæc hominum genera, pars maxima est, quæ longam vitam desiderat, nec ullus fere tam senex, quin speret & cupiat annum adhuc unum vivere; apud hos nulla ferme satietas est vitæ, mors istis nimium properat, nimis adest matura, & ante tempus venire creditur. Hic jam quæri posset, quinam hominum vivant aut victuri sint diutissime? D. Bernardus in divinum hoc promissum: Longitudine dierum replebo eum, admirabundus exclamat:

mat : quid tam longum , quam quod æternum est , quid tam longum , quam quod nullo fine præciditur ? bonus finis vita æterna , bonus finis qui finem non habet. Addit : Verus dies qui non novit occasum , æterna veritas , vera æternitas , ac proinde vera æternaque societas. Ita dicendum est , illos solum vita vere longa victuros , qui nunquam morientur in cælo : & illos morte eheu nimium prolixa morituros , qui semper morientur , qui nunquam vivent in tartaro , etsi semper vivant.

B. Laurentius Iustinianus , ultimum nobis quæsitū explicabit. plurima sunt in hoc orbe , quæ natura ita uni assignavit loco , ut in aliis reperiri non possint , aut non nisi pars illorum. de floribus novi orbis solum potest haberi semen ; de multis animantibus sola pellicula. Æternitas , ita res est alterius Mundi propria , ut illius non nisi semen hîc habere possimus. quod ergo semen est æternitatis ? Semina æternitatis , ait *Lib. de* Laurentius Iustinianus , sunt hæc : *obed.*
 T E M P T V S S V I , C H A R I T A - *c. 26.*
 T I S D O N V M , O P E R V M C H R I -
 S T I G V S T V S. Contemnere alios , arbor est quæ totum tegit mundum , & pro inferorum incendiis excrescit amplissime. contemnere seipsum , & minimum est semen , & ignotissimum mundo : istud è cælo attulit Christus , qui exinanivit semetipsum , formam servi
acc.

accipiens & factus obediens non tantum usque in stabulum, in præsepe; sed usque in Calvariam, usque in crucem, ad mortem, in sepulchrum, in limbum, propter quod & Deus exaltavit illum. En, crevit hoc semen in latissimam propaginem, in arborem omnium altissimam.

de C H A R I T A T E idem beatus Patriarcha mentionē faciens; Iuxta C H A R I T A T I S, inquit, mensuram, æternæ retributionis est gloria. nam cui minus dimittitur, minus diligit. Minus obtinet gratiæ, qui minus habet charitatis; ubi vero minor est gratia, minor erit & gloria. ita omnino, quanto magis Deum amas, tanto magis æterna tibi præmia cumulas. tota lex, est A M O R, sed purus, castus, divinus. Tertium erat, G U S T U S O P E R V M C H R I S T I. scitum est de iis qui student Rhetoricæ: proficere censendos esse illos, quibus Cicero sapit, ita prorsus affirmari potest, in virtute progredi eos, quibus divina Christi documenta nō desipiunt. quisquis in Christi verbis, factis, vita vix quidquam gustus invenit, non afficitur, non delectatur, non movetur iis quæ ad animum & pietatem, quæ ad beatitudinem & divina spectant: at vero comedere, bibere, ambulare, ridere, joculari, ludere, perquam sapiunt; is ruto sibi ipse dicat: O mi Deus, quam nullū est in me semen æternitatis! cum enim in memet descendo, manifeste in me depre-

*De
discipl.
& con-
versat.
monast.
Luc. 7.*

deprehendo, quos ego patiar manes, quo meus me invitet affectus: choreas ducere, conviviiis hilarescere, ad pocula vigilare, fritillum & tesseras movere, inaniis & fabulis auscultare, impuras pagellas lectitare, ad cantiunculas Venerneas plaudere, fociis paria facere, hoc possum, hoc mihi jucundum est & volupe. at vero multa de Christo, de divorum vigiliis & jejuniis audire vel legere, hoc injucundum est & insuave; ægre tota duro concione, una illius horula ceteris longior videtur, & ideo vel somno vel colloquio fallenda. de hoc tali homine sententiam pronunciarere facile est: O P E R V M C H R I S T I nullus est hñc G V S T V S. sed Ecclesiæ de Æternitate sensum videamus.

Tanti facit Ecclesia memoriã Æternitatis, ut nullus sit psalmus, precatio, hymnus, quem non finiat Æternitatis memoria; hinc perpetuæ & solennes psalmorum clausulæ: Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto: Sicut erat in principio (ante omne scilicet principium ab æterno, absque omni principio) & nunc, & semper, & in sæcula sæculorum, infinita, innumera, incomprehensibilia. taceo vestes, ritus atque cærimonias sacras, quarum non pauçæ eandem Æternitatis memoriã ingerunt, sed à rivulis ad ipsum fontem progrediamur;

I. I. *Scriptura divina clara de Aeternitate testimonia.*

TRes solum testes produco: Prophetam, Apostolum, Euangelistam.

Quanti quotidie gemitus eunt hominum abjectorum & despectorum ab omnibus? passim reperias qui dicat: Miserum me, quam paucos ego, quia pauper, amicos numero; apud omnes inhonorus jaceo, ubique spernor, omnium pæne pedibus proteror: expecta, mi homo, paullisper, & patere, nondum omnium dierum soles occubuerunt:

Cap. 5. v. 2. promissum divinum attende; Baruch pronunciat: *Circumdabit te Deus diploide justitie, & imponet mitram capiti honoris aeterni.*

Sunt alii qui naturam accusent, & vitam cornicibus longam, brevem nimis concessam homini querantur. Audite queruli, adhuc alia superest vita, ubi brevis hæc & vana defierit; Beato Paulo credite testificanti: *Scimus quoniam si 3. Cor. 5. & 5. & 5. terrestris domus nostra hujus habitationis dissolvatur, quod edificationem ex Deo habemus, domum non manu factam aeternam in calis.* Quæ ergo tanta jactura est, si luteum hoc tuguriolum nostri corporis corruat, cum palatium aureum nobis paratum sit, nunquam ruiturum? Prophetæ & Apostolo testis accedit Euangelista

gelista Matthæus, cujus ore in hæc verba Christus loquitur : *Si manus tua vel pes tuus scandalizat te, abscinde eum & projice abs te; bonum tibi est ad vitam ingredi debilem vel claudum, quam duas manus vel duos pedes habentem mitti in ignem æternum. Et si oculus tuus scandalizat te, erue eum & projice abs te; bonum tibi est unum oculum habentem in vitam intrare, quam duos oculos habentem mitti in gehennam ignis, ô ignis! ô gehenna! ô Æternitas!* quodcunque damnium temporis, ad damnium Æternitatis collatum, lucrum est, non damnium. hoc sensu dat Christus oppignerationis seu stipulationis chirographum D. Matthæi verbis consignatum : *Et omnis, inquit, qui relinquit domum, vel fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut uxorem, aut filios, aut agros propter nomen meum, centuplum accipiet & vitam æternam possidebit.* An non hæc clara satis est promissio de beata æternitate, cum in pignus detur illud centuplum? Cum vero Christus apud eundem Euangelistam de supremo judicio præmonet, æternitatis ter facit distinctam mentionem; supplicii æterni, ignis æterni, & æternæ vitæ.

Expendit hæc profundiore meditatione Pachomius, qui post tot labores in vasto eremo susceptos, novum dormiendi, imo potius vigilandi genus excogitavit. quindecim annis non admisit unquam somnum, in tugurio suo de-

108 C O N S I D E R A T I O
cumbens aut jacens ; neque ulli fulcro
incumbens , sed in medio cellulæ suæ
sedens, unde quaque liber , adeo ut nec
tergum aut latus parieti acclinaret, sed,
si quidem somnus vincere vellet , sic
vinceret non dejectum, non suaviter re-
cubantem , & recusantem vinci. Plu-
rimum quidem, hac vigiliarum obstina-
tione vir sanctus affligebatur, æquo ta-
men ferebat animo difficillimam hanc
contra somnum luctam , spe prælibans
æternam illam in cœlo requiem. Eo
Pachomium perpetuæ quietis medita-
tio deduxit, ut etiam humi cubare , &
terram pro lecto habere , inter delicias
numerarit.

Cum ergo sancti Patres , Ecclesia, &
Scriptura varie nobis Æternitatem pro-
ponant perpendendam ; nostrarū nunc
partium est , ut quisquis æternus esse
vult in cœlo, serio cogitet : O mi Deus,
quam raro hætenus & quam frigide
de Æternitate cogitavi , præterquam
quod horis singulis Æternitati siam vi-
cinior. deinceps in re tam seria minus
ludam , & si quidem mihi multa ex vo-
to fluere , resque meas prospere & feli-
citer evenire advertero ; proximū erit,
ut cogitem : & quam diu hoc durabit?
erit ne semper tam serena tempestas,
itane semper Phœbus & fortuna ride-
bunt ? & quid mihi mercedis repen-
det secutura mox Æternitas pro hac
suavi sed brevi , pro grata hac sed pe-
ricu-

riculosa felicitate ? quod si vero res meæ
 sint turbidæ, si multa contra votum
 eveniant, si affligar, si crucier, si hinc
 illinc mala & infortunia in me conju-
 rent, irruant, exagitent, illud unicum
 assidue cogitabo : Sine tantum, sine,
 peragat mandata fatorum tempestas,
 inhorrescat hoc mare magnum & ira-
 tum, fremant afflictionis venti, im-
 pellant turbationum undæ, nubes ten-
 tationum minentur, tenebræ mœroris
 involvant, fractus licet illabatur orbis :
 non semper ruinæ, non semper pro-
 cellæ : hi venti aliquando ponent,
 subsident fluctus, nimbus & grando
 dispellentur ; quicquid demum hinc pa-
 tiar, non durabit æternum : cadet mea
 crux, saltem cum ego morti cecidero
 victima : at vero procellis omnibus
 procellosius est, flammis addici æter-
 nis, hoc longum tormentum est : alia
 omnia quæ extra Æternitatem sunt,
 brevia, volucra, momentanea sunt.
 Umbræ sunt & somnium (ait Chryso-
 stomus) qualiacunque sint : illa speremus
 & expectemus. Et quomodo
 Christus discipulis suis illud M O D I-
 C V M inculcat ? omnes cruciatus suos,
 & acerbissimam in cruce mortem
 M O D I C V M vocat, omnes Apосто-
 lorum labores & violentam per suppli-
 cia necem, M O D I C V M appellat.
 cur ergo non & mihi M O D I C V M
 videatur, quidquid patior, tametsi

110 CONSIDERATIO

Ad
Hebr.
c. 10.
v. 37.
 centum id annis patiar. *Adhuc enim*
modicum aliquantulumque qui venturus
est, veniet, & non tardabit. Sic igitur
 pergam, & illud porro unum iudicabo
 esse necessarium, ut nil agam contra
 conscientiam, nil contra Deum. om-
 nia ei salva sunt, cui salva est beata
 ÆTERNITAS.

III. Omnia MODICVM sunt, prater Æternitatem.

Tract.
101.
in Io-
annem.
Vere nimis quam MODICVM
 est, quicquid hic seu laboris seu
 doloris perferendum est. Augusti-
 nus: Hoc modicum, inquit, longum
 nobis videtur, quoniam adhuc agitur;
 cum finitum fuerit, tunc sentiemus
 quam modicum fuerit.

Eccl.
18.
 Sapientissimus hominum, ut omnem
 humanæ vitæ periodum, vel ad centum
 annos ampliatam, proprio penicillo
 depingeret, minutissima rerum sibi
 sumpsit exprimenda; ita enim dilucide
 affirmat Ecclesiasticus: *Numerus die-*
rum hominum, ut multum centū anni: quasi
gutta aquæ maris deputati sunt, & sicut
calculus arenæ, sic exigui anni in die ævi.
 En, quid vobis, ô longævi & centum
 annorum senes plauditis? omnes anni
 nostri quid sunt? lapillus arenarius &
 marina guttula. & quid lapillus est ad
 altissimos arenæ montes? & quid est
 guttula ad profundissimam maris vo-
 ragi-

raginem? ita quinquaginta, sexaginta, ita centum anni vestri, ô senes, M O D I C V M sunt, nihil sunt ad illum ævi & æternitatis diem. Et tamen cum hoc lapillo, cum hac guttula sic triumphamus. ô vani & miseri! lapillus est vita nostra, at non pretiosus lapillus, non auri & gemmæ, sed arenæ: guttula est vita nostra, at non dulcis aquæ guttula, sed salissimi maris: *Cuncti* *ect. 3* dies ejus doloribus & ærumnis pleni sunt, nec per noctem mente requiescit. ait Ecclesiasticus. Vere Augustinus: Recole, inquit, annos ab Adam *in* usque in hodiernum diem; percurrere *Ps. 36.* scripturas: heri pæne Adam ille de paradiso lapsus est. ubi enim sunt præterita tempora? si toto illo tempore viveres, ex quo Adam de paradiso dimissus est usque in hodiernum diem: certe videres vitam tuam non fuisse diuturnam quæ sic avolasset, unius autem cujusque hominis vita quanta est? adde quantos libet annos, duc longissimam senectutem; quid est? nonne aurora est matutina? Verissima sunt hæc omnia. Dic enim quæso, ubi nunc Adam? ubi Cain jam? & ubi longævus Mathusalem? ubi Noe? ubi Sem? ubi Heber? & ubi obedientissimus Abraham? ubi Iacob? ubi Ioseph? vixerunt: fuerunt Troës. sic transit vita, sic transit mundi gloria. ô ros! ô vanitas! quid ambis, quid longa speras?

112 C O N S I D E R A T I O

breve est, M O D I C U M est, vile est, punctulum est quicquid hęc vides. Ve-

Greg. lib. 15. mor. c. 19. re dixit Gregorius Magnus : Omnis longitudo vitę pręsentis punctum esse cognoscitur, cum fine terminatur. In

ictu oculi clauduntur omnia : omnis consummationis vidi finem, latum mandatum tuum nimis. Quid ergo tempus ullum dicimus esse *longum* ? pręteritum enim jam non est ; futurum nondum est ; pręsens vero quodnam est ? ipsa una horula fugitivis particulis agitatur : quicquid ejus avola-

Aug. lib. 11. confess. c. 1. vit, pręteritum est ; quicquid ejus restat, futurum. Vbi est ergo tempus quod *longum* vocamus ? Non immerito

suis Bernardus (& ego tibi, mi Lector) inculcavit, verissimum illud Divi Hieronymi monitum : Nullus labor durus, nullum tempus longum debet videri, quo gloria Æternitatis acquiritur.

Quantumcunque vero modicum sit vivendi spatium & breve, ad æternitatem collatum, damnatorum tamen nemo Deum accusare poterit, quod vitam non dederit longiorem ; seipso damnabunt quod vitam non vixerint meliorem. *Non enim est in inferno accusatio vita.* Satis diu viverent damnandi, si satis pie.

Eccli. c. 41.

Hic libet, mi Christiane, liberius paullo ac fidentius tecum agere, & rem oculis clarissime cernendam subjicere. Ais, te cœlum sæpius cogitare, & magnis

gnis votis Æternitatem aspirare. Ais tu hoc? ego vero nego & pernego id te facere, mihi ipsi hoc de me affirmanti juberem te non credere. Et qui fieri possit, ô mi bone Christiane, ut ego tuque cœlum sæpius & serio cogitemus, & tantis, uti nos jaçtamus, votis Æternitatem aspiremus, interim tamen vivamus tam torpidi & frigidi, tam lenti & fracti ad bonum, tam vivaces & fervidi ad malum, tam parati ac lubentes ad omnem petulantiam; homines queruli & oscitabundi, nunquam minus segnes quam cum irascendum est, nunquam magis pusilli animi quam cum patiendum est: quavis afflictione, quovis verbulo turbamur & dejicimur, ad unam voculam omnis nostra patientia liquefcit, & defluit; nunquam desperatiores quã cum multa contra voluntatem accidunt. Tacebo cæteras libidinis & invidiæ latentes in animo vomicas. Et tamen nos tales, tam belli homines; tam timidi cum audendum, tam audaces cum timendum esset, nihilominus gloriamur, sæpe nobis Æternitatis gaudia in mente & in votis esse. Crede mihi, creditu hoc difficillimum est, nos cœlum & Æternitatem in animo crebrius volve-re, & interim moribus non melioribus vivere? da veniam verbo, hoc impossibile est. Et istud jam demonstro.

Iacob Patriarcha avunculo suo La-

Gen. bano pro filia Rachele septem annis
29. servivit, & videbantur illi pauci dies, præ
amoris magnitudine. Audis hoc, homo
queribunde? tu servis non impostori,
qualis Laban, sed Deo conditori &
promissori fidelissimo. nec pro uxor-
cula servis, sed pro toto cœlorum re-
gno; non pro uxoria forma, sed pro
æterno Dei aspectu; non pro uxoriis
blandimentis, sed pro cœlestibus, æter-
nis deliciis. Et tamen vel unius diecu-
læ molestia te sic enervat, ut subinde
tuus omnis in cœlum, in Deum amor
frigere incipiat: quam primum adver-
sa ingruunt, mox in fusissimas querelas
prorumpis, cœlum & terram inclamas,
spiras vindictam, forte nec ipsi semper
divinæ justitiæ querimonia tua parcit:
quandoque vero sic te ablandiens vo-
luptas emollit, ut servitii divini oblitus,
& peccati labyrinthum à fronte amœ-
num ingressus, in letalem somnium
resolvaris. En, hæc tua est vigilantia!
En, hæc amoris tui heroica magnitu-
do est? Vbinam arduum illud septen-
nium in divino servitio exantlatum? O
Simon, Simon! siccine non potes una
hora vigilare cum tuo domino? Sed
audi plura de Jacob Patriarcha. De-
ceptus hic à Labano per lippientis Liæ
conjugium, pro desponsa sibi Rachele
servivit apud eundem impostorem se-
ptem annis aliis, nec dubium, quin &
hi septem anni, visi sint illi pauci dies,
præ

præ eadem amoris magnitudine. & credibile est eum subinde ab opere fatigatum, in Rachelis formam obliquasse oculos; secumque tacite dixisse: Digna est certe hæc forma, quamvis molesta & septenni servitute, atque si necesse, aliis insuper septem annis, illius gratia duram hanc servitutem servire non recusabo. ita amoris impetus omnem laboris sensum mitigabat.

Capis ista delicate Christi miles? & adhuc murmuras? tu Deo, pro Deo ipso servire, pro æterna quiete juberis laborare; ad tolerantiam atque patientiam provocaris pro immortalis beatitudine, & adhuc ignavus dormitator conquereris? Numera sis quæso annos, quos in Dei famulatum totos expendis; vide num annis viginti ita tu Deo, sicut Jacob Labano fideliter & industrie servieris: vix totidem menses aut dies reperies; numera pervigilatas in precibus noctes, recense dies in laboribus piis exhaustos: poterisne tu Deo, quod Jacob socero dicere: Die noctuque æstu urebar & gelu, fugiebatque somnus ab oculis meis: sicque per viginti annos in domo tua servivi tibi, quatuordecim pro filiabus, & sex pro gregibus tuis. tunc ita, mi Christiane, annis viginti Deo serviiisti? nosti, quæ tui laboris futura sit merces; non filiæ Labani, non greges ovium: servitutis tuæ præmium Deus ipse erit,
animi

116   C O N S I D E R A T I O
animi corporique beatitudo ; unde-
quaque tibi erit optime , deliciis af-
flues innumeris , maximis ; sine omni
defectu , sine ullo fastidio , sine fine ; na-
tabis quasi liquidissimis immerfus vo-
luptatibus . Et tamen , aspice manus
tuas ad opus languidissimas , intuere
pedes tuos ad templum lentissimos , in-
spice cor tuum invidia tabidum , ira &
vindicta æstuans , spurcis cogitationi-
bus verminans , socordia & impatien-
tia ignavum . sicine Deo servis pro
cælo , pro immortalī vita , pro æterna
beatitute ? quin facis quod Iacob , &
promissam tibi Rachelem aspicias , cum
suscepti laboris tædium obrepit . quo-
tiescunque igitur ægre tibi est , & vel
adversa premunt , vel prospera sedu-
cunt , vel labores oneri sunt , oculos
cælo attolle , & teipsum sic solare : En ,
illa tua Rachel est , formosa nimis & de-
cora ! tota pulchra est , nec macula in
ea ulla est . en cælum , en domum quie-
tis & voluptatis æternæ ; sustine nunc
paullulum non summos dolores , non
maximos labores , & brevi illic eris ,
tanto tunc lætior & beatior , quanto
nunc tristior & afflictior ; tunc quies
illa tibi erit jucundior , quo nunc vita
fuerit operosior . ergo & A G E fortiter ,
& P A T E R E constanter , digna est
his omnibus beata Æ T E R N I T A S .
Si sic , mi Christiane , teipsum sæpius
animares , si talibus oculis cælum fre-
quen-

quentius suspiceres, si hoc affectu
Æternitatem quotidie cogitares, crede
mihi, pauci tibi servitutis dies videren-
tur. *præ amoris in ÆTERNITATEM*
hanc magnitudine: laborem omnem tibi
facilem diceres, molestias omnes gra-
tiam computares, adversa omnia inter
lucra numerares. Vitam præsentem hoc
quisque sanctius instituit, quo attentius
futuram Æternitatem expendit.

Hæc dicit excelsus et sublimis habitans
ÆTERNITATEM. Is. C. 57.

ÆTERNITATEM amisit Adam, reparavit
Christus, ad hanc invitant Angeli, ab
hac avocant diaboli: quos sequare VIDE .

C O N S I D E R A T I O

S E P T I M A.

Quomodo Christiani pingant Æternitatem.

PER tenebrosam domum pedetentim
 incedendum est, parietesque pal-
 pandi si humanus intellectus in
 æternitatem sese velit immittere, iter
 reperiet tenebris & caligine obseptum,
 nec unquam in hac vita penetrandum.
 via quidem ad eam brevis est, sed exitus
 interminabilis. & quamvis nemo ho-
 minum Æternitatem sic animo conce-
 perit, ut, quid ipsa sit, liquido possit
 dicere, ejus tamen immensitatem simi-
 litudinibus & picturis, quasi quibusdam
 umbrarum lineis licet proponere. Um-
 bra prorsus est, & umbrarum umbra,
 quicquid vel scribitur, vel pingitur de
 Æternitate. neque enim omnia tempora
 in unum coacervata, ejus latitudi-
 nem exhaurient: non horæ, non dies,
 non hebdomades, non menses, non
 anni; non lustra, non Olympiades, non
 Indictiones, non Jubilæa, non sæcula,
 non anni Platonici, & tardissimi octa-
 væ sphaeræ motus. etsi hæc per quem-
 vis numerum numerantem, millena-
 rium aut millionem multiplicentur, aut
 cuicumque numero numerato compa-
 rentur, ut stellis cæli, arenulis Oceani,
 herbulis terræ, fluviorum guttulis,
 Æter.

Æternitatis tamen numerus non indagabitur.

Nautæ demissa bolide, maris profunditatem explorant; nos item submissa & reverenti cogitatione, impenetrabile profundum Æternitatis tentemus, & quo id melius expendamus, hæc à Christianis proposita imago juvabit. ea sic habet:

Christus puerulus, quasi à præsepiti & cunis pæne nudus & investis, stat inter nubes, aptam humeris suis fert cruculam; nubibus unicum hoc verbum inscriptum visitur, Æ T E R N I T A S. Infra Christi pedes in terra humi sedet cadaver osseum, pilis & cute nudum, sola barba dignoscendum, læva membranam tenet in qua perscriptum, M O M E N T A N E V M Q V O D D E L E C T A T; dextra pomum extollit. juxta corvus est, rostro cochleam admordens. sua illi vox adscripta, C R A S, C R A S. è terra hiante flamma sese in altum emergit, in qua voces illæ descriptæ: Æ T E R N V M Q V O D C R V C I A T. Christum ex æthere prodeuntem, flexis genibus adorant è dispari sexu gemini homines, loco omnium hominum: pone hos fluens clepsydra, & apertus gemina facie liber est: altera pagella scriptum: *Ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt.* Altera vero: *Quis me liberabit de corpore mortis hujus?* Iuxta stant cælestes geni & cernentiū

Iob.
c. 21.
Ad
Rom.
7.

OCU-

oculos manu regunt, eosque ad divinum puerum erigere jubent, hæc pictura est, sensus illius iste.

I. *Christus invitans.*

Christus, æterni Dei æternus filius, non alia quam nos veste, hoc est, nudus in hunc orbem ingressus est. vestem immortalitatis & innocentiae per inobedientiam nos amisimus, nunc omnes heu quam male vestiti, in hanc lucem prodimus? Christus nobiscum, imo pro nobis luit, quod non deliquit. Sed quid crux in humeris divinissimi hujus puelli? lectulus est, in quo in mortem obdormivit; pro cubiculo Golgotha, pro cervicali spinæ, pro toro crux fuit. multi è sanctis hoc exemplo ducti, ultro per annos aliquot voluerunt incommode cubare, & male parcissimeque dormire, modo læti ad diem æternum surgerent. Certe D. Bononius abbas, pro culcitra plumea terram, pro lodice cilicium, pro cervicali saxum habuit. S. Lupus Episcopus, viginti annis, S. Edmundus Archiepiscopus triginta annis, extra omnem lectum dormierunt. tacebo Nicolaos, Basilios, Vdalricos, aliosque quam plurimos, quibus operæ pretium visum non est, talibus deliciis somnum paucorum annorum fovere. alia illis quies & longior in mente fuit. ideo nec ad satietatem, nec ad delectationem, ex-

tra cælum quiescere placuit. quot feminis etiam idem animus fuit? S. Clara pro pulvillo ligneum trunculum capiti subiecit. S. Hedwigis culcitram stramentitiam non nisi pro deliciis admisit. S. Brigitta ab obitu mariti, triginta annis & cilicium assidue gestavit, & nunquam nisi humi dormivit. omitto alias.

Et quid veteres narramus? quot hodieque viri religiosi, semeso stramini libenter & suaviter indormiunt, nec plumas petunt cum beatam Æternitatem sperent, quam quotidie cogitant. Sed ad Christum redeamus, mortem is oppetiit, eamque & acerbissimam & ignominiosissimam, sed ut mortem æternam à nobis arceret. omnes quidem morimur, sed mors hæc brevissima est. ictu oculi, momento à corpore divellitur anima, & totum hoc factum est, quod MORI vocamus. non ita res agitur apud inferos. tormenta illa omnes mortis angores & dolores longissime superant, non tantum quia multo graviora, sed quia incomparabiliter diuturniora, cum sint æterna. itaque illic ista pati, est *continue mori*, & ab hac perpetua morte liberavit nos puer ille, qui in nubibus pictus progreditur. sub pedibus divini hujus pueruli exesum cadaver sedet, quod primi omnium parentis esse, pluribus indiciis sciri potest. audite nunc posteris, & seri nepotes Adami, parentem vestrum vos sic affantem.

II. *Adam lamentans.*

O Filii, felices futuri, si parens vester scivisset felicitate uti: nunc vero miseri hoc ipso, quod mei filii, ego vos necavi prius quam genui, propter me ante damnati estis, quam nati; Deus esse volui, vix homo mansi: omnes in me periistis, antequam perire possentis: ita nescio, patrem me appelles an parricidam & tyrannum; vitiosos vos esse quid miror, aut conqueror? à me tales esse didicistis: inobedientes vos esse doleo, sed tamen esse docui, ipse Deo inobediens: intemperantes & gulosos vos averfantur superi; ah, patrum hoc est vitiū: superbia vestra exosos vos Deo facit: ego primus vestrum, ab hoc monstro triumphatus cecidi, factaque est superbia à me victo superbior: hoc à me patrimonium habetis, miseriarum cumulum, cælum vobis magni Dei nutu transcriptum erat, & legatum certissima sponione: ego turbavi omnia, & hæreditatem omnium vestrum abligurivi bolo unico: uxorem & pomum pluris ego feci quam vos omnes, quam cælum, quam Deum: hem malum & execrandum prandium, post quod aliquot millibus annorum, mihi cœnandum fuit apud inferos! in horto degebam supra quam cogitari & fingi potest amœno: omnibus quæ animo collibuissest, frui ibidē licebat, unicam

si stirpē declināssē. omnium animan-
 tium rex eram, sapiens & pulcher, va-
 lens & robustus: deliciis innumeris
 affluēbam; cælū æquabili clementia no-
 vis conjugibus favebat, & in cærulea
 veste nitidum, continue ridebat: soles
 non nisi purissimos illic vidimus, nil nisi
 amœnum & floridum incurrebat oculo-
 los, aures, suos habebant musicos, avi-
 culas: terra crocum & cinnamomū ha-
 labat; undique me voluptas incredibilis
 ambiebat: vivebam procul omni cura,
 tædio, metu, labore, morbo, morte: Deus
 aliquis eram in terra, hanc felicitatem
 cælites ipsi mihi gratulabantur; ego
 unus eam mihi maxime invidebam: &
 quia divinæ legi non parui, & vetitum
 malum admordi, omnia in me mala ir-
 ruerunt: Paradiso extarbatus, à Deo pro-
 fugus, pudore plenus latebras captavi.
 labor, dolor, mœror, pavor, lacrimæ, ca-
 lamitates, mille miseræ fatigare me
 cœperunt, vos sentitis, quotquot ex mea
 familia estis, & quod finis ærumnarum
 esse creditur mors, sæpe est initium, &
 quidem æternarum. O mei filii, meo ve-
 stroque damno sapite, & vel unum hoc
 à me discite, P E C C A T V M O D I S S E.
 En prorumpentem juxta me flammam;
 hæc eodem quo peccatum tempore cœ-
 pit urere, nunquam in æternum extin-
 guenda, omnia alia supplicia in levi po-
 nenda sunt, & brevi finiuntur, hæc reos
 semper cruciabit; sed eam evadere jam
 pos-

possumus, modo ipsi velimus. ultra quinque millia annorum mihi meisque liberis omnibus porta cœli occlusa fuit: nunc referata est per illum, qui, quod ego liber male rapui ex arbore, ipse suffixus in arbore, totum liberalissime persolvit, & nobis omnibus *moriendo restituit rem.* cunctis jam cœlum patet, sed eo non ducit nisi via pœnitentiæ, non admittit nisi porta crucis: qui hac via, & per hanc portam venit ad gaudia, securus venit, & certus habitationis æternæ: non excludetur illinc amplius: nemo illic lædi potest aut lædere. Ô posteri, Æ T E R N I T A T E M cogitate, brevi immortales futuri, aut inter damnatos, aut inter beatos. Hæc ad posteros monita sunt Adami, qui,

Quam meruit pœnam solus, digestit in omnes.

Thomas Morus, Angliæ Cancellarius, vir qua pleraque omnia summus, cum re nulla flecteretur ad assensum regis libidini præbendum, submissa est ad eum in carcerem uxor, si ea forte virilem animum, qua precibus qua lacrimis emolliret; preces ergo quam blandissimas admovere cœpit, & per sacra omnia rogare, ne se, ne liberos, ne patriam & vitam, qua multis annis insuper liceret frui, sic iret perditum. Cum verba lacrimis etiam commendaret, & plura de prolixiore vita ingereret; Et quâdiu (subjungit Morus) Ô mea Aloy-

*Thom.
Staples
in vita
illius
c. 16.*

126 C O N S I D E R A T I O
 sia , frui hac vita potero ? Tum illa : O
 mi optime marite, inquit, ipsis facile vi-
 ginti annis. Cui Morus : Vis ergo , in-
 quit, ut æternitatem viginti annis com-
 mutem ? næ tu imperita es mercatrix: si
 viginti annorum millia dixisses, aliquid
 tu quidem dixisses, & videri posses cum
 ratione insanire : sed hæc ipsa viginti
 millia annorum ad æternitatē quid sunt?
modicum & breve quid , punctum, mo-
 mentum, nihilum. Ideo ego carcerem,
 & quicquid malorum in me conjurarit,
 tota vita perpeti malo , quam Æternita-
 tis beatæ vel tantillam jacturam facere.
 Sic Æternitatis objectu & hunc arietē
 inconcussus sustinuit. Sed nigrum ali-
 tem jam consideremus.

I I I. *Corvus crocicans.*

Proxime hoc protoplasti cadaver,
 corvus appictus est, qui non leviter
 facit ad *Æternitatem* integre re-
 præsentandam. notum D. Augustini di-
 ctum est : *Cras, cras, corvi vox est, geme ut*
columba & tunde pectus. hanc fere ob
 causam , beatam *Æternitatem* plurimi
 amittunt , quod illam hodie quærendā,
 cras quæsituros se statuunt , nihil enim
 promptius in incertissimum C R A S re-
 jicimus ac pœnitentiam, quam ut à no-
 bis honesto nomine amoliamur, identi-
 dem promittimus :

Perf.
lat. 5.

Cras hoc fiet. idem : cras fiet, quid , quasi
magnum.

Nempe

*Nempe diem donas? sed cum lux altera
venit,*

*Iam cras hesternum consumpsimus. ecce
aliud cras*

*Egerit hos annos, & semper paulum eris
ultra.*

Ita C R A S illud tam longa sponſione cunctatur, dum vitæ tempus eripitur, & repente miſeri ad *Æternitatem* ſed horrendam & ſubterraneam devolvuntur. Ipſa eſt, ait Auguſtinus, quæ multos occidit, cum dicunt: C R A S, C R A S, & ſubito clauditur oſtium. Salomon identidem inſclamat: *Non tardes converti ad* Ecc. 5
dominum, & ne differas de die in diem, ſubito enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ diſperdet te. Vere dixit Romanus ſapiens, Seneca: Magna pars vitæ elabitur male agentibus; maxima nihil agentibus; tota, aliud agentibus: atque veluti Archimedes, dum Syracuſæ caperentur, domi ſuæ in pulvere circinum ſecurus rotabat; ita plurimi hominum, dum illorum æterna ſalus agitur, pulverem illi ſuum tractant vanis litibus, pecuniariis negotiis, & non profuturis laboribus diſtenti. *Æternitatem nunquam cogitant, aut rariffime, idque perfunctorie tantum, velut canes è Nil o bibunt.* O Martha, Martha, quam vane turbaris & diſtraheris in plurima *porro unum eſt neceſſarium, beatitudo, ſed non hæc brevis in terra, ſed illa in cælo* *Æ-*

T E R N A.

Antequam laborem sumamus, notam illam regulam sæpe applicamus, & nobiscum ipsi quærimus : Estne hic labor ad panem lucrandum ? An non potiori jure Christianus cujuscunq; operis iniurio, seipsum serius interroget : Estne hoc ad cælum lucrandum ; conducitne istud ad beatam Æternitatem promerendam ? sed nos has tales curas in aliud atque aliud tempus rejicimus, nimirum istud de labore nostro tunc quæsituri, cum non amplius poterimus laborare. Sed hoc omnium peccatorū est, ait Augustinus ; omnis peccator dicit ; *aliquando, sed non modo.* Ah, cur non modo, si aliquando ?

Dionysius Rex Siculus, Appollini auream chlamydē abstrahens : nec æstati, inquit, nec hiemi vestis hæc convenit ; in æstu gravat, in frigore non calefacit. sic multi, ait Ambrosius, cum anima sua ludunt, & cum Deo. juveni, dicunt, ad mundi leges vivendum est : ad calices & choreas, ad equos & palæstram exercitatus sit, aprico gaudeat & sociis : eremum & templa tetricis senibus permittimus ; & cum senectus adrepsit frigida, & morbida : Non hæc, inquiunt, à senibus postulanda ; per vires non licet : quies illis indulgenda : valetudinē curent, & satis agunt. ita & æstas ætatis nostræ transit, & hiems, & ad futurum æternum ver nihil laboratur. ergo dum tempus habemus, operemur bonū,
nec

nec per corvinū illud , C R A S, C R A S,
 & hodiernum, & crastinum, & æternū
 elabi sinamus. crastina dies non est no-
 stra, sed hodierna. *Ecce nunc, inquit Apo- Iac. 4.*
 stolus, *qui dicitis, hodie aut crastino ibimus*
in illam civitatem, & faciemus ibi quidem
annum, & mercabimur, & lucrum facie-
mus, qui ignoratis quid erit in crastino. quæ
est enim vita vestra? vapor est ad modicum
parens, & deinceps exterminabitur. Recte
 Messodamus, quod Guido Bituricensis
 narrat, invitanti ad epulum posteræ lu-
 cis: Mi amice, inquit, cur in crastinum
 vocas? ab aliquot jam annis, diem secu-
 turam mihi nunquam polliceri sum au-
 sus, quia in horas singulas mortem ex-
 pecto. Nemo certe mortem satis cavet,
 nisi qui semper cavet. nimis ille temera-
 rius est, & Æternitatis manifestus con-
 temptor, qui cum letali peccato it cubi-
 tum, & in plumas sese abjicit, totoque
 proflat de pectore somnum. Ah! quanta
 est humanæ mentis & cæcitas & te-
 meritas? quam frequens sit & crebra
 mors repentina, scimus; ipsos etiam ho-
 mines novimus, qui pridie valentes &
 sani cubitum ierint, mane inventi sint
 mortui, forsan è plumis, Deus scit, in
 flammis tracti: ipsi etiam vidimus, qui
 subita vi tacti, simul ægrotare cœperint
 & mori, intra partem horæ sani, ægro-
 ti, vivi, mortui. & tamen adhuc procras-
 tinamus, & de die in diem (parum est
 hoc) de anno in annum emendationem

130 C O N S I D E R A T I O
vitæ differimus, interim mors adest non
expectata, & toti nos tradit Æternitati.

Viriliter in se cunctabundam hanc
lentitudinem expugnans Augustinus :
Sentiebam, inquit, me ab eis teneri, &
jactabam voces miserabiles, Quamdiu,
quamdiu cras & cras ? quare non
hac hora finis turpitudinis meæ ? di-
cebam hæc & flebam amarissima con-
tritione cordis mei.

Magnus ille Antonius, teste D. Hie-
ronymo, suos ad virtutem exhortatus,
jugi meditatione agebat retinendum
esse monitum illud : Sol non occidat
super iracundiam vestram. Neque tan-
tum super iracundiam solem occidere
non debere dicebat, sed & super pecca-
ta alia omnia, ne unquam scelerum no-
strorum testes Sol & Luna discedant.

*Leon-
tius
Cyprio-
rum
Episc.
in vita
illius
c. 14.*

Ioanni Alexandrino Patriarchæ, liti-
gii quid fuerat, cum Niceta Patricio ur-
bis primate : ad forum res spectabat, in
qua ille potius pauperum, hic numerum
magis curam gerebat. Fuit ut unum in
locum convenirent, pacem, si qua ra-
tione possent, initari. clamatum est diu
acriter, nec sine stomachi aut bilis in-
dicio, neuter suas partes deserere æquum
censebat: ita in feras horas confictus
hic verborum abiit, nec amplius pro-
fectum est, quam ut animi paullo quam
antea essent offensiores. quando ergo
neutrius animus ad alterius condiciones
accedere voluit, discessum est lite pen-
dente

dente & integra. Patricius jure pecunia-
rio cedere iniquum putabat, Patriarcha
Dei causam sibi agere videbatur, nihilo-
minus tamen, cum jam abiissent, Pa-
tricius pertinaciæ seipsum damnans in-
tegerrimus Præsul: Nec in optima qui-
dem causâ (ait ipse secum) hanc infle-
xibilem iræ contumaciam Deo placere
putes: & jam etiam adulta nox immi-
net; itane solem super iracundiam no-
stram occidere sinemus? impiorum hoc
est, & contra præceptum Apostoli: nec
quievit optimus antistes, & quam pri-
mum sacerdotes primarios complures
ad Nicetam Patricium submitit, eique
renunciari jussit hæc solum: *Domine,*
Sol ad occasum est. Quæ paucula verba
Patricii animum improviso aggressu sic
immutarunt, & adeo pervicaciam om-
nem expugnarunt, ut turgentibus ocu-
lis prorupturas lacrimas ægre in statio-
ne contineret: nec distulit; abeuntes cle-
ricos è vestigio secutus, ad suum Pon-
tificem Ioannem, quam importunus tā
gratus irruit, & statim: Sancte Pater,
exclamat, in tua posthac ero potestate:
quo dicto in mutuos amplexus, & una
in concordiam iverunt ambo; ita pacem,
quam longa verborum velitatio nequirit,
unicum hoc dictum integravit: *Sol ad*
occasum est. Ita omnino, quisquis pecca-
ti mortalis conscius sibi est, vesperi hoc
ipsum sæpius apud se animo revolvat:
Domine, Sol ad occasum tendit; fortassis
& vita

& vita tua. atque si hac nocte moriaris, quod nec novum nec rarum est, in qua te futurum putas *Aeternitate*? divorum an damnatorum? Conscientia tibi tua hoc dicit; quare age quod agis, *Sol ad occasum tendit*, cave occidat super libidinem & luxuriam tuam, super tuam invidiam & blasphemiam, super detractionem tuam & furtum, super peccatum tuum mortale vel unicum. Deus bone, si vestis, si vultus, si pileus levi sorde maculetur, mox abstergimus aut eluimus; Ergo vestis aut pilei, ergo vultus maculam tolerare non possumus, & animi turpissimos nævos tamdiu toleremus? is dies, ea hora expiationis esto, quæ est peccati, agenda est pœnitentia, ait Ambrosius, non solum sollicitate, sed etiam mature, ne forte Evangelicus ille paterfamilias, qui arborem ficum plantavit in vinea sua, veniat, & querens fructum in ea, si non inveniat, dicat cultori vineæ, *succide illam*. hoc ultimum vulnus arbori inflictum, prorsus est immedicabile. ergo quibus licet, & dum licet, medeamur. ipsæ animantes hoc docent, cervus sagitta confixus, ad dictamnum notam sibi herbam properat. hirundo si pullos excœcaverit, novit illos oculare rursus de sua chelidonia. nos, heu, miseri pœne quotidie vulneramur, & sæpe letaliter, & tamen medicinæ cura nulla est. ad mensam, ad confabulationem, ad lectum, uti assue-

Lib. 2.
pœnit.
Cap. I.

vimus,

vimus, properamus: & quis ad pœnitentiam, ac confessionem?

Si tutelaris Angeli (nam & hi in hoc Æternitatis typo expressi adstant) monita audiremus, nunquam nisi prius Deo reconciliati cubitum abiremus, custos hic noster sæpius monet clepsydre ad finem defluentis, monet iudicii jam imminenti: at nos via, qua cœpimus, pergimus; fluat clepsydra, immineat iudicium, Orcus minetur, moneat Angelus, mors instet, nos vero pergimus, & in dulcem declinamus lumina somnum. Ô miser, quisquis es,

— *potes hoc sub casu ducere somnos?*

Virg. 4

potes Conscientiam peccati mortalis ream ad lectum deferre? potes in tanto æternæ mortis periculo soporem, mortis fratrem admittere? Possum, inquis, possum; nec aliquid mali mihi unquam evenit. ne fidas, unica hora evenire potest, quod mille horis non evenit; nondum evasisti, & cogita obsecro, quanto spatio anima tua distet à morte, ab inferis, ab æternitate: unico certe habitu, verissime tu quoque dices: Vno tantum gradu, ego, morsque dividimur. non magno apparatu opus est, ut mors te sternat, neque tota telorum pharetra exhaurienda, ut cor tuum transfigat: unius sagittulæ mucro vita te omni spoliabit. Ecce aura malignior & corruptior te afflat, vel humor aliquis è cerebro in pectus subsidit, vel aliquod ali-

cubi

Æn.

cubi ostiolum in corpore obsepitur, aut cordis calor subito suffocatur, aut arteriæ pulsus intercipitur, & totum tuum vivere concidit, tuque te prius ad æternitatem abreptum esse miraberis, quam metueres abripiendum. mille sunt non tantum tardæ, sed repentinæ mortis viæ. mors illa maxime improvisa est, cujus vita præcedens non fuit provida. mors impræmeditata, mors pessima: ideo salubriter consultum est omni ætati, ut omnem diem sibi credat ultimum, imo omnem horam putet extremam. Quot hominum subito sunt extincti, lapsu, laqueo, veneno, gladio, flammis, undis, leonis unguibus, aprorum dentibus, equorum calcibus? mille mortis causæ; quotquot corpori sunt, non dicam sensus, sed & pori, tot & morti sunt fenestræ, per quas irreat & jugulet. Natus es, ait Augustinus, certum est quia morieris: & in hoc ipso quia mors certa est, dies mortis incertus est. nemo nostrum scit, quam prope versetur terminus. *Nescio*, ait Iob, *quamdiu subsistam, & si post modicum tollat me factor meus.* media vita in morte sumus, quam in sinu semper circumgestamus, & cui exploratum est se ad vesperam victurū? huic hominum larroni, Morti dico, mille sunt nocendi artes, innumera fulmina, tonitrua, ignes Phrygii & Græci, sagittæ, gladii, falaricæ, falces, fundæ. exemplis opus non est quæ à priscis petamus, sat

recen-

recentium habemus: nonne multi, nobis non ignoti, dum dormierunt, in mortē ipsam obdormierunt, non excitandi ante supremum diem. non semper Mors nuncios aut Feciales mittit, qui adventum suum significant: sæpissime adest inexpectata, & sine omnibus cærimoniis inertem hominem invadit, sternitque. Vigilate itaque quia nescitis neque diem neque horam. Est quidem in inferno pœnitentia, sed non vera, & sera nimis. nunc tempestivus clamor est; *Facite fructum dignum pœnitentiæ.* Venit nox quando nemo potest operari: operamini ergo dum dies est. Dies, inquit Origines, hujus sæculi spatium est; qui quidem dies nobis longus, sed si cum Æternitate conferatur, est brevissimus, quam tamen dici brevitatem infinita sequitur Æternitatis prolixitas. Ô mi homo, tu præsertim, qui peccati gravioris conscius tibi es, *Æternitatis* ostium contemplare, & mortem cogita. incertissimum est quo te illa loco expectet, tu itaque illam omni loco expecta, qualem te invenerit Dominus cum vocaverit, talem pariter & judicabit.

Matt.

3.

Joan. 9

Orig.

homil.

10. in

Matt.

In omnibus operibus tuis, memorare novissima
tua, et in Æternum non peccabis. Eccli. C. 7.

MOMENTVM Vnde pendet
ÆTER NITAS

ET

VITÆ

MORTIS

Huc crux ducit ELIGE Huc voluptas.

ÆTERNITATEM cogitare, et mores nil
emendare, est cælo longum VALE dicere,
et inferos iam cominus salutare.

CONSIDERATIO OCTAVA.

*Quomodo Christianis non tam pingenda,
quam meditata sit Aeternitas.*

ORDO postulat, ut à psalte regio, aliisque æternitatem meditantibus, in nos ipsos descendamus, nobiscum ipsi habitemus, & saltem subinde domi, & apud nos simus; nimis procul à se suaque salute abit, qui quod transit, videt; æternorum obliviscitur.

Norunt jurisconsulti, jus illud quod de solis tribus obolis est, deserendum non esse, si jus sit perpetui & æterni census. magnum inesse censetur pretium tribus tantum quadrantibus, si singulis ii annis sint suo domino pendendi, tanti est rei vel vilissimæ perpetuitas. quod si jus trium obolorum persequeris, mi homo, & qui fit quod in hæreditate regni æterni adipiscenda tam socors sis & oscitabundus? De tribus obolis bellum alteri moves, & prolixum instituis litigium: cælum aliis rapiendum permittis: nimirum res vilis est cælum; certe apud te, qui tantum parum pro cælo laboras. omnia alia tanto quæris ambitu, tanto conatu & sudore: de æternis, ut quæ procul distare videantur, vix cogitare vacat, & cum vacat, non libet. res morosa vide-

138 C O N S I D E R A T I O
tur, mentis oculum fatigare in iis quæ
pervideri nequeunt. vicina & præsentia
magis delectant.

Hic si sapimus, mirabimur nostram
ipsi cæcitatem, aut verius insaniam,
quod cum in plerisque omnibus, præ-
fertim ubi pecuniaria causa est, veli-
mus esse certi, at vero cum de thesau-
ris æternis agitur, nulla quærat, cum
haberi possit aliqua certitudo, vel, ut
vocant, affecuratio. Quis mutuas dat
pecunias, qui non in vicem litteras po-
stulet, aut pignora? omnium hoc in-
ore est: Certus esse volo, cupio affecu-
rari; viam ibo tutiorem, aleam subire
non placet: præsentia & certa ubique
præpollent incertis & longe diffitis;
melior est passer unus in manu, quam
decem aut viginti in tecto: charior no-
bis est regulus in cavea, quam aquila
in nubibus. nimirum cum Plauto sen-
timus, & tum credunt manus nostræ
cum sunt oculatæ. Itane, ô mortales,
certitudo vobis quæritur rerum incer-
tissimarum, & tunc maxime fallen-
tium, cum manu tenentur; de vita æter-
na tam non curatis esse certi? norunt
Christiani quam hic affecurationē aut
certitudinem posuerit Rex cœli, Chri-
stus: Si vis ad vitam ingredi, *serua man-*
data. Qui servat, ingreditur: res cer-
tissima, via securissima est: at vero qui
vel in unicum ex his præceptis peccat,
pœnitentiam insuper differt, nec eadē
qua

Matth.
19.
Luc.
c. 18.

qua peccavit hora, offenso se Deo reconciliat, is se suaque omnia, is corporis & animæ salutem æternam, aperto committit discrimini. tribus digitis (sed nec tantum) à morte abest, cum mille mortis causas intra se contineat, & tamen in illo damnationis statu temerarius persistit, in quo si mortem obiret, periret in omnem æternitatem. An non hoc est temerarie agere, & aleæ periculossimæ, quam facile vitare posset, æternas divitias committere?

Quod si tot anni in inferorum cruciatibus essent explendi, quot peccata quis patrasset, aut etiam quot horis vixisset, quam id esset tolerabile? at revera sic plures viverent inimici hostes Dei, si ad certos tantum annos ignis ille duraret; nam plurimi ne sic quidem terrentur, cum sciant supplicia illa æternum, & infinitos annos duratura, eaque esse tanta tamque immania, ut pars horæ in iis consumpta videatur annus. nam si conflaretur in unam quasi massam id quod homo centenis annis in hac vita perpeti potest, putasne annum unum apud inferos exigendum æquaret? sicarii, latrones, participes, & quorumcunque scelerum rei tri-duo aut quatruido omne sibi debitum supplicium exhauriunt: dirissime quidem torquentur, sed intra paucos dies omnis hæc stat torrura, & tota unius circumactu hebdomadis absolvitur. At

140 C O N S I D E R A T I O
vero damnatorum tormenta non uno
anno, nec sæculo uno alterove conclu-
duntur : Deus hos semper punit, neque
unquam satis punit, etsi tota puniat
Æternitate.

I. *Non rem tantum, sed & spem omnem,
Æternitas præscindit.*

SPes in hac vita sic habet, ut sæpe
sola hominem in miseriis soletur,
ad sublevandam enim hominum
lassitudinem, spe nihil est efficacius. &
divina lenitas plerunque aliquam in ad-
versis spem salutis reliquam facit.
ægrotō dum anima est, spes est. post
hanc vitam, hoc ultimum rerum ad-
versarum solatium damnatis penitus
ademptum est : spe sublata, sola remanet
æterna desperatio. Vidit & audivit

Dan. Daniel Propheta clamantem angelum:
v. 4. *Succidite arborem, & præcidite ramos ejus :
excutite folia ejus, & dispergite fructus ejus.
veruntamen germen radicum ejus in terra
sinite.* Florem, inquit Ambrosius, & fo-
lia decutit, radicem servat; deliciæ hîc
auferuntur, pœnæ infliguntur, spes ta-
men non adimitur : en, radix servatur,
spes manet. Apud inferos radicibus &
Malac. stirpibus evulsa est. Non relinquet eis
c. 4. germen, neque radicem, clamat Mala-
Job chias. Iobus etiam dolens : *Et quasi*
c. 19. *avulsæ,* inquit, *arbori abstulit spem meam.*
Prov. Spes impiorum peribit. Ergo dum pos-
v. 10. sumus,

sumus, sed simul etiam id quod debemus, speremus. Ovidius olim monet:

Omnia sunt hominum tenui pendentia filio,

Et subito casu, quæ valere, ruunt.

His ergo fidendum non est, nec sperandum in his. Bernardus viam monstrat meliorem, his verbis: Dicit fides, parata sunt magna, inexcogitabilia bona à Deo fidelibus suis: dicit spes, mihi illa servantur: jam tertia, charitas: curro ego, ait, ad illa. spes vera, uti D. Gregorius affirmat, in æternitatem animum erigit, & idcirco nulla mala exterius, quæ tolerat, sentit. Spes vera, omnia *modicum* quid, & *momentum* esse non nescit. Sed ô *momentum*, à quo tota pendet Æ T E R N I T A S! hora mortis & extremi agonis dies proprie *momentum* illud est, & illa pretiosa margarita, ob quam prudens mercator omnia vendit, ut illam emat. sed pauci norunt hujus unionis pretium. D. Hieronymus affirmat, & ; Pro æterna salute, inquit, omnis admodum homo negligens est, sed unde neglectus iste in re summi momenti? oculos miseri habemus imbecilles & malos. cominus satis videmus, eminus vix quidquam. de adultis & senibus non loquar: pueri puellæque à cunis recentes, & quibus nondum omnes dentes nati, vitiorum elementa accipiunt, & minimas avaritiæ fordes ediscunt: mox acquirendi docentur in-

*Serm.
10. in
Ps. 91.*

142 C O N S I D E R A T I O
fatiabile votum ; norunt itaque quid
lucro , quid crumenæ , quid penori fa-
ciat ; de mercimoniis loqui possunt , &
vina judicare , & vestium peregrinas
formas dictare norunt , nimirum :

Juven. *Hos monstrant vetula pueris poscentibus*
sat. 14. *assem ,*

Hoc discunt omnes ante alpha & beta
puella :

Inde fere scelerum caussa —

Inde etiam tanta rerum æternarum
aut inscitia , aut oblivio ; juvenes senes-
que numi pretium probe intelligunt ,
cœli & Æternitatis ignorant. Sed per-
gamus ulterius.

II. *Æternitas mare est , triceps hydra*
est , sed & fons est omnis gaudii.

EX te potissimum , mi Christiane,
qui concioni sæpe interes , sed for-
tasse raro attentus es , quæritur : Si
tu ad mare stes , illudque minuto co-
chleari exhaurire instituas , in proximū
à latere vicino rivulum , qui tamen ipse
etiam mare influat , & sic omnia quæ
mari ademeris , à mari reforbeantur : dic
jam , quamdiu in exhauriendo mari la-
borabis ? quod si dolio haurire liceat ,
& in flumen aliorsum derivatum effun-
dere , quot annis vel hac ratione haurien-
dum tibi esset , dum in alium alveum
mare transfunderes ? interea temporis
in flammis sedere , infandum esset tor-
men-

mentum, damnatis tamen gratissimum pactum, & moram dicerent non longam, modo demum sic finiendam, ut evadere liceret Æternitatem.

Finxerunt piisci tricipitem nescio quam hydram, cui resecto uno capite, mox aliud atque aliud subnasceretur; hydra hæc vere apud inferos est, si est uspiam, illic enim æternitas triceps, quæ ad pœnam damni, pœnam sensus, & vermem Conscientiæ nunquam moriturum, velut trigemina capita præfert. heu miseros nos & rerum maximarum improvidos, qui viam habemus tam brevem quam periculosam, in ea tamen adeo hilares sumus & petulanter læti, perinde atque si per paradisum & amœnissima tempe deambulemus, securi ab hostibus, jam jam in patria tuto locandi. Nescire tamen sine culpa non possumus, perventuros nos demum ad geminas portas duplicis Æternitatis, quarum illa beatorum, hæc damnatorum est; per harum alterutram ingrediendum, prout nimirum in via nos gesserimus.

Laurentius Justinianus hanc hilarem viatorum insaniam miratus: *O mortali-um, inquit, lugenda conditio, quæ cum sit exul à patria, exultat in via!* differamus tantisper vanissima gaudia, dum patriam contingamus, & hoc unum agamus, ut per illam admittamur portam, quæ principium est æternæ beati-

tatis. Creavit nos quidem Deus ad delicias potius quam ad labores, verum hinc neque locus neque tempus est deliciarum, sed laborum. Æternitatem Deus deliciis assignavit, hujus vero vitæ spatium ad delicias illas promerendas concessit. Et quo, inquis, obsequio eas promerebor? Oraculum nosti? Regnum cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. Cogita tecum: Egone violentus ille? nimirum in plumis, in poculis, in tripudiis, in deliciis. Ah! certandum est generose, currendum strenue, dum vivimus & vigemus, ut in ultimo vitæ articulo, in ipso Æternitatis horizonte, qui nos in perpetuum ab hac vita determinabit, & in aliam, quæ totius Æternitatis est, transcribet, de vita transacta gaudere, de futura optime sperare possimus. Laboremus ergo, laboremus, & vim nobis inferamus, sic latentem in tempore sempiternam quietem, & æternam sub paucis diebus occultatam gloriam assequemur.

Verum solidumque gaudium non in vanis his delectatiunculis, sed in æternis voluptatibus quærendum est. Ascendit hedera super caput Ionæ, ut esset umbra super caput ejus. *Et latatus est Ionas super hedera, latitia magna.* Et quidem est omnis hujus Mundi seu voluptas, seu vanitas? an non virens hedera, quæ textili silva per parietem inserpit, lætamque supra caput umbram expli-

Matt.
II.

Ion. 4.

explicat ? Lætantur opulenti lætitia magna, sub umbra suæ hederæ, suarum opum : lætantur gulosi & ebriosi sub umbra suarum mensarum : voluptuosi sub umbra deliciarum suarum. at extrema lætitiæ, luctus occupat. Paravit Deus vermem, & percussit hederam, & exaruit. ubi nunc, mi Iona, tua est hederæ, & ubi lætitia tua ? exaruit & illa, & ista. ita profus hederæ nostræ exarescunt, simulque cum illis omne illud umbratile gaudium. gaudium *Iob. 20* enim hypocritæ ad instar puncti est : æternorum bonorum gaudium est æternum.

III. *Æternitatis gustus quanti sit, illustri exemplo declaratur.*

Vidit hoc, & mature, Theodorus, *Vita S. annis adolescens, sed certe judicio senex, Christianis ortus parentibus.* Hic, die toti Ægypto festa, cum in amplissima parentum domo risus, cachinni, tripudia personarent, cum geniales mensæ ad epulas invitarent, ipse clauso sed casto ingemiscens vulnere, secum ipse sic exoptulare cæpit: Infelix Theodore ! & quod inde tibi lucrum, si mundum lucreris universum ? multa habes, & quamdiu habebis ? abundas, epularis, tripudias : & quamdiu hæc omnia ? equidem placeret & saperet hæc vivendi ratio, modo diu

placere posset & sapere. ecquid autem? delicias has retineam, perdam æternas? dic Theodore, num hoc Christianæ legis est, in terra sibi cœlum effingere, & per delicias ad delicias transire velle? aut ego me valde fallo, aut Christus per spinas eundum dixit. Abrumpe, & brevibus gaudiis præfer æterna. Dixit, & madentibus oculis in penetralem domum se recipiens, ibique solo se asterrens, sic precari cœpit: Deus æterne, cor meum tibi patet, meus ad te orator, meus est gemitus. quid à te petam, aut quo modo, vix ipse satis scio: hoc unum, ô mi Deus, unice deprecor, ne me mori finas æterna morte. Domine, tu scis, quia amo te, & cupio esse apud te, & laudare te æternum: domine miserere. Dum hæc orat, intervenit mater, & rubicundulos madidosque oculos curiosâ observatrix statim animadvertit, &: Vnde, inquit, hic mœror mi fili? & quæ hæc tua solitudo hoc die? jam mensa te vocat; tu unus desideraris. Cui Theodorus: Quæso te mater, inquit, meam à mensa absentiam honesto purga nomine: nauseanti stomacho cibum vel potum obtrudere, nec ipsa tu suâseris. Ita clementi dolo matrem à se removit, ipse solus cum solo Deo penitus in æternitatis adyta est ingressus, cœpitque vitæ suæ statum omnem attentâ cogitatione rimari; &, Quis (inquit ipse secum) ha-

Aenus fui, aut potius, quis deinceps
 esse volo, si quidem Æternitatis regno
 nolim excidere? Varia ad cœlum via
 est, alius hac it, alius alia, modo perve-
 niatur, quid refert qua? quando ta-
 men non omnes viæ similes, & nos quo-
 que dissimiles, deligenda cuique ea est,
 quam sibi novit commodam. Alia bre-
 vior, alia longior ac periculofior. Si ti-
 meam in longa ac periculosa, superest
 brevis ac secura, quam si eligam, sine
 dubio mecum gaudebunt angeli. At mei
 tristabuntur? initio quidem, postea ve-
 ro forsan & ipsi gaudebunt. Age Theo-
 dore, modo non in longum differ, &
 noli nimis cedere. Spero sane me fore
 fortem, ubi fortes adversarios invenero.
 quid si habiturus sim molles, blandien-
 tes, illacrimantes? hîc plus mihi me-
 tuo. Sed obfirma animum, & quam à
 natura flexilem habes, à Christo infra-
 ctum impetra. At quid si mater ubera
 ostendat? scis, quid S. Hieronymus di-
 cat; Ad vexillum crucis evola, virtus est
 in hac re esse crudelem. Aliam habes &
 majorem matrem, quæ sua pariter
 ostendit, & est illa patrona tua. Beatif-
 sima Virgo, quæ tibi deinceps instar
 mille matrum erit, si tu fueris ejus fi-
 lius. At res ardua est, hæc vitæ mutatio,
 præsertim in ipso ævi flore. Est ardua,
 fateor. Sed experientia loquitur; Ple-
 rique hoc ipso male Deo serviunt, quod
 sero serviant. rectissime omnium illi,
 qui

qui ab adolescentia Domini jugum portare didicerunt. At, delicate hactenus nutritus sum, nunc asperam vitam ingrediar: ferre potero? Spero, sed quam diu? in annum unum alterumve? hoc fatis non erit, ultra tendendum est, & ad finem vitæ. Perpende itaque, & aut non incipe, aut fini. Puto me in his superandis solum non fore, sed cum socio Deo. Verum id quidem est, at contra afflueta tendere difficillimum est. hactenus vitam duxi nobilem & liberam, nunc humilē & servilem ducam? quam diu ducam? non licet brevem hęc comœdiam cogitare, ut unum aut alterum diem hanc personam sustineam; hęc ultimus actus agitur, cum agitur anima. Longa erit theatri hujus molestia, & ad sericum aut purpuram redire non concessum, nisi ubi indueris immortalitatem & vestem gloriæ. ô Theodore, quid facies in hac tam diuturna scena? Ad alios actores attendam; inter ceteros video Christum Dei filium, ignobilem, humilem ac simplicem quævis servilia pati & agere; quid mihi faciendum, nunquid illo sum melior? At revera durum est in has sese angustias redigere, & quendam quasi carcerem ingredi: Vide, voluntas tua in posterum erit alterius, & facies quod volet alter. Hęc quoque quem sequar Christum habeo, qui non venit suam facere voluntatem, sed patris qui in cœlis est. Nec
 mibi

mihî difficile fuerit, alienum sequi ductum, si ducentem intuear. quis est, qui jubet? homo vocem profert, Deus imperat, cui si obedientiam non promitterem, deberem. At profecto nimis alta hæc philosophia est, à locuplete in pauperem transire vitam: quid facies? mendicandum tibi erit, qui mendicantibus dare poteras: delicias quas non habebis, noli quærere.

Quid tam diu mecum ipse litigo? quid fluctuo in hoc spei & timoris Euripo? exemplum domini mei non ante me cerno? non in oculis est Christus cruci suffixus, illusus, infanda passus? Ille, cœlestibus relictis thesauris in hanc inopem venit terram. quid habuit? ortus & occasus ejus ostendunt; in illo non habuit, quo diverteret, in hoc non habuit quo se tegeret: Nudus obiit. Per vitam qualis? in fuga, in itinere, in siti, in æstu: quam agendo indefessus, quam patiens perferendo! quæ docuit, hæc & fecit. Quis tam attentus ad paupertatem, tam promptus ad labores, tam mitis ad contumelias? Istius me ducis pudeat, inter hujus me comites censerî erubescam? aut Theodorus non ero talis, qualem me esse vult dominus meus I E S U S. paratus sum amore illius & algere, & esurire, & sitire; paratus contemni, vinciri, uri, secari: brevia sunt hæc, nec possunt esse diuturna: sola Æternitatis vel gaudia

dia vel tormenta vere sunt diuturna. ite caduca, flocci vos facio, sola mihi in voto est ÆTERNITAS.

Adeo incaluit hoc cogitationem æstu, ut jam solam arderet Æternitatem in cælo. Itaque decrevit, numis, parentibus, deliciis longum & æternum dicere V A L E. firmando huic suo decreto non tam præcipitanter egit, quam constanter. non statim is fuit qui esse cupiebat, sed tandem fuit, hoc est, Pachomii discipulus. Tragœdia hunc prologum non una est secura, sed contra morem tragœdiæ, post triste principium læto exitu. Ita Theodorus, ipsis Æternitatem medullis combiberat, ut mundo fieri fabula non recusaret, modo ille non crederet cum mundo fabulam esse Æternitatem.

Vultis, mei Christiani, à Theodoro, imo à magno Paulo, imo ab ipso Christo audire verbum verum & serium? Sic plerique vivitis, ac si fabula sit omnis Æternitas. Lata porta est & spatiosa via, quæ ducit ad perditionem, & multi sunt qui intrant per eam: certe non intraturi per hanc, si crederent, illic qua intrarunt, æternum se permanfuros. ita vobis pia fabula est Æternitas. At credimus (dicetis) Æternitatem, speramus, cupimus. Quæso vos, quantilla hæc spes, aut fides, quam frigida hæc est cupiditas? præsens voluptas, moneta in manu, blandimenta carnis tam ingeniose

niose fallunt multos , ut in eis omnem Æternitatis amorem suavi oblivione paulatim extinguant. Millies quidem clamatur : *Hæc dicit dominus , hæc præcipit Deus* : millies hoc auditur , sed & millies negligitur. dicat dominus , præcipiat Deus , hæc via nobis placet , *post Hiero- cogitationes enim nostras ibimus , & unus- c.18. quisque pravitatum cordis sui mali faciemus.* Ideo hæc dicit dominus : *Interroga- Prov. te gentes , quis audivit talia horribilia ? an c.1. illi sine Deo populi , si hæc Æ T E R N I T A T I S* arcana scissent , eadem sic contempserint ? Bene est , mei mortales , clamavi , & non audistis ; vocavi , & renuistis ; extendi manus meas , & non aspexistis : ego quoque in interitu vestro ridebo , cum irruerit repentina calamitas , & interitus quasi tempestas ingruerit ; cum tota vos opresserit Æ T E R N I T A S . Si vos hoc in statu mors feriat , jam lata est sententia , jam clausa est janua : abite , æternum miseri , æternum damnati.

Evigilate itaque , Christiani , evigilate : ad januam stat judex : momento fiet quod tota doleat æternitas. Magnus ille Antonius in quadam ad suos concione : Hic , ait , mei fratres , sunt æqualia rerum pretia , in vendendis rebus & emendis. tu mihi decem das aureos , tantivis pretii ego tibi do aromata. quinquagenos ego tibi florenos numero , tantidem tu mihi frumentum
repen-

rependis. alia longe ratio est, in iis, quæ æterna sunt, comparandis. æterna vita, vili prorsus stat pretio : obolus uiculus cum toto auri milione iustius comparari potest, quam omnis labor noster cum cælesti beatitudine. in psalmis le-

Ps. 89. go : Dies vitæ nostræ septuaginta anni, si multum, octoginta : quidquid reliquum est, labor & dolor : quocirca si octoginta, aut si centum ut plurimum annis Deo fideliter & ferventer servierimus, omnium sæculorum regnum obtinebimus, & non centum duntaxat annis regnabimus: cælum hæreditabimus, non terram. Ergo, filioli, non vos aut tædium fatiget, aut vanæ gloriæ delectet ambitio. non enim sunt condignæ passiones huius temporis, ad superventuram gloriam, quæ revelabitur in nobis. nemo, cum mundum deseruerit, ingentia se reliquisse arbitretur, omnia enim terrarum spatia ad cælorum infinitatem comparata, brevia sunt & angusta: & licet opus nostras retineamus, lege mortis ab illis divellemur invitum. quin ergo virtutem teximus è necessitate, vel brevi amittenda, sponte amittimus uti exigua, maxima recepturi?

In S. hæc fusius narrat Athanasius.

*Anto-
nii vi-
ta c. 15*

S. Pachomio usitatissimum fuit, & perpetuum, ut, quotiescunque mentem illicita titillaret cogitatio, eam Æternitatis memoria repelleret : recurrenti opponeret æternas pœnas dolores

sine

fine fine urentes, ignem inextinguibilem, & vermem nunquam omnino morientem, quare considerationem istam hic ipse D. Pachomius verbis suis finiat: Ante omnia, inquit, præ oculis habeamus diem ultimum, & momentis singulis supplicia timeamus dolorum **Æ T E R N O R V M.**

Ipsi gloria, et nunc, et in diem **ÆTERNITATIS**
Amen. 2. pet. 3.

Quoniam ibit homo in domum **ÆTERNITATIS** suæ. Ec.
Heu disparem **ÆTERNITATIS** domum: alterutra habi-
tanda est: aut gaudendum in cælo **ÆTERNVM**, aut
ÆTERNVM in Tartaro arendum.

CONSIDERATIO NONA.

*Conclusiones aliquot dictorum de
Æternitate.*

I Conclusio.

NON tantum non eloqui, sed nec cogitatione satis assequi potest ullus hominum infinitam **ÆTERNITATIS** longitudinem. Inter hominem verum & sculptum, ignē verum & pictum maxima est differentia, & tamen etiam hæc suo sibi modo simillima dicuntur: at inter nostrum & tartareum ignem, inter nostros & tartareos dolores nulla est, nulla penitus comparatio, nam illorum mensura **TEMPVS** est, istorum **ÆTERNITAS**. Christus id in palmite eleganter exprimens: *Si quis, inquit, in me non Ioan. manserit, mittetur foras sicut palmes, & a. c. 15. rescet, & colligent eum, & in ignem mittent, ET ARDET.* hęc **ÆTERNITAS** brevissime, unico nimirum verbo, & optime descripta est: omnia alia Christi verba futuri habent discrimen; arescet, colligent, mittent; non ardebit, sed **ARDET.** iste damnati hominis status erit: ibunt mille anni, **ET ARDET:** iterum mille anni transibunt, **ET ARDET,** sicut in principio: iterum atque iterum milleni anni

156 CONSIDERATIO
 præteribunt, ET ARDET, sicut cœ-
 pit: quod si post aliquot annorum mil-
 liones quærat; homo ille ante tot
 millia annorum damnatus, quid facit,
 quid eo fit? responderi aliud non po-
 terit quam hoc ipsum, ARDET, ar-
 doribus continuis, infandis, æternis:
 ex ævo in ævum sic erit. In hunc lo-
 cum pulchre Augustinus: Vnum de
 duobus palmiti congruit, aut vitis aut
 ignis: si in vite non est, in igne erit;
 ut ergo in igne non sit, in vite sit.

Tract.
 81.
in Io-
annem.

II Conclusio.

SI scirent, qui in peccato mortali
 sunt, quam vicini sint ÆTERNI-
 TATI, & tormentis æternis, cum
 possint unico Dei nutu (sic loquimur)
 morti, & ab hac diabolo tradi, totum
 Hispaniarum regnum, omnes Asiæ the-
 sauros, totum mundum donari sibi nol-
 lent ea lege: ut vel unicam horam con-
 fessionem & pœnitentiam differrent,
 multo minus ut cum peccato tali, cu-
 bitum facerent. Quid enim prodest
 homini si totum mundum lucretur, ani-
 mæ vero suæ detrimentum patiatur?
 Omnia si perdas, ô homo, animam ser-
 vare memento. Omnia pæne membra
 amisit Arialdus, Mediolani diaconus,
 homo patria nobilissimus, nam Mar-
 chionis frater fuit, sed & vita sanctissi-
 mus, ut qui constantissime hæreticis,
 aliisque flagitiosis hominibus restitit,
 demum

Matt.
 16.

Syrus
presbyt.
in ejus
vita, ad
Rudolp.
abb.
Vallis
ymb.

demum ad necem ductus est : aures ei præsectæ , superiora labra mutilata, præcisæ nares, lingua sub gutture evulsa, oculi effossi, dextra amputata, taceo cætera : hic Divus in corpore vere perditissimo servavit animam ; & vitam ut acquireret , vitam perdidit. Anno à pariente Virgine , millesimo sexagesimo sexto.

Hic talis generosus athleta , Æternitatis suæ memor (uti Seneca loquitur) in omne quod fuit, futurumque est omnibus sæculis , vadit. Præclarissime dixit Augustinus : Quid ergo faciamus Patres , nisi ut, dum tempus est , vitam mutemus, & facta nostra, si quæ sunt, corrigamus? Ut quod sine ulla dubitatione venturū est peccatoribus, nos nō inveniat super quos veniat : non quia non erimus, sed ut non tales inveniat, quilibus venturum esse prædictum est. Tutum quod audivimus per scripturas, vox est Dei dicentis , **O B S E R V A.** Et totum quod patimur , tribulationes in hac vita , flagellum Dei est corrigere volentis , ne damnet in fine. Quasi dura sunt , molesta sunt, horrent quando narrantur ; quæ quisque gravia valde patitur in hac vita, in comparatione æterni ignis , non parva, sed nulla sunt.

III Conclusio.

PArs magna Christianorum , etiam Catholicorum gehennæ & cæli Æ-

TERNITATEM esse non credunt,
 certe aliter viverent, si id vere crede-
 rent. In hos illud convenit: *Filius ho-*
minis veniens, putas fidem invenit in terra?
 Sunt qui videri velint id credere: verbis
 ajunt, factis negant. ÆTERNITA-
 TEM aut nunquam, aut rarissime co-
 gitant, & cogitant tantum, non per-
 pendunt, non inhærent, non exami-
 nant, intellectum & voluntatem non
 concitant, imaginationi nil imprimunt:
 vix incipiunt, & mox alio evagantur,
 & si quid forsan scintillæ bonæ ex hac
 cogitatione natum est, id omne protin-
 us curis, negotiis, voluptatibus, velut
 aqua suffocant. Ita plurimi clausis ocu-
 lis, & obturatis auribus, viam ineunt
 ÆTERNITATIS ad mortem; quod
 S S. Patres in Evangelico epulone ob-
 servant, eum tunc primum levasse ocu-
 los, cum esset in tormentis: tota vita
 oculos habuit clausos, maxime paupe-
 ribus, sed & omni pietati: apud infe-
 ros primum aperuit, sed nimis sero. Nec
 est quod miremur, multos ita cæcos
 manibus & pedibus properare in do-
 mum æterni luctus: via admodum am-
 pla est, amœna, lata, plana: in via hac
 nemo errat, sed in viæ fine: via pluribus
 placeret, sed displicet, terretque viæ ter-
 minus: ideo prudenter malunt viam ali-
 quamdiu asperam, quæ tamen ducat ad
 hospitium perpetuo beatum, quam viam
 brevi amœnitate ridentem, sed quæ du-
 cat

cat ad carcerem, perpetuis lacrimis & cruciatibus destinatum. Vere Iob : *Sic-Iob. 7.*
ut, inquit, consumitur nubes & pertransit,
sic qui descenderit ad inferos non ascendet, nec
revertetur ultra in domum suam, neque co-
gnoscet eum amplius locus ejus.

IV Conclusio.

Quisquis subinde serio in **Æ T E R-**
N I T A T I S cogitationem de-
 scendit, is non tantum non licen-
 ter & petulanter vivere, sed nec effuse
 sæpius ridere & cachinnari deprehen-
 detur: quotquot ex mortuis, alterius
 vitæ rationem inspexerunt, & redivivi
 ad nos redierunt, non facile risisse visi
 sunt. Id singulariter in illo Christi ami-
 co è Bethania Lazaro est observatum.
 Potuerunt hi omnes cum Ecclesiaste de
 se affirmare : *Risum reputavi errorem, & Eccli.*
gaudio dixi, quid frustra deciperis? Iure c.2.
 timidum in hoc fatetur se Cyrillus
 Alexandrinus, & ; Gehennam, inquit,
 timeo quippe interminatam, pestiferum
 vermem formido, quippe perennem.
 Utinam saperent & intelligerent, ac no- *Deut.*
 vissima providerent ! Quæ hæc **Æ T E R-** 32.

N I T A T I S cogitatio ad meliora non
 impellit (dicam breviter, sed dicam ve-
 re) aut is fidem non habet, aut, si fidem
 habeat, cor certe & sensum non habet.
 Non absurde olim vir doctus affirma-
 vit, nuptias esse brevem & lætam can-
 tionem, sed habere longum & mœstum

epiphonema. Sic verissime dicemus : Peccati voluptas omnis brevis & hilaris est cantiuncula , sed longissimum habet & tristissimum epiphonema , tormentum *Æ T E R N V M* : ô *Æternitas* , ô *Æternitas* , *Æternitas* !

V *Conclusio.*

Cum de *Æternitate* sermo est , nemo nimium dicere , aut rem nimium augere potest : quicquid dicitur , nulla est hîc exaggeratio , nulli nimis extensi numeri , semper minus dicitur , quod de infinito & æterno dicitur. Nam hoc habet *Æ T E R N I T A S* , integra est quicquid inde demas : dematur tot anni quot sunt stellæ cæli , guttæ maris , arenæ granula , folia arborum , terræ gramina ; adhuc tota est : addantur tot , non erit major ; quamdiu Deus erit , tamdiu damnatos puniet. Hoc aliquot similitudinum umbris supra demonstravimus ; addamus nunc aliam

Bonar. de Inf. c. 49. è D. Bonaventura. Si damnatorum quispian iam ita ploraret , ut singulis centenis annis , non nisi unam lacrimulam funderet : hæc autem guttulæ tot annorum centuriis asservarentur , ut demum mare aliquod æquarent ; eheu , quot annorum milliones erunt revolvendi , dum vel rivulus , ne dicam Oceanus fiat : & tamen tunc vere dici poterit : *Æ T E R N I T A S* primum incipit : sed fiat hoc iterum , & alius seu fluvius , seu mare ,
ex

ex his tam raris guttulis colligatur, iterum toto illo tempore exacto dicendum erit, nunc incipit **Æ T E R N I T A S**, & sic deinceps in *infinitum*. Nihil hinc est quod quis addubitet, nam finiti ad infinitum nulla est proportio. At hoc nobis ideo mirabile videtur & incredibile, quia id imaginatio nostra non capit; nequit assequi tam remota; non penetrat hinc, infinitum est, impenetrabile est; & hæc etiam causa aliqua, quod intellectus noster ad cogitandam **Æ T E R N I T A T E M** tam difficulter adducatur, quia erubescit quodammodo, aut indignatur, in eo se fatigari, quod penetrare non possit: sed huic malæ verecundiæ cedendum non est, impellendus & cogendus est intellectus ut saluberrimam hanc cogitationem quotidie suscipiat, & saltem in his talibus similitudinibus perpendendis sese exerceat, nunquam errabit, nunquam nimis multos, nunquam tot annorum milliones cogitabit, quin sint plures atque plures in infinitum; res hæc certa est & extra controversiam.

Daniel vates quo **Æ T E R N I T A T I S** incomprehensibilem extensionem melius efferret, hoc pronuntiavit: *Qui au. Dan. tem docti fuerint, fulgebunt quasi splendor 12. firmamenti, & qui ad justitiam erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas Aternitates.* Quod ita enunciavit, ac si dixisset: Ad explicandam **Æ T E R N I T A T E M**

verba non suppetunt ; non possum plus dicere, etsi plus esset dicendum. in quo tamen, auxesin duplicem verbis addidit Propheta , cum Æ T E R N I T A T E S dixit, & P E R P E T V A S : & quidem, si una est interminabilis , quid erunt duæ , decem, centum, mille , imo perpetuæ ? quod si annum, aut annos M A G N O S millies multiplicatos Æ T E R N I T A T I conferamus , ecquam illius partem explicabimus ? ajunt octavum cælestem orbem plusquam lentissime moveri, & licet quotidie primi mobilis raptu circumvolvatur, suo tamen motu non nisi singulis triginta sex millibus annorum, in orbem plene circumvolvendum ; & hoc temporis spatium, *Annum Magnum, annum vertentem & Platonicum* appellant: comparemus hoc totum cum Æ T E R N I T A T E , & ad illam non nisi momentum, instans , horologii minutum erit. Vere dixit Boëthius : Instās seu punctum temporis, & decem millia annorum, sibi similia sunt, quam decem millia annorum & Æ T E R N T A S .

I. Ep. S. Ioannes : *Filioli, inquit, novissima hora*
 c. 2. *est.* & tamen hoc ante mille sexcentos
 In Ps. annos dixit. Verissime ergo dixit D. Au-
 145. gustinus : Omnis res quæ finem habet, brevis est. Æ T E R N I T A S in verbo, quatuor syllabis constat , in se sine fine est. Ama æternitatem ; nullo fine regnabis cum Christo , si finis tibi Christus est.

VI *Conclusio.*

Credibile non est hominem, præ-
 fertim prisca religione imbutum,
 tam impotentis & effrænati ani-
 mi reperiri (modo non vivat ut pecus,
 & studio in præceptis eat, nam, Impius *Prov.*
 cum in profundum peccatorum vene- *c. 18.*
 rit, contemnit) qui si semel de die, vel
 horulæ partē huic **ÆTERNITATIS**
 meditationi tribuat, imo si quavis heb-
 domade vel semel de **ÆTERNITA-**
TE serio cogitet, non mutet viam in
 longe meliorem, & homo fiat alius, è
 superbo submissus & modestus, ex ira-
 cundo mitis & mansuetus, ex impuro
 castus & continens, ex ebrioso tempe-
 rans & sobrius: imo hictalis, vere re-
 ligiosus fiet, animo certe, si non veste.
 Sed non raptim, non obiter & perfun-
 ctorie hîc transeundum: trutinanda res
 est & perpendenda, affigenda est cogi-
 tatio, & animo revolvendum identidem
ÆTERNVM, ÆTERNVM, Æ-
TERNVM, quod nunquam habebit
 finem, nunquam, nunquam; quod sæ-
 culis innumeris, incomprehensibilibus,
 infinitis durabit, & non cessabit unquā
 durare. Hoc, inquam, attentius confide-
 randum, & velut cibus ruminandum:
 cibus etsi pretiosus & salubris, si non
 teratur dentibus, & digeratur, venenum
 est, non alimentum; omnis generis mor-
 bes creat, hæret aliquamdiu in corpo-
 re,

164 C O N S I D E R A T I O
 re, sed nil boni succi generat. ita prorsus salubres sunt & sanctæ cogitationes de morte, de iudicio, de cælo, de inferis, longe tamen saluberrima est cogitatio de Æ T E R N I T A T E, quæ merito dici potest quinta essentia: sed hæc veluti pretiosus cibus, non ingerenda tantum, sed & digerenda est. Homo solus, curis vacuus, attentus, hæc talia inter se conferat; quod nisi fiat, pæne omnis rerum divinarum lectio, & auditio erit sine fructu, & in ventos dabitur. Multi conciones multas audiunt, quædam & ipsi legunt, vix quidquam inde proficiunt, quia nec lecta nec audita expendunt, transeunt omnia, & antequam in opus prodeant, elabuntur: immorandum est non nihil auditis & lectis, & voluntas iis erudienda: hoc à Beatissima Virgine Dei matre discimus:

Luc.
c. 2.

Maria autem conservabat omnia verba hæc, conferens in corde suo.

V I I *Conclusio.*

Nemo credit, aut certe nemo intelligit & perpendit, hæc Christi clarissima verba: *Intrate per angustam portam, quia lata porta & spatiosa via est quæ ducit ad perditionem, & multi sunt qui intrant per eam. quam angusta porta & arcta via est, quæ ducit ad vitam, & pauci sunt qui inveniunt eam!* & repetit hoc idem per os D. Lucæ. *Contendite intrare per angustam portam, quia multi,*
dico

Matt.
c. 7.

Luc.
13.

dico vobis, quarent intrare & non poterunt.

Quicumque, ait Augustinus, irridet hanc fidem, ut ideo putet non sibi esse credendum, quia non videt: quando venerit quod non credebat, erubescit, confusus separatur, separatus damnatur. *Serm. 64. de verbis Dom.*

Refert Hieronymus Platus, non longe post institutam à D. Francisco novam familiam, Bertoldum ejusdem familiaris virum insignem, ea dicendi vi atque libertate, contra certum quoddam vitium, pro suggestu differuisse, ut femina ejus sibi conscia, in mortuam conciderit; mox universa concione in preces procumbente, exanimem revixisse, & cur in vitam redire sit iussa, & quid in orbe alio viderit, in hunc modum narraffe: Cum starem ad tribunal Dei, steterunt una mecum sexaginta millia animarum, quæ ex omnibus mundi partibus, diverso mortis genere ad judicem evocabantur: ex omni hoc numero tres solum piacularibus flammis sunt addictæ, in reliquas omnes æterni supplicii lata est sententia. Eheu! huic feminæ narrandi non crederem, nisi prius credidiffem Christo tam serio affirmanti: *Lib. 1. de bono stat. relig. c. 5.*

Spatiosa via est, qua ducit ad perditionem, & multi sunt qui intrant per eam: arcta via est qua ducit ad vitam, & pauci inveniunt eam. Quis vero credat, non sexagenis, sed tot aliis millenis millibus hominum æternum supplicium à Deo decretum esse, nisi hoc persuaderet summa

Matt. cap. 7.

ma & infinita Dei majestas, & peccati contra hanc inexplicabilis malitia, & divinæ scripturæ apertissima testimonia.

Iob.
c. 10.
Cap.
25.
Offic.
mort.

Iobus trepidat : *Vbi nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat.* Matthæus affirmat : *Discedite à me maledicti, in ignem æternum.* Ecclesia pronunciat : *Peccantem me quotidie & non me pœnitentem, timor mortis conturbat me, quia in inferno nulla est redemptio, NVLLA, NVLLA;* sed nec ulla consolatio, nec aquæ guttula, extremo digito pendula, illuc inferri permittitur. Quod si & ii, qui in gratia Dei vivunt, bonæ mentis & voluntatis homines satis caperent, quantis tormentis essent die judicii, per judicis sententiam liberandi, & quantis gaudiis æternum permanfuris cumulandi, nec horam quidem differrent, quin vana vanis, mortuos mortuis, & suis mundum amatoribus relinquerent, & ipsi eam potissimum religionem amplecterentur, in qua Deo maxime placerent, Deumque plurimū & amarent & laudarent per omnem vitam, ob illud conferendum sibi æternum, duplex beneficium, in liberatione à gehenna, in donatione paradisi. Affirmat hoc D. Gregorius : Mala, inquit, vitæ præsentis tanto durius animus sentit, quanto pensare bonum, quod sequitur, negligit : & quia non vult præmia considerare quæ restant, gravia æstimat esse quæ tolerat. At si semel quisque ad æterna se eri-

Iob.
10.
moral.
c. 10.

gat, atque in his quæ incommutabiliter permanent, oculum cordis figat, prope nihil esse hoc conspicit, quicquid ad finem currit. Idem: Carmen in nocte, *Zib.*
 inquit, est lætitia in tribulatione. Quia *26.*
 etsi pressuris temporalibus affligimur, *mor.*
 spe tamen de æternitate gaudemus. *102. in*

Eodem prorsus modo ratiocinatus est *c. 35.*
 disertè Augustinus: Cum attenderis, *Iob.*
 inquit, quid sis accepturus, omnia tibi *In*
 erunt vilia quæ pateris, nec digna æsti- *Psal.*
 mabis pro quibus illud accipias; nam *36.*
 utique fratres, pro æterna requie, labor
 æternus subeundus esset: æternam felicitatem accepturus, æternas passiones sustinere deberes. Sed si æternum sustineres laborem, quando venires ad æternam felicitatem? ita si ut necessario temporalis sit tribulatio tua, qua finita venias ad felicitatem infinitam. & Appende mille annos contra æternitatē: quid appendis cum infinito quantumcunq; finitum: decem millia annorum, decies centena millia, si dicendum est, & millia millium, quæ finem habent, cum æternitate comparari non possunt. Huc accedit, quia non solum temporalem voluit laborem tuum Deus, sed etiam brevem: aliquot duntaxat dieularum est tota vita hominis. Licet ergo quis per omne vitæ spatium laboribus, ærumnis, doloribus variis atteratur; carcerem, & plagas, famem & sitim nullo non die toleret ad diem usque ultimam; exigui
 tem-

temporis molestiã subiisse dicendus est: pauci dies sunt tota vita hominis, & levis & brevis labor est, quo transacto, regnum æternum succedet, sine fine felicitas; veniet æqualitas angelorum, veniet hæreditas Christi, veniet cohæres Christus. pro quanto labore quantum mercedem accipimus?

In Idem Augustinus alibi: Nimis profundæ factæ sunt cogitationes Dei. ubi *Pf. 91.* est cogitatio Dei? ad præsens habenas laxat, sed postea astringet. Noli gaudere ad piscem, qui in esca sua exultat, nondum traxit hamum piscator: nam ille jam habet hamum in faucibus, & quod tibi videtur longum, breve est: omnia cito transeunt. Quid est longa vita hominis ad Æternitatem Dei? vis esse longanimis? vide Æternitatem Dei: nam attendis ad dies tuos paucos, & diebus tuis paucis vis impleri omnia? ut damnentur omnes impii, & coronentur omnes boni; istis diebus tuis vis hæc omnia impleri? implet ea Deus in tempore suo: æternus est, tardat, longanimis est: tu autem dicis: Ideo ego non sum longanimis, quia temporalis sum. Sed in potestate habes: junge cor tuum æternitati Dei, & cum illo æternus eris. Si jam Christianus es, & bene eruditus, dicis: Deus judicio suo reservat omnia. Boni laborant, quia flagellantur ut filii, mali exultant, quia damnantur ut alieni. Duos filios habet homo; alterum
casti-

castigat, alterum dimittit; facit unus male & non corripitur à patre: alter mox ut se moverit, colaphis cæditur, flagellatur. Vnde ille dimittitur, & ille cæditur? nisi quia huic cæso hæreditas servatur, ille autem dimissus exhæredatus est: videt eum non habere spem, & dimittit eum, ut faciat quod vult. Puer autem qui flagellatur, si cor non habuerit, & imprudens fuerit & stultus, gratulatur fratri suo qui non vapulat, & gemit de se, & dicit in corde suo: Tanta mala facit frater meus; quicquid vult facit, contra præcepta patris mei, & nemo facit illi durum verbum, ego mox ut me movero, cædor. Stultus est, imprudens est: attendit quid patitur, & non attendit quid illi fervetur.

His, ex eodem sanctissimo & doctissimo præfule, recte jungamus ista; *In Psal.* tanquam hæctenus dictorum epitomen. *93.* Qualis misericordia Dei? non dicit, decies centena millia annorum labora: non dicit, vel mille annos labora: non dicit, quingentos annos labora: cum vivis, labora: in paucis annis, inde jam requies erit, & finem non habebit. Et paucos annos laboras, & in ipsis laboribus non deest consolatio; non desunt gaudia quotidiana. Sed noli gaudere in sæculo: gaude in Christo, gaude in verbo ejus, gaude in lege ejus. Verum est ergo quod dixit Apostolus: Etenim quod ad præsens est, tēporale est, & leve tribulationis

170 C O N S I D E R A T I O
tionis nostræ, juxta incredibilem modū,
& in incredibilem modum æternum
gloriæ pondus operatur in nobis. Ecce
quantum pretium damus, quodammo-
do unam filiquam, accipiendos thesau-
ros sempiternos: filiquam laboris, ad
requiem incredibilem. Gaudes ad tem-
pus? noli ibi fidere: tristis es ad tem-
pus? noli desperare, non te corrumpat
felicitas, & non frangat aduersitas, pro-
mittit Deus vitam æternam, contemne
temporalem felicitatem: minatur ignem
æternū, contemne dolores temporales.

Serm.
64. de
verbis
Domi-
ni.

Concludamus hæc cum eodem divi-
no scriptore: Ergo amemus vitam æter-
nam, & ex eo noverimus quantum pro
vita æterna laborare debeamus, cum vi-
demus homines amatores præsentis vi-
tæ temporalis atque finiendæ, sic pro
illa laborare, ut quando venerit metus
mortis, quicquid possunt faciant, non
ut auferant, sed ut differant mortem.
Quantum laborat homo, quando mors
imminet, fugiendo, latendo, quicquid
habet, dando, & se redimendo, laboran-
do, cruciatus molestiasque sustinendo,
medicos adhibendo, & quicquid aliud
homo potest. Videte quam consumptis
laboribus & facultatibus suis, ut ali-
quantum vivat potest facere; ut semper
vivat, non potest. Si ergo labore tan-
to, tanto conatu, tantis impendiis, tan-
ta instantia, tanta vigilantia, tanta cu-
ra agitur, ut aliquantulum plus vivatur:

quomodo agendum est ut SEMPER vivatur ? Et si prudentes dicuntur , qui omnibus modis agunt ut differant mortem , & vivant paucos dies , ne perdant paucos dies : quam stulti sunt qui sic vivunt , ut perdant diem æternum.

Cogitate hæc , ô mortales , & antequam æterni fitis , sive in gaudiis , sive in tormentis , ÆTERNITATEM prævidete. omnia transeunt, sola restat, nec transibit ÆTERNITAS.

I. *Æterna mortis supplicium.*

Carcerem habuerunt Messenii subterraneum , auræ lucisque ignarum , plenum stygii horroris : sed ut locum funestissimum eleganti velarent titulo, *Thesaurus* is vocatus est; nullæ huic carceri fores erant , sed reus per funem demissus , immani saxo claudabatur. In hunc *Thesaurum* , etiam magnus ille Græciæ Imperator Philopœmen reconditus est, ibique vitam veneno finiit. Et Deus *Thesaurum* habet sub terra , sed heu qualem ? sceleratorum , damnatorum , desperatissimorum hominum.

Actiolinus Patavinorum olim tyrannus (Iovius narrat) multos habuit carceres , sed omni miseriarum & cruciatuum genere adeo infames , ut in iis mors inter delicias haberetur , nec facile prius veniret , quam sæpius vocaretur : quotquot eo detrusi , multo ferro

*Paul.
Iov. l.
elog. 172
Actio-
lino.*

172 C O N S I D E R A T I O
onusti, fœtore, fame, squalore, misera-
bilem in modum, & lente necabantur:
vere sentiebant se mori. Hîc nemo non
miserrimus censebatur, nisi cui mori
contigisset; morte gravius supplicium
erat, cum cogerentur vivi inter mortuos
habitare : nam cumulabantur illic in
acervos putrescentia cadavera, tanta
narium peste, ut vere diceretur: Hîc
mortui vivos occidunt.

At horum carcerum teterrimus, cum
inferorum ergastulis collatus, paradifus
est & amœnum palatium. Quæcunque
toleres in Actiolini carcere, tolerabilia
sunt omnia, quia brevia sunt, quia suum
sibi finem prospiciunt, quia cum vita
desinunt, quia in morte omnia evane-
scunt. At vero ille *Theſaurus* damnato-
rum, qui Dei carcer est, nullum habet
à cruciatuum brevitatem solatium, mor-
tem excludit, exitum nescit, nullum
admittit finem, nullum, eheu nullum.
Verissime Cassiodorus: Vti mortalium,
inquit, nemo intelligit, quid præmium
fit æternum; ita nemo capit, quid tor-
mentum sit sine fine duraturum.

Apud Persas talis fuit carcer, ut in
eum facilis quidem ingressus, egressus
perdifficilis, aut nullus concederetur,
ideoque Lethe dictus est. Ad inferos fa-
cilis descensus, sed semel ingressis exi-
tus nullus reperitur; gradum inde ne-
mo unquam revocavit. Hic Dei carcer,
vero nomine L E T H E dicitur, seu,

O B L I V I O, sic enim Deus damnatorum obliviscitur, ut eorum ad gratiam recordaturus non sit in omnē Æ T E R N I T A T E M. Infernus vere oblivio-^{Franc. Titelman. in ps. 87.} nis terra est, idque (quod pius & eruditus scriptor observat) duplici de causa. Quia, inquit, qui illic sunt, non sunt amplius Dei memores in bonum, neque ullam habent priorum memoriam, nisi quæ affligat. Omnium enim pomparum, voluptatum, deliciarum, aut oblivio est, aut non sine cruciatu recordatio. Sed & à Deo atque Angelis flammea hæc damnatorum regio oblivioni data est, quia qui illic degunt, nunquam inde^{Luc. c. 16.} sunt educendi. Inter nos & vos, clamat Abraham, chaos magnum firmatum est, ut hi qui volunt hinc transire ad vos, non possint, neque inde huc transmeare. O chaos metuendum! ô tormentorum æternitatem horrendam! Sepulchra eorum,^{Pf. 48.} domus illorum in æternum. Talia sibi ipsis struunt palatia impii: mortuus est autem & dives, & sepultus est in inferno. ô profundum sepulchrum! hoc mausolæo hic Lazari tortor est conditus, cui pro lectulo flamma, fitis pro nectare, pro dapibus sulphur, pro tripudiis est desperatio. Carcere dicuntur clausi sperare salutem; hinc nulla salus, sed nec spes salutis ulla, sed desperatio Æ T E R N A.

Concionem non tam longam quam horrendam dictavit Ezechieli Deus, in

Ezech. hæc verba : *Et dices saltui meridiano : au-*
6.20. *di verbum Domini, hac dicit dominus Deus:*
Ecce ego succendam in te ignem, & comburã
in te omne lignum viride, & omne lignum
aridum : non extinguetur flamma succensio-
nis : Quot nunc cedri, quot impii homi-
 nes in hac vita & virent fortunæ suc-
 cessu, & arent virtutum inopia. Audite
 ergo vos, & virentia, & arida ligna,
 succendetur ignis, & flamma succensio-
 nis non extinguetur. In gehenna, quo
 vos properatis, nulli dies festi sunt, qui-
 bus succēsa fornax interquiescat : æter-
 nus dolor, æterna mors, æternus luctus,
 nullis intermiscendus unquam solatiis.
 noctes atque dies insopita, pervigil,
 inextincta in vos flamma vindicabit; vi-
 vetis ad assiduam, perpetuam mortem.

Tom. Augustino id credite, tam diserte quam
10. ser. graviter monenti : Habebunt, inquit,
112. de impii in cruciatibus vitam : sed qui vi-
Mart. vunt in tormentis, cupiunt (si fieri pos-
Maßa sit) finire talem vitam, & nemo eis dat
andida interitum, ut nemo auferat cruciatum.
 Sed vide scripturam loquentem & dis-
 cernentem, non est dignata talem vitam
 vocare vitam. In cruciatibus, in tor-
 mentis, in ignibus sempiternis, noluit
 appellare vitam, ut ipsum nomen vitæ
 laudis sit, non mœroris; ut ubicunque
 audis vitam, tormenta non cogites: nam
 in tormentis esse semper, æterna mors
 est, non aliqua vita. Ipsam vocant scri-
 pturæ mortem secundam, post hanc
 primam

primam, quam omnes humanæ conditioni debemus. Etiam mors secunda mors vocatur, & nemo tamen ibi moritur: fatius & melius dixerim, nemo ibi vivit: in doloribus enim vivere, non est vivere. Ergo illa vita in tormentis, non est vita; & illa vita sola est, quæ beata; nec beata esse potest, nisi fuerit ÆTerna. Hoc ipsum alibi sic consignat: Si anima in pœnis vivit æternis, quibus & ipsi spiritus cruciabuntur immundi; mors illa potius æterna dicenda est, quam vita: nulla quippe major & pejor est mors, quam ubi non moritur mors.

Simillimum huic testimonium fert Gregorius: In gehenna miseris erit mors sine morte, finis sine fine, quia ibi mors vivit, & finis semper incipit. Idem submonens Innocentius: Tunc, inquit, erit mors immortalis. Ô mors quam multo dulcior esses, si vitam adimeres, quam cum cogis sic vivere! Sic est: numerus annorum apud inferos absq; numero est, nulli numerabilis. Deus ipse annum ejus ultimum in numerando illo non inveniet. post mille millia millionū annorum numerata, totidem supererunt numeranda; his etiam enumeratis, non solum ultimus non invenietur, sed singuli erunt, quasi essent primi. Caino post quinque millia annorum, quos illic vixit, assidue moriendo, tam adhuc integer restat luctuosorum annorum nume-

rus, ac si hoc primum die in flammæum istud ergastulum detruderetur. Et post aliquot annorum milliones, ex hoc numero consumptos, non magis decrescet ipse numerus, quam si hac primum hora inciperet ardere. Et quamvis Evangelici illius opulenti beluonis tormenta ad duo millia annorum accedant, tamē ardet adhuc & æternum ardebit, & nec guttulam pridem postulatam æstuanti linguæ impetrabit unquam.

Hæc audimus, hæc cogitamus, & ridemus? nimirum res levis est, æternis flammis immori. Hic quæri posset non immerito: *Vbi lacrima vestra, ô ridiculi mortales?* tales certe sumus: ob paucos obolos, ob parvam jacturam, lacrimarum grandes guttas fundimus: immensum, irreparabile damnū hilari cachinno decoquimus. Ad judicem hominem evocati trepidamus; ad Dei tribunal magnis quotidie passibus vel nolentes imus, & in via libere jocamur; mare navigaturi, pericula formidamus; ad ipsam totam **Æ T E R N I T A T E M** ridibundi currimus.

Ser. de

SS.

Apost.

Petro

&

Iac. 1.º

Votum est B. Bernardi æquissimum: Utinam, inquit, saperent, utinam, utinam. & quorsum hæc nobis, Bernarde, sapientia? Ut æternitatis imago reformetur in nobis: videlicet, ut præsentia moderemur per sapientiam, præteritâ per intelligentiam dijudicemus, novissima provideamus ad cautelam.

Divini

Divini Pauli non votum hîc habemus, sed præceptum, nec enim Ephesiis optat, sed imperat: *Videte itaque fratres, Eph. quomodo caute ambuletis: non quasi insi-* cap. 5.
cap. 5. pientes, sed ut sapientes, redimentes tempus, quoniam dies mali sunt. Circumspecte, diligenter, accurate negotium salutis curandum est; insipientissimi sunt, qui breve hoc tempus felici Æternitati comparandæ concessum, non expendunt, sed prodigunt in vanissimas oblectatiunculas; jocando, ludendo, otian-do cælum mercaturi. Non fabulis redimendum est tempus, non otio vel poculis, sed crebris precibus, serio labore, constanti industria. Augustinus, profanis etiam negotiis non nihil temporis suffurandum docens: Quando, inquit, aliquis tibi litem infert, perde aliquid, ut Deo vaces, non litibus: id enim quod perdis, pretium est temporis. Sicut enim das numos, & panem emis: sic perde numos, ut emas tibi quietem, & tempus vacandi Deo, hoc enim est tempus redimere.

Ita quarumvis rerum dispendio, bene agendi opportunitas est comparanda, quoniam dies mali sunt; dies vitæ hujus plenissimi sunt doloribus, periculis, tentationibus, ærumnis, quæ bene agendi occasionem vel adimunt, vel minuunt, inquit Anselmus. Quod si occasionem istam elabi, & vitam nostram in meris melioris vitæ propositis finamus

effluere, non erit vel momentum amplius, quo neglecta reparemus. Vita nostra, inquit Nazianzenus, quasi mercatus est, cujus dies cum abierit, tempus amplius non erit emendi quæ velis. Nunc ergo emendum est, dum sunt nundinæ, nunc pie vivendum est, dum vires suppetunt. Hoc ipsum Ecclesiastes identidem inculcat: *Quodcunque facere potest manus tua, instanter operare.* Hoc ipso temporis & occasionis stimulo sæpius nos urget Apostolus: *Dum tempus habemus, bonum operemur ad omnes, quia hora est jam nos de somno surgere.* Tu dormis, inquit Ambrosius, & tempus tuum nondormit, sed ambulat, imo volat. Bene illi, bene illis omnibus, qui hæc non cogitant tantum, sed & opus monstrant, & ita vivunt uti vixisse se volent, cum moriendum erit, faciuntque ea, quæ in æternitate constituti fecisse se gaudebunt. **L E V I S N V N C N E G L E C T V S , Æ T E R N V M F I T D I S P E N D I V M .** semel cogitatum, dictum, factumque semel, **Æ T E R N V M** est.

II. *Æterna vite premium.*

Vita in cælo vere vitalis, & perfecta vita est, qua animalis, qua humana, qua angelica, qua divina est. Vivit ibi memoria, recordatione omnium præteritorum: vivit intellectus, cognitione & visione Dei: Vivit ibi voluntas,

luntas, omnique bono fruitur, idque sine omni amittendi metu. Pari modo, vivit ibi appetitus tam concupiscibilis, quem vocant, quam irascibilis; vivunt sensus omnes, suisque fruuntur deliciis: nullus illic gemitus, nullum lamenti aut luctus indicium vel minimum est, merissimum ibi mel gaudiorum, omni tristitiæ felle ejecto: tacete hîc oculi, nil simile vidistis, tacete aures, nil simile audistis; tace cor, nil huic vitæ cogitasti simile. Hæc vita delicias omnes, opes, honores & omnium vitarum, sensuum, potentiarum oblectamenta includit. Summo hujus vitæ desiderio æstuans *Lib.*
 Augustinus exclamat: *Quanta erit illic 22. de*
felicitas, ubi nullum erit malum, nullum la- *civit.*
tebit bonum: vacabitur Dei laudibus, qui Dei
erit omnia in omnibus. Beati qui habitant in 6.30.
domo tua, Domine, in secula seculorum lau-
dabunt te. Omnia membra & viscera incor-
ruptibilis corporis proficient in laudibus Dei.
Vera ibi gloria erit, ubi laudantis nec errore
quisquam, nec adulatione laudabitur. Verus
honor, qui nulli negabitur digno, nulli deferetur
indigno, sed nec eum ambiet ullus indignus,
ubi nullus permittetur esse, nisi dignus. Præ-
mium virtutis erit ipse, qui virtutem dedit;
& qui seipsum, quo melius aut majus nihil
possit esse, promisit. Quid est enim aliud quod
per prophetam dixit? Ero illorum Deus, &
ipsi erunt mihi plebs, ego ero quacunque ab
omnibus honeste desiderantur, & vita, &
salus, & victus & copia, & gloria, & ho-
nor,

nor, & pax, & omnia bona : sic enim & illud recte intelligitur, erit Deus omnia in omnibus, ipse finis erit desideriorum nostrorum. Atque id etiam beata civitas illa magnum in se bonum videbit, quod nulli superiori ullus inferior inuidebit, sicut in corpore non vult oculus esse qui est digitus; cum membrum utrumque contineat totius carnis pacata compago. Et subdit: Ibi vacantes in Sabato requiei, videbimus, quoniam suavis est Deus, quo pleni erimus, quando ipse erit omnia in omnibus. O ergo chara veritas, vera *Aeternitas, aeterna felicitas, Deus meus!*

Tom. 3
operum
S. Au-
gustini
c. 60.

Auctor libro de spiritu & anima eandem hanc vitam sic compellat: Non est in te corruptela, nec defectus, nec senectus, nec ira, sed pax perennis, gloria solennis, latitudo sempiterna, solennitas continua. Vere tantum gaudium & exultatio, & flos & decus juventutis, & perfecta salutis. Non est in te heri nec hesternum, sed est idem hodiernum. Tibi salus, tibi vita, tibi pax est infinita, tibi Deus omnia. Gloriosa dicta sunt de te, civitas Dei: sicut enim latantium omnium habitatio est in te. Nullus in te timor, tristitia nulla: desiderium omne transit in gaudium, dum praesto est quicquid optatur, & quicquid desideratur abundat. Inebriabuntur ab ubertate domus tuae, o Deus, & torrente voluptatis tuae potabis eos. Quoniam apud te est fons vitae, & in lumine tuo videbimus lumen, cum videbimus te in te, & nos in te, & te in nobis, visione continua & felicitate perpetua.

Hæc tamen perpetua felicitas, brevissimo tempore, & labore non adeo magno, à quolibet hominum comparari potest. Ingemiscens Christus in plebem: Misereor, inquit, super turbam; *Mat. 6. 8.* quia ecce jam triduo sustinent me. Suavissime I E S U, triduum nunc numeras, quo sustinemus te, & cur, Christe bone, non numeras æternitatem dierum, quibus in cælo perpetuaturus es nobis immortale gaudium? en, quam facile sit, brevi labore, æternam mereri gloriam? minima Deus obsequia numerat, & in pretio habet: pilos numerat per caput sparsos, & guttas sanguinis pro se fusi, non numerabit?

Liceat ergo cum B. Hieronymo proclamare: O quanta beatitudo, pro parvis magna recipere, æterna pro brevibus, & habere dominum debitorem! At durum est, inquis, tam multa quotidie pati, durum est mori, sint licet cetera facilia omnia. Quid, mi Christiane, & inaniter quereris, & pueriliter? an nescis illud? scio me ascendere, ut descendam; virere, ut arescam; adolescere, ut senescam; vivere, ut moriar; mori autem, ut sim beatus æternum: Spera ergo in domino, in sæculis æternis, in domino Deo forti in perpetuum. *Isaias. 26.* Augustinus adhuc mihi in mente est, qui de verbis domini: Conclufit, inquit, dominus, cum hæc verba diceret, sic: *Serm. 64.* *Ibunt isti in ambustionem æternam, iusti autem in vitam*

vitam aeternam: hac est vita aeterna qua nobis promittitur, quia amant homines vivere in hac terra, promissa est illis vita: & quia multum timent mori, promissa est illis aeterna vita. quid amas? vivere. hoc habebis. quid times? mori. non patieris. Sed & illi qui torquebuntur in pœnis, velle habent mori & non possunt: non ergo magnum est, diu vivere, aut semper vivere, sed magnum est BEATE VIVERE.

Ergo in cælo vives, non moriturus: illic beate vives; nam nec mala patieris, nec pati poteris. Ibi quod optabis possidebis, & possidere desiderabis; pelli possessione non poteris, & hoc te satia-
 bit. Eo certe famem & sitim suam omnem differens David: Satiabor, inquit, cum apparuerit gloria tua. Nova & mira vox in rege: mensam cibis offer-
 tissimam habet, & quasi famelicus saturitatem sperat, ex mensa non sua: profus esuriebat David alienas dapes, & ardentem sitiebat cæleste nectar. quid enim est omnis regum omnium luxus? inopia merissima, & mendicorum ol-
 lulæ, si cæleste cogitetur epulum. Co-
 medite, dicit rex cæli, & bibite, & inebriamini charissimi. Convivium hoc finem non habet; nihil illi triste succedet: quod hodie est, æternum erit. Neque hîc se continet Augustinus, quin iterum exclamet: *O vita vitalis, vita sempiterna, & sempiterne beata, ubi gaudium sine mœrore, requies sine labore: opes sine*

Ps. 16.

Cant. cap. 5.

Ma-
nuali
c. 7. de
gaud.
par.

sine

sine amissione, sanitas sine languore (vere nil tale in hac vita) abundantia sine defectione, vita sine morte, perpetuitas sine corruptione, beatitudo sine calamitate, ubi omnia bona in charitate perfecta, ubi plena scientia in omnibus & per omnia, ubi praesens majestas Dei conspicitur, & hoc vita cibo, mens intuentium satiatur; vident semper, & videre desiderant, sine anxietate desiderant, & sine fastidio satiantur.

Et ut scias, mi Christiane, hanc tam excellentem gloriam, has tam sublimes opes, hoc regnum emi posse, audi eundem Augustinum: *Venale est*, ait Augustinus, *venale est, quod habeo, dicit tibi Deus: eme illud. Quid habes venale? Respondeam, inquit, venalem habeo; eme illam, dicit ei: quantum valet? pretium ejus labor est: quanto labore digna est requies qua non habet finem? Si verum vis comparare, & verum judicare, aeterna requies aeterno labore recte emitur. Verum hoc est: sed noli timere; misericors est Deus. Si enim haberes aeternum laborem, nunquam pervenires ad aeternam quietem. Ergo, ut aliquando pervenias ad id quod emis, non in aeternum laborandum est; non quia non valet tanti, sed ut possideatur quod emitur. Digna est quidem emi labore perpetuo, sed necesse est ut labore temporali ematur. Ergo ad laborem, ô Christiani, nos ipsos cum eodem exhortemur.*

Ponamus nobis ante oculos talem vitam, cum promittitur **Æ T E R N A**, ut removeamus ab illa quidquid hîc molestum patimur:

De
verbis
Domi.
Serm.
faci- 64.
6.2.

facilius enim inueniemus quid ibi non sit, quam quid ibi sit. Et tamen venale est; eme, si vis, nec multum exastues de re magna, propter pretii magnitudinem: tantum valet, quantum habes, noli quarere quid habes, sed qualis sis. Res ista te valet: tantum valet, quantum es tu. Te da, & habebis illam; quid exastuas? quid turbaris? numquid quaesiturus es te, aut empturus es te? Ecce tu qui es, qualis es, da te & habebis illam. Sed malus sum, inquires, & forte me non accipit? Dando te illi, bonus eris. Ut huic fidei promissionique te des, hoc est bonum esse. Cum autem bonus fueris, pretium ipsius rei eris, & habebis non quod dixi solum, salutem, incolumitatem, vitam, & sine fine vitam: non hoc solum habebis, adhuc alia tollo. Non enim ibi erit lassari & dormire, esurire, & sitire, crescere & senescere, quia nec nasci erit, ubi numeri integri manent. Numerus qui est, ipse est, nec opus est ut augeatur, quia non ibi sit ut minuatur. Ecce quanta tuli, & non-

I. Cor. dum dixi quid ibi erit, quia illud nec oculus
c. 2. vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit. Vnde enim ascenderet in cor meum, ut dicerem, quod in cor hominis non ascendit.

Et quia hinc per Augustini libros, quasi per hortos ad caelestem paradysum deducti sumus, ejusdem disertissimi & sanctissimi doctoris verbis priora confirmemus. Si quotidie, inquit, oporteret omnia nos tormenta perferre, si ipsam gehennam longo tempore tolerare, ut Christum in gloria sua videre possemus, & sanctis ejus sociari, nonne

nonne dignum esset pati omne quod triste est, ut tanti boni tantaque gloria participes haberemur? Insidientur ergo demones, parent suas tentationes, frangant corpus jejunia, premant carnem vestimenta, labores gravent, vigilia exiccant, clamet in me iste, inquietet me ille, frigus incurvet, conscientia murmuret, calor urat, caput doleat, pectus ardeat, infletur stomachus, palle scat vultus, infirmer totus; deficiat in dolore vita mea, & anni mei in gemitibus, ingrediatur putredo in ossibus meis, & subter me scateat, ut requiescam in die tribulationis, & ascendam ad populum accinctum nostrum. Quae enim erit justorum gloria? quam grandis sanctorum letitia, cum unaquaque facies fulgebit ut sol? cum ordinibus distinctis populum suum dominus in regno patris sui caeperit recensere, & meritis atque operibus singulorum promissa premia restituet, pro terrenis caelestia, pro temporalibus sempiterna.

Cogita ergo dies antiquos & ANNOS ÆTERNOS in mente habe; ÆTERNITATEM COGITA, Ô mi homo, COGITA, COGITA æternantes pœnas & æternantia gaudia, nec unquam (securus polliceor) de ulla re adversa conquereris; vox illa tibi nunquam excidet: hoc grave nimis, hoc intolerabile, hoc nimis durum est; omnia tolerabilia esse dices & facilia, nec unquam tibi magis placebis, quam cum eris afflictissimus.

Refert Ioannes Moschus, Olympium *cap.*

186 C O N S I D E R A T I O
singularis patientiæ senem, in cœnobio
Gerasimi ad Iordanem quascunque mo-
lestias patientissime tulisse, intuitu
æternorum; cumque eum de via nescio
quis religiosus hospes convenisset, nec
sine admiratione objecisset: Et quomo-
do tandem, mi Olympi, in hac cavea, in
tanto æstu, inter cyniphes & muscarum
examina, durare potes? subiecit Olym-
pius, & Fili, inquit, hæc levia sunt:
ista tolero, ut cruciatus illos intolera-
biles, æternos evadam; cyniphes patior,
ut vermem effugiam immortalem; hos
æstus perferre facile est ei, qui ignem
metuit æternum: hæc mea etsi molesta
sint, sunt tamen brevia, & finem habe-
bunt, illa nullū. Veritas te amet, Olym-
pi, & sapientia; tam enim hæc sapien-
ter, quam vere dixisti. Utinam essent
multi qui hæc tecum cogitarent, multi
quoq; forent qui hæc tecum tolerarent.

I I I. *Epilogus dictorum omnium.*

ZEuxes inter prisca ævi pictores
laudatissimus, operi suo morosius
& diutius quam artificii tam exi-
mio conveniret, immorari dicebatur;
cumque interrogaretur; Cur tam exacte
quaquaversum omnia, & tam moroso
lentoque penicillo effingeret? Diu, re-
spondit, pingo, quia aternitati pingo. Et
nos quoque omnes aternitati pingimus,
quidquid enim operum facimus, sic ad
æternitatem spectat, ut quisque vere di-
cere

cere possit: *Æternitati* scribo, lego, canto, oro, laboro; quidquid facio, dico, quidquid etiam cogito, *Æternitati* cogito. Quod si hæc nostrorum laborum omnium est ratio, non ergo volante aut oscitante, sed attenta pingamus manu, ut perfecte elaborata opera, in *Æternitatem* transmittamus: omnia certo committenda sunt, vel ad supplicium, vel ad præmium. Repeto millies repetenda & inculcanda: semel cogitatum, dictum factumque semel, *Æternum* est.

S. Gregorius: Vigilanti cura, inquit, Lib. II. in Job. per cuncta opera, intentio nobis nostra pensanda est, ut nil temporale, in his quæ agit, appetat, sed totam se in soliditate *Æternitatis* figat. In omnibus ergo operibus tuis esto perfectus: ora, stude, patere, certa, labora *Æternitati*: vive Deo, vive cælo, vive *Æternitati*.

Vere D. Bernardus: Non transeunt, Serm. 15. ad Cler. inquit, opera nostra ut videntur, sed temporalia quæque, veluti *Æternitatis* semina jaciuntur: stupebit insipiens, cum ex hoc modico semine copiosam viderit exurgere messem, seu bonam, seu malam, pro qualitate sementis. hoc qui cogitat, nullum parvum putat esse peccatum, eo quod futuram messem potius æstimet quam sementem.

O periculosam & miserabilem filiorum Adæ insaniam! ad infinitorum ac æternorum bonorum possessionem conditi sumus, ut quid nos ipsos toto affe-

Et tu ad fugaces vanissimasque regulas abjicimus? Deus nos cæli hæredes, Æternitatis possessores scripsit, quid tam avide terram inhiamus, in vanitatum nostrarum involucris misere perituri? Sapiamus, dum licet, & vivamus Æternitati, magnisque quotidie passibus ad eam tendamus. Via brevis & angusta, terminus est amplissimus.

Sed ô miseros nos, aut fatuos! Æternam obtinere vitam volumus, & nolumus viam insistere ad vitam: illic esse cupimus, illuc ire refugimus. Nemo est qui beatus esse nolit. Nemo est, inquit

Serm. de Mart. tyr. qui Massa candida vocatur. c. 2. & 3.

Augustinus, quocunque genere vitæ electo, qui non beatam vitam cupiat. *Beata ergo vita communis est omnium possessio; sed qua veniatur ad eam, qua tendatur, quo itinere tento perveniatur, in controversia est: ac per hoc si quæramus beatam vitam intercantur, nescio utrum invenire possimus; non quia malum est, quod quærimus, sed quia non in loco suo quærimus. Alius dicit: beati qui militant. negat alius, & dicit: beati qui agrum colunt. & hoc negat alius, & dicit: beati qui in foro, populari claritate versantur, causasque defendunt. & hoc alius negat, & dicit: beati qui judicant & potestatem habent audiendi & discernendi. negat hoc alius & dicit: beati qui navigant multas regiones, discunt multa, colligunt lucra. Videtis, charissimi, in omni illa multitudine generum vivendi non placere unum omnibus, & tamen beata vita placet omnibus.*

Beatitudo ergo non hinc expectanda, sed alibi quærenda, nec nisi per bonam mortem invenienda. Etiam mali bonam mortem appetunt, sed bonam vitam fugiunt. bene mori felicitatis est; bene vivere, laboris: illud sine isto non obtinetur. *Æternitas* à morte pendet, mors à vita bona vel mala. elige nunc: periisse semel, *Æternum* est periisse.

Anni sunt non multi, cum vir alti sanguinis, & perspicacis ingenii, sed religionis novitiæ, interrogatus, Quid de austerâ religiosorum hominum, quid de aliorum licentiorè vita sentiret: respondit: Cum istis mallem vivere, cum illis mori mallem. argute hoc quidem; sed etiam Christiane sic respondere potuisset: Cum iis vivere volo, quibuscum moriturum me censeo. Sic & Balaami votum non malum fuit: *Moriatur anima mea morte justorum.* sed prudentius, sibi-que utilius dixisset Balaam: *Vivat anima mea vita justorum: ut moriatur morte justorum.* quisquis enim vitam piorum vivit, mortem quoque piorum obibit: quisquis vitam degit impiorum, eorundem & morte interibit, idque semel, & semper, & **Æ T E R N U M.**

Lamachus Centurio, admissi erroris increpabat militem, qui ut culpam dilueret, deinceps nil tale admissurum se promisit. Cui Centurio: In bello, inquit, bone vir, non licet bis peccare. In morte, eheu, nec vel semel quidem peccare

190 CONSIDERATIO
care licet : nam hoc tale peccatum est
irrevocabile; semel mortuus es, semper
mortuus es : semel male mortuus es,
semper damnatus es. hanc mortem cor-
rigere, hanc damnationem excutere,
per omnem æternitatem non poteris.

Turpem, aiebat Iphicrates Imperato-
ris esse hanc vocem : *Non putaram*. Tur-
pior est & longe damnosior hæc Chri-
stiani : *Non putaram* inter castam & vo-
luptariam vitam tanti interesse; *Non pu-
taram* ab ea totam pendere Æternitatē,
tam cito me moriturum sane *non puta-
ram*. Eheu quam somnolenter *Æterni-
tatis* negotium agimus ! cum mortalis
hæc vita nostra, nec momentum quidem
sui certum habeat : certoque fit certius
hinc esse emigrandum, & quidem in-
certissima hora, cumque hora illa vene-
rit, non tam vixisse tibi videberis, quam
momento ad mortem evolasse. Inquili-
nus es, non possessor : domus locata est
tibi, non donata ; etsi nolis, migrabis.
non habemus hîc manentem civitatem.

Aug.
in psal.
148.

Cap. 3. Quærit Baruch divinus vates : *Vbi sunt
principes gentium, & qui dominantur super
bestias quæ sunt super terram ? qui argentum
thesaurizant & aurum, & non est finis ac-
quisitionis eorum ? nunquid regna sua &
gloriam adhuc retinent ? Et respondet
ipse sibi Propheta : Exterminati sunt, &
ad inferos descenderunt, & alii loco eorum
surrexerunt. Migrarunt, inquit, nam in-
quilini erant, non possessores; domus
eorum*

eorum aliis locatæ sunt, illis eiectis & ad inferos ablegatis. Si quærat, ubi sint cœli principes, qui empyreum illud sublime palatium incolunt, responderi non potest, exterminatos esse, & alios eorum loco surrexisse, sed in regno cœlesti permanere, nec ab ullis unquam successoribus extrudendos.

Coronemus nos rosis, ajunt illi solutæ *Sap. 2.* & deploratæ vitæ homines; nimirum rosis sese coronant perituri, quarum & decor & odor die uno evanescit: at gemmis coronantur beati, & lapillis pretiosissimis, quarum venustas non perit. In *Apoc. c. 12.* capite admirandæ illius feminæ corona est non rosarum ex horto, non gemmarum è mari, sed stellarum è cælo. Sicut ergo cœlestes orbes sunt incorruptibiles, ita qui illos habitant, stabiles & immortales: *Iusti autem in perpetuum vivent.* *Sap. 5.* Mundana omnia caduca, cœlestia sunt sempiterna. Hîc labor nos fatigat non longus, illic quies nos excipit æterna. Et quid quietem ambimus ante finem laboris? adhuc in arena, in pulvere, in cursu sumus; sudandum, per rampendum, eluctandum est.

Optime D. Gregorius: Si consideramus, inquit, quæ & quanta sunt quæ *Hom. l. 37. in* nobis promittuntur in cœlis, vilescunt *Evangel.* animo omnia quæ habentur in terris. *gel.* Quæ autem lingua dicere, vel quis intellectus capere sufficit, illa supernæ civitatis quanta sint gaudia; Angelorum

choris interesse, cum beatissimis spiritibus gloriæ Conditoris assistere, præsentem Dei vultum cernere, incircumscriptum lumen videre, nullo mortis metu affici, incorruptionis perpetuæ munere lætari? Sed ad hæc audita inardescit animus, jamque illic cupit assistere, ubi se sperat sine fine gaudere. Sed ad magna præmia perveniri non potest, nisi per magnos labores. Vnde & Paulus egregius prædicator dicit: *Non coronabitur nisi qui legitime certaverit.* Delectet igitur mentem magnitudo præmiorum, sed non deterreat certamen laborum. progrediendum est, & in progressu perseverandum, nec viæ asperitas, sed patriæ beata æternitas consideranda: quod idem sanctus doctor eleganter explicans: Hoc, inquit, speciale specimen electorum esse solet, quod sic sciunt præsentis vitæ iter carpere, ut per spei certitudinem noverint jam se ad alta pervenisse, quatenus cuncta quæ præterfluunt, sub se esse videant, atque omne quod in hoc mundo eminet, amore æternitatis calcent: hoc enim est quod sequenti se animæ dominus per Prophetam dicit: *Sustollam te super altitudines terræ.* nam quasi quædam inferiora terræ sunt: damna, contumeliæ, egestas, abjectio, quæ ipsi quoque amatores sæculi, dum per latæ viæ planitiem ambulant, vitando calcare non cessant. Altitudines autem terræ sunt, lucra re-

Lib.
31.
moral.
c. 34.

rum, blandimenta subditorum, divitiarum abundantia, honor & sublimitas dignitatum, quæ, quisquis per ima adhuc desideria incedit, eo ipso alta æstimat, quo magna putat. At si semel cor in cælestibus figitur, mox quam abjecta sint, cernitur, quæ alta videbantur. nam sicut qui in montem conscendit, eo paulisper cetera subjacentia despicit, qua ad altiora gressum amplius tendit; ita qui in summis intentionem figere nititur, dum annifu ipso nullam præsentis vitæ gloriam esse deprehendit, super terræ altitudines elevatur, & quod prius in imis desideriis positus, super se credit, post ascendendo proficiens, sibi subesse cognoscit.

Huic beati Gregorii ratiocinationi aureum divi Augustini documentum *Tract.* non erit incongruens: Quod aliquando *3. de* per necessitatem amittendum est, pro *12.* æterna remuneratione sponte distri- *abus.* buendum est. Diu vixit Moses, & sanus *grad.* vixit, tandem vivere desit: diutius vixit *Dent.* Mathusalem, sed & is tandem è vivis *c. 34.* abiit, & mortuus est. Hoc omnium nostrum epitaphium: *Et mortuus est.* Omnes *2. Reg.* morimur, & quasi aquæ dilabimur. *c. 14.*

Animus immortalis est & æternus, in æternum vivet, vel ad præmium vel ad supplicium. Hic aleam jacimus, aleam **ÆTERNITATIS** irrevocabilem. ô felix æternitas, ô æterna felicitas! qui sit quod tam raro, tam

modice, tam obiter de te cogitemus? quâ fit quod tui caussa non magis laboremus, non magis solliciti simus? O Deus meus & omnia, aperi oculos nostros, ut cognoscamus quid sit, quam immensa sit, quam felix vel misera sit *Æternitas*. Creasti nos ad te, creasti nos ad *Æternitatem*, quia tu es *Æternitas*, tuæ nos *Æternitatis* participes facere voluisti, iussisti, sanxisti; da ut momentum hoc temporis pie sancteque expendamus, ut in eo laboremus *Æternitati*, patiamur & certemus *Æternitati*; utque idem omnibus inclamemus, & quotquot possumus, animas in æternum perituras, servemus. Audite Christiani, audite Pagani, audite Reges, & Principes, audi Germania, audiat orbis:

Nulla satis magna securitas, ubi periclitatur Æ T E R N I T A S.

O longa, ô profunda, ô abyssalis, ô æterna Æ T E R N I T A S ! Beati qui habitant in domo tua domine, in montibus æternis, per infinitas sæculorum myriadas laudabunt te.

Moses funeri suo jam proximus, faustis Israëlem precationibus Deo commendans, ultimo loco Aseritarum genti sic valedixit: *Benedictus in filiis Aser, sit placens fratribus suis, & tingat in oleo pedem suum, ferrum & as calceamentum ejus: sicut dies juventutis tuæ, sic & senectus tua. Non est Deus alius, ut Deus rectissimi: Ascensor cæli auxiliator tuus. Magnificen-*

ficentia ejus discurrunt nubes , habitaculum ejus sursum , & subter brachia sempiterna. Ita per cœlum Deus in immensum protendit potentiæ suæ brachia, & sub hisce ejus brachiis , omnis hic mundus, omne tempus , omnesque res hujus mundi continentur, decurrunt & diriguntur: ita Deus ab initio imo ab æternitate prædestinationis suæ , habitaculum fuit omnium proborum , quos & complectitur, protegitque quasi quibusdam æternis, & continuis brachiis. Adscende igitur & ingredi hoc habitaculum tuum, ô anima, quæ hîc cum gleba & luto luctaris; extende te & ascende ad ascensorem cœli , ad Deum tuum qui habitat in altissimis montibus *Æternitatis*. Ibi in tuto locata, in terram despice, & vide quam modica sint, quæ hîc te sui vel cupiditate alliciunt , vel terrore percellunt: vide quam exilia sint omnia, quæ hoc terræ puncto continentur : vide quam præ Deo, præ *Æternitate* creata omnia sint vana, sint infirma, sint brevia , imo quam vile & magnum inane , quam imo *grande nihilum* sint

O M N I A. unum ergo summum & immensum bonum ambi , cetera parvi æstima : Deo nitere , in Deo dilatare : pedibus tere quicquid sub sole, sub luna, vel blandum allicit, vel terribile minatur , æterna cogita , illudque beati Hieronymi apud animum tuum assidue revolve : nullus labor durus , nullum tem-

tempus longum debet videri, quo gloria Æternitatis acquiritur.

S. Hieron. in vita Hilarion. c. 18. Cacodæmon olim camelum obsidens, ad divinum illum Hilarionem adductus, terribilem in modum cœpit furere, quasi virum sanctum jam jam devoraturus. Cui Hilarion: Non me terres, inquit, diabole, tanta mole corporis; in vulpecula & in camelo idem & unus mihi es. mox ferociens hic camelus, coram eo corrui, & in ridiculam mansuetudinem abiit omnis prior truculentia. Talia sunt omnia blandimenta, omnia tentamenta Mundi, & terriculamenta omnia. quid speras? quid times? quid amas? Ascensor cœli auxiliator tuus: ipse brachiis suis sempiternis te complectitur: iisdem & hostes tuos, qui te vel alliciunt vel territant, sic arcte stringit, ut omnes uno nutu, velut musculus possit elidere. Ergo libidinis aut gulæ voluptas te sollicitat? modica est, despice, æternam voluptatem cogita. terrent te minæ, premunt ærumnæ, contemptus affligit, infestat morbus, fatigat occulta paupertas? modica sunt hæc omnia, & quo acerbius in te sæviunt, hoc & brevius: despice hæc, & cœlum suspice, æternitatem cogita.

Prov. c. 12. *Non contristabit justum quicquid ei acciderit.* Si vel cœlum ruat, impavidum illum ferient ruinæ. Ergo nunquam tristis justus? ergo nulla illum incurSAT tribulatio? nequaquam; multæ tribulationes ju-

justorum, sed illi mala ejusmodi omnia, pro ludicris habent; solum illud vere malum existimant, quod æternum est, quod à Deo separat, uti separat peccatum, & peccati stipendium *æterna mors.*

Non contemplantibus nobis, quæ videntur, 2. Cor. 4. sed quæ non videntur (ait doctor Gen- tium) ea demum vere magna sunt, seu bona, seu mala.

At nos qui tam raro contemplamur quæ non videmus, quam adulti aut quæ senes pueri sumus? ob excussam manibus glaciem ploramus, quam retinere non possumus: circa umbras attoniti stamus, & in somniis altum sapimus; tabescimus in iis, quæ non tantum transibunt paullo post, sed & jam transeunt. non præteribit figura hujus mundi, sed jam præterit; in ipso est transitu: & sicut bona ista omnia, quibus hic afficimur, instabilia sunt, sic mala omnia, quibus premimur, non diuturna. sola illa quæ non videntur, perennem habent statum, finem ignorant, terminum non admittunt, mutationem nesciunt, stabilia, immota, æterna sunt. Repeto millies & usque millies repetendum Hieronymi monitum: Nullus labor durus, nullum tempus longum debet videri, quo gloria Æternitatis acquiritur.

Symphorianus, Christianus adole- Syrins
scens, non simplici flagrorum laniena 22.
defunctus, cum jam ad ultimum suppli- Aug.
cium Augustoduni duceretur, occurrit
in

in via mater, sed salvis capillis, sed tecto pectore, nec muliebriter ejulans, verum prout heroidem decebat Christianam: Nate, exclamat, mi nate, memento æternæ vitæ, cælum suspice, & ibi regnantem intuere: non eripitur tibi vita, sed mutatur meliore. Materna hac voce animatus juvenis, ferro jugulum constanter præbuit.

Et nos, ô mei Christiani, jam *ducimur*. Ad mortem, supplicium supremum, omnes jam imus, sed passu lentiore; cuncti nobis cœlites acclamant: *Mementote æterna vitæ, cælum suspicite: & hic regnantem intuemini.* Hic te Symphorianum gere, quisquis Christianus es: te ipsum labori & luctæ ne subtrahe, & vel ferrum, si opus, pro Christo tuo fortiter excipe. hic aude, hic animum ostende, & cum tentaris, cum doles, tristaris, angeris; cum contemneris, ridearis, infamaris; cum spoliaris, varieque supra Tobum cruciaris, Symphorianum & mille Christianos alios imitare, & constanti pectore, vel millies in liberam hanc vocem erumpe: Quicquid hoc est, M O D I C U M est, B R E V E est, valete mihi O M N I A, tu sola jam mihi salve Æ T E R N I T A S.

F I N I S.

Æ T E R N I T A T I S

N. V. L. L. V. S.

INDICVLVS:

CONSIDERATIO I.

Quid sit Æternitas? pag. 1

- I. *Varii veterum de Æternitate sensus, & pictura.* 3
II. *Arcanus scriptura sensus aperitur.* 10
III. *Æternitatis locus, cur Mansio dicatur.* 14

CONSIDERATIO II.

In quibus natura repræsentet Æternitatem. 17

- I. *Quanam apud inferos sint aterna.* 19
II. *Cur gehenna ipsa sit aterna.* 24
III. *Alii ad aternitatem Natura ductus.* 27

CONSIDERATIO III.

In quo potissimum æternitatem suam Romani veteres collocarint. 33

- I. *Quantum Romani à vera aternitatis via aberrarint.* 40
II. *Melior priore ad aternitatem via.* 46
III. *Hanc viam sollicite esse indagandam.* 53

CONSIDERATIO IV.

Quomodo B. David æternitatem sit meditatus, & quæ illius in hoc imitandi ratio. 61

- I. *Diversa ad aternitatem cogitandam admonitiuncula.* 64
II. *Omnes Arithmetica numeros & leges transiit Æternitas.* 68
III. *Considerata aternitatis effectus.* 73

CONSIDERATIO V.

Quomodo alii, etiam improbi æternitatem sint meditati. 81

I. *Homi-*

INDICVLVS.

- I. *Hominis & aranea labores collati.* 85
 II. *Qua in mundo sit omnium optima questio.* 88
 III. *Quomodo Deus hic puniat, ut ibi parcat.
 inauditum exemplum.* 90

CONSIDERATIO VI.

Quomodo Scriptura, sancti Patres, Ecclesia, æternitatem meditandam ingerant. 95

- I. *Sanctorum Patrum, & Ecclesia circa hoc responsa.* 97
 II. *Scriptura divina clara de aternitate testimonia.* 106
 III. *Omnia Modicum prater aternitatem.* 110

CONSIDERATIO VII.

Quomodo Christiani pingant Æternitatem. 119

- I. *Christus invitans.* 121
 II. *Adam lamentans.* 123
 III. *Corvus crocicans.* 126

CONSIDERATIO VIII.

Quomodo Christianis non tam pingenda, quam meditanda sit Æternitas. 137

- I. *Non rem tantum sed spem omnem prascindit aternitas.* 140
 II. *Æternitas mare est, triceps hydra est, sed & fons est omnis gaudii.* 142
 III. *Æternitatis gustus quanti sit, illustri exemplo declaratur.* 145

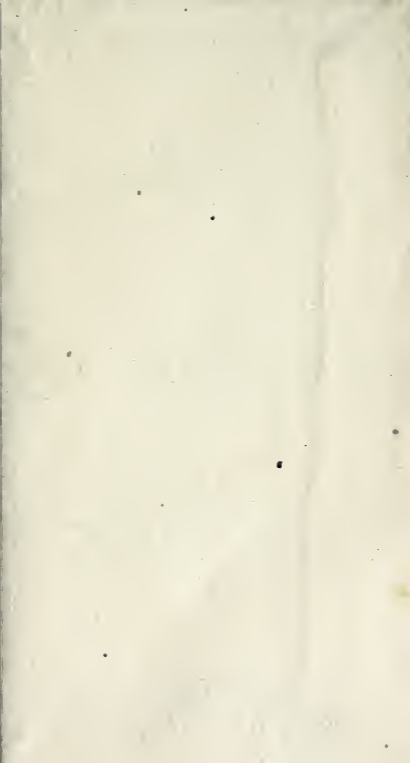
CONSIDERATIO IX.

Conclusiones septem, circa has de Æternitate considerationes. 155

- I. *Æterna mortis supplicium.* 171
 II. *Æterna vita premium.* 178
 III. *Epilogus dictorum omnium.* 186

2688-794

